

นักรบ

เหรียญบาท

นักรบหัวใจ เหยี่ยวบาท

พิมพ์ครั้งแรก

มิถุนายน 2552

เลขมาตรฐานหนังสือ

978 - 611 - 7192 - 02 - 9

จำนวนพิมพ์

3,000 เล่ม

ผู้เขียน

สลิลทิพย์ เชียงทอง

อินทิรา วิทยสมบุรณ์

โครงการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

สนับสนุนโดย

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

912 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น

เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร : 0-2378-8300-20

โทรสาร : 0-2378-8321

www.codi.or.th

หน้าปกและรูปเล่ม

อินทิรา วิทยสมบุรณ์

พิมพ์ที่

รวมทวีผลการพิมพ์

02-976-7002

นักเรียน
เหรียญบาท

คำนำ

“เงินเหรียญบาทเดียว ใครว่าไม่สำคัญ เพราะเงินบาทเดียวอาจเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และโลกก็ได้ ใครจะรู้?” ...เรามักจะมองไม่เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของเงินเหรียญบาท คนบางคนเงินบาทเดียวทำตกก็ยังไม่เก็บเลย เพราะมองว่าเงินบาทเดียวคงไม่ก่อเกิดประโยชน์อะไร... “เหรียญบาท” ก็เหมือนกับชาวบ้าน ดูเล็กๆ มูลค่าน้อย แต่หากรวมกันหลายเหรียญหลายบาทก็ได้กองเหรียญกองโตที่มีคุณค่า

เช่นเดียวกับกระบวนการจัดการชุมชน ที่วันนี้พวกเขา คือ เหล่านักรบที่ไม่ได้ติดอาวุธอะไร พวกเขาเพียงหัวใจของการพึ่งพาตนเอง หัวใจที่อยากจะสู้ อยากจะทำ หัวใจของเงินเหรียญที่อาจไม่ร่ำรวยมูลค่า แต่ความตั้งมั่น ตั้งใจล้วนหลือรวมตัวกันออมเงินวันละบาทอดเพื่อออมจากเพียงเหรียญเดียว ก็พอกพูนมากมาย จากชาวบ้านเพียงไม่กี่คนก็เพิ่มขึ้นเป็นร้อย และหลายพัน ที่ระดมทุกสรรพกำลัง ระดมทุกต้นทุนของชุมชน จนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นหลายแห่ง หลายเงื่อนไข หลายวิถีวัฒนธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สิน และปัญหาความยากจนได้ด้วยตนเอง

วันนี้ ท่ามกลางกระแสวิกฤติเศรษฐกิจโลกคลื่นลม ภูมิภาคชุมชนอย่างหนัก จะหวังรอพึ่งพิง พึ่งพานโยบายการเยียวยาแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานภาคส่วนรัฐ และเอกชน อย่างเดียว คงไม่เพียงพอ และก็ไม่รู้ว่าจะต้องรออีกนานเท่าไร กว่าที่นโยบายต่างๆ จะลงถึงพื้นที่

ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นในเรื่อง การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน จึงนับได้ว่าเป็นอีก ชุดความรู้ ชุดประสบการณ์ที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อ แก้ไขปัญหาได้ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชนท้องถิ่น

บางที คงถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องหันมาสนใจ และให้คุณค่ากับเงินเหรียญบาท อันเป็นทุนเบื้องต้นของชีวิต ...เด็ก ๆ ที่ เริ่มจากการเก็บออมหยอดกระปุก วันละบาทสองบาท ใน อนาคตการอดออมเหล่านั้น จะก่อเกิดดอกผลมากมายกับชีวิต ของพวกเขา เช่นเดียวกัน **“นักรบหัวใจเหรียญบาท”** มุ่งหมาย ที่จะจุดประกายและสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขจัดการ ปัญหาความยากจนอย่างมีส่วนร่วมจากฐานราก ฐานของผู้คน ชุมชนท้องถิ่น ฐานของเงินเหรียญบาท ...หากเราต้องเผชิญ กับคลื่นลมทางเศรษฐกิจที่รุนแรงนัก จะสู้ด้วยเงินแบงค์ ไม่ช้า ไม่นานก็คงจะปลิดปลิวและหลุดลอยไปตามแรงลมเพราะฐาน ที่มั่นไม่แข็งแรง แต่ถ้าเราจะรวมตัวกัน ร่วมกันเป็นนักรบหัวใจ เหรียญบาทช่วยกันก่อช่วยกันวางรากฐานของเหรียญหลายคน หลายเหรียญจนกองสูงพะเนินเทินทึก ไม่ช้าไม่นานแรงลมที่ ปะทะเข้ามาก็จะทุเลาเบาลง *“อย่างนี้แล้วใครจะว่าเงินบาทไม่มี ค่าบ้าง ก็ลองคิดดู?”*

โครงการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้
ภายใต้การสนับสนุนของ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
มิถุนายน 2552

สารบัญ

ส่วนที่ 1 : มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่

> เรื่องเงินๆ ทองๆ

9

> กองทัพเหรียญบาท

11

ส่วนที่ 2 : นักรบหัวใจเหรียญบาท

> เครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้

17

อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ :

“การแบ่งทุกข์ทำให้ทุกข์ลดลงครึ่งหนึ่ง
แต่การปันสุขทำให้สุขเพิ่มเท่าทวี”

> บ้านบุกลาง ต.บุเปือย

47

อ.น้ำยี่น จ.อุบลราชธานี :

“เริ่มต้นที่การแก้ปัญหาปากท้อง
พัฒนาต่อยอดเป็นวิสาหกิจชุมชน”

> ธนาคารคุณธรรม ตำบลหนองสาหร่าย 77

อ.ดอนเจดีย์ จ.กาญจนบุรี :

“เราแก้จนด้วยคุณธรรม ความดี”

> ธนาคารชุมชนอิสลาม ตำบลควนโพธิ์ 107

อำเภอเมือง จังหวัดสตูล :

“คน ทุน คุณธรรมบนหลักศาสนา”

บทสรุป : หัวใจของเหรียญบาท 139

“จนเงิน แต่ไม่เคยจนใจ”

เรื่องเงินๆ ทองๆ

“มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่” เป็นคำกล่าวติดหูในสังคมไทย แต่คำกล่าวนี้น่าคงไม่ได้เป็นจริงสำหรับทุกคนในสังคมไทย สำหรับคนบางส่วนนั้นมีทั้งเงินมีทั้งทอง ที่ไม่ใช่แค่ใช้สอยแต่มีถึงระดับเก็บสะสมมากมาย ที่สำคัญคนส่วนใหญ่ในสังคม แค่มิเงินทองใช้สอยในชีวิตประจำวันก็ถือว่าดีมากแล้ว แต่...ในความเป็นจริงนั้น คนส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาเรื่องเงินๆ ทองๆ เงินขาดมือจนบางรายแทบจะไม่มีเลยก็ว่าได้

หากถามว่า ทำไมคนส่วนใหญ่ในสังคมถึงต้องเผชิญกับปัญหาด้านการเงิน คำตอบคงต้องทั้งชุด ทั้งค้นและมองสังคมไทยอย่างรอบด้าน ทั้งเรื่องปากท้อง การทำมาหากิน เศรษฐกิจครัวเรือน เศรษฐกิจชุมชน การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติฐานชีวิต การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา โอกาสทางสังคม โอกาสทางการเมือง รวมทั้งทัศนคติ พฤติกรรม และลักษณะนิสัยในครัวเรือน ...ซึ่งหากว่า เราเข้าใจภาพรวมของปัญหาดังกล่าวก็จะเข้าใจได้ว่าทำไมคนส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นคนจนนั้น “เขาจนเพราะอะไร”

ความจริงด้านหนึ่งก็คือ ไม่มีใครอยากจน บางครั้งจนเงินไม่เท่าไร แต่สนใจอาจจะหนักหนากว่าด้วยซ้ำ และความจริงอีกด้านก็คือ เราวัดความรวยความจนกันด้วยเส้นแบ่งรายได้ เมื่อเอารายได้เป็นตัวตั้ง คนนั้นจึงรวยมากกว่าคนนี้ คนนี้จึงจนมากกว่าคนนั้น ช่องว่างของรายได้ที่มากเท่าไรก็ยิ่งทำให้ช่องว่างทางสังคมของผู้คนในสังคมกว้างมากขึ้นเท่านั้น

การมีรายได้ดี อาจหมายถึง มีการศึกษาสูง ทำให้มีอาชีพที่สร้างรายได้มาก เมื่อมีรายได้มากโอกาสทางสังคมก็มากตาม การเข้าถึงโอกาสในแหล่งเงิน แหล่งทุน เศรษฐกิจ การค้าขาย ลงทุนก็มากตาม ขณะที่มุกกลับกัน มีรายได้น้อย วันต่อวัน บางวันมีบางวันไม่มี อาจหมายถึง ทำงานหาเช้ากินค่ำอยู่ในภาคการบริการ อุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรม ไม่สามารถกำหนดชีวิตในการผลิตได้อย่างอิสระ อาจไม่ได้เข้าศึกษาในระบบ หากแต่กลับมีความรู้ในด้านวิชาชีพ วัฒนธรรม สูงมากมายแต่โอกาสทางสังคมโอกาสทางเศรษฐกิจกลับมีน้อย และเงื่อนไขเช่นนี้ก็เป็นปัจจัยผลักดันอย่างหนึ่งที่ทำให้คนจนมีหนี้สินมากมาย

“หนี้สิน” สำหรับคนบางส่วน อาจมองว่าการมีหนี้ถือว่าเป็นสิ่งดี มีหนี้หมายถึงมีเครดิต หรือความเชื่อถือเชื่อมั่น แต่สำหรับชาวชุมชนแล้ว ... คำกล่าวที่ว่า การไม่มีโรค คือ ลาภอันประเสริฐ การไม่มีหนี้ก็คงเป็นลาภอันประเสริฐเช่นเดียวกัน ไม่มีใครอยากเป็นหนี้ เพราะเมื่อมีหนี้สินก็ต้องมีการระดอเก็บยี้ที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย แต่เพราะโอกาสทางเศรษฐกิจมีน้อย

หรือในบางกรณีแทบจะไม่มีเลย การกู้ยืม การขอสินเชื่อจึงเป็น
สิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับการประกอบอาชีพของชาวชุมชน

แต่ที่ผ่านมานั้น การกู้ยืมเงินจากแหล่งการเงินหรือ
สถาบันการเงิน ธนาคารในระบบเป็นเรื่องยากยิ่งนักสำหรับ
ชาวชุมชน ไหนจะเรื่องหลักทรัพย์ หลักประกัน หลักฐานบุคคล
ต่างๆ และการพิจารณาให้กู้ยืม ด้วยเหตุนี้การกู้ยืมเงินนอก
ระบบจึงเกิดขึ้น ให้กู้ยืมง่าย ได้เงินรวดเร็วทันใจ แม้ว่าจะ
ดอกเบี้ยสูงจนลมแทบจับ และหากไม่จ่ายเงินหรือเลยกำหนด
ก็เรียกได้ว่า ตีจริง และเจ็บจริง หรือบางรายอาจถึงขั้นเจ็บหนัก
ก็มี

“กองทัพเหรียญบาท”

สำหรับคนจน หรือชาวชุมชนแล้ว การจะหวังพึ่ง
ธนาคารในระบบ สถาบันการเงินยากเย็นหนักหนา จะพึ่งน้ำบ่อ
หน้าอย่างการกู้ยืมเงินนอกระบบ ก็ดอกเบี้ยสูงจนเกินกำลัง
แล้วบางรายมีบัญชีการกู้ยืมมากกว่าหนึ่งบัญชี ดังนั้นโอกาสใน
การหลุดพ้นจากวงจรหนี้จึงมีตมเต็มที

ทางเลือกทางรอด ทางออกหนึ่งของชาวชุมชน คือ
การรวมตัวกันออมเงินกันเองในชุมชน ออมเงินวันละบาท สอง
บาท ห้าบาทบ้างตามแต่ตกลงกัน ...สำหรับบางคนอาจมอง
ว่าเงินบาท สองบาท ออมครบปีก็ได้เงินไม่กี่ร้อย เป็นเงิน
เพียงเล็กน้อย หากแต่สำหรับชาวชุมชนแล้ว เงินเหรียญบาท
เดียวก็พลิกชีวิตได้ เพราะการออมเงินสำหรับชาวชุมชนนั้น

เป็นเพียงเครื่องมือในการระดมผู้คนในกลุ่ม ในชุมชนให้เข้ามาทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ออมเงินไปออมเงินมา สิ่งที่ได้มากกว่าก็คือ “ใจ” ของผู้คนที่ออมเงินร่วมกัน

จากเงินบาทของคนหนึ่งคนต่อวัน กลายเป็นเงินสิบบาทของคนสิบคน ที่ออมต่อวันกลายเป็นเงินร้อยบาทของคนร้อยคน และคิดดูว่า หากกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มหนึ่งมีสมาชิกหลายร้อย หรือเป็นพันในระดับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ หนึ่งวันจะมีเงินเท่าไร หนึ่งเดือนจะมีเท่าไร และหนึ่งปีจะมีเท่าไรกัน

ทั้งนี้ ข้อมูลอ้างอิงจากหนังสือองค์กรการเงินชุมชน : กองทุนการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน เรียบเรียงโดย พรรณทิพย์ เพชรมาก สถาบันพัฒนาองค์กรการเงิน, 2550 พบว่า ปัจจุบัน เมืองค์กรการเงินชุมชนรวม 39,003 กลุ่ม (ไม่รวมสหกรณ์ออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้าน) สมาชิกรวมประมาณ 4.62 ล้านคน เงินออมรวมประมาณ 10,191 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น

- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 32,775 กลุ่ม สมาชิก รวม 3,640,849 ราย เงินออมรวม 6,714 ล้านบาท (31 พฤษภาคม 2545)

- ธนาคารหมู่บ้าน 1,497 กลุ่ม สมาชิก 132,893 ราย เงินออมรวม 206 ล้านบาท

- กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง/ กลุ่มออมทรัพย์ทั่วไป 3,541 กลุ่ม สมาชิก 351,763 ราย เงินออม 517 ล้านบาท

◻ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ 383 กลุ่ม สมาชิก 96,107 รายเงินออมรวม 253.99 ล้านบาท กองทุนสวัสดิการ 39.64 ล้านบาท (เฉพาะพื้นที่จังหวัดตราด และจังหวัดจันทบุรี กันยายน 2545)

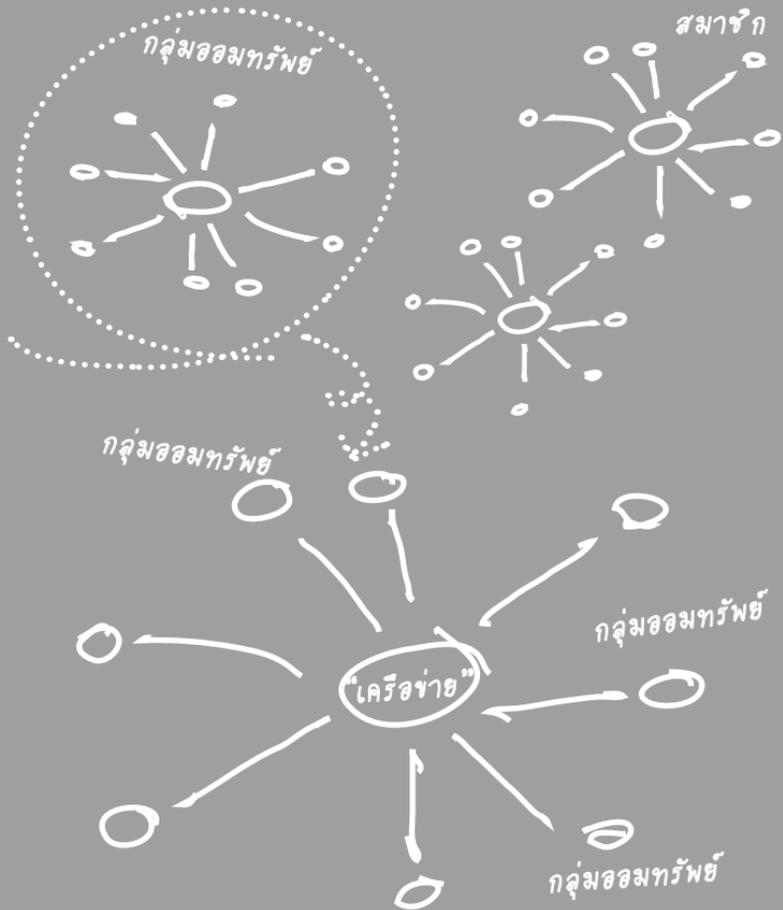
◻ สหกรณ์/กลุ่มเครดิตยูเนียน 807 องค์กร สมาชิก ประมาณ 400,000 คน เงินออมรวมประมาณ 2,500 ล้านบาท

นี่เป็นเพียงกระบวนการจัดการเงินของชุมชน ที่ชาวชุมชนเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการด้วยตัวเอง แต่ขณะเดียวกันเงินงบประมาณต่างๆ ที่ลงมาจากภาครัฐ ราชการ ท้องถิ่นที่กระจายลงพื้นที่ก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งไปๆ มาๆ ก็จะทำให้พบว่า ในชุมชนหนึ่งๆ จะเต็มไปด้วยกลุ่มมากมาย เช่น กลุ่มออมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ กลุ่มสัจจะ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เงินบมิยาชาว่า เป็นต้น ยิ่งมากกลุ่มก็ยิ่งต้องจัดการมากขึ้น ดังนั้นหลายพื้นที่จึงขยับจากการออมเงินในระดับกลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ กลุ่มสัจจะต่างๆ ไปสู่การรวมเงินทุกก้อนเข้าด้วยกัน หรือที่เรียกกันว่า “การบูรณาการทุน” เพื่อเป็นการจัดการกับความซับซ้อนต่างๆ และที่สำคัญทำให้เกิดศูนย์กลางของการรวมเงิน รวมคน รวมความคิดของชุมชนที่เป็นเอกภาพ

บทเรียนและประสบการณ์ของชุมชนที่กำลังริเริ่ม
กระบวนการการบูรณาการทุนของชุมชนนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร
ขับเคลื่อนไปได้อย่างไร สร้างการมีส่วนร่วมได้อย่างไร และ
ผลลัพธ์จากกระบวนการนั้นได้ก่อให้เกิดสิ่งใดบ้างนั้น...คำตอบ
อยู่ในใจ

เครือข่ายอสมทrophicสำโรงใต้

29 ม.15 ต.บางหัวเสือ

อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130

โทร 02 - 720 - 7473

เครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ :
การแบ่งทุกข์ทำให้ทุกข์เลาลง
แต่การปันสุขทำให้สุขเพิ่มขึ้นเท่าทวี

โรงงานอุตสาหกรรมเต็มเมือง มองไปทางไหนก็แน่น
ชนิดไปด้วยโรงงานต่างๆ และด้วยการเติบโตอย่างรวดเร็วของ
ภาคอุตสาหกรรมเช่นนี้เองทำให้จังหวัดสมุทรปราการ กลายเป็น
พื้นที่ที่มีการหลั่งไหลเข้าไปอยู่อาศัย ทำกินของผู้คนมาก
มาย

“เทศบาลเมืองสำโรงใต้” เป็นหนึ่งในเขตเทศบาล
ที่มีความหนาแน่นของผู้คนหลากหลาย ที่หลั่งไหลมาจากทั่ว
ทุกทิศของประเทศ ด้วยมุ่งหวังจะเข้ามาทำงานในโรงงาน
อุตสาหกรรมต่างๆ ที่ผุดขึ้นเป็นดอกเห็ดเต็มพื้นที่ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กและเคมีภัณฑ์ที่มีจำนวน
มากในเขตสำโรงใต้ แม้จะมีผู้คนจำนวนมาก แต่ก็ต่างคนต่างอยู่
ต่างหาเช่ากินค้ำกันไป. ไม่มีความเป็นชุมชนใดๆ ทั้งสิ้น

“เริ่มต้นอาจไม่สวยงาม

แต่ใ้ช้ว่าจะสูญเปล่าเสียทีเดียว”

ผู้คนที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีจุดที่เชื่อมโยงกันและกัน เหล่านี้ ได้รวมตัวกันครั้งแรกช่วงประมาณปี พ.ศ.2539 โดยเริ่มต้นจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง หรือ พชม.เข้ามาส่งเสริมให้เกิดการรวมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ภายในชุมชน ชาวบ้านไม่รู้ด้วยซ้ำว่า การออมทรัพย์จะเกิดประโยชน์อย่างไร ต่อตัวเอง ครอบครัว หรือชุมชน โดยกลุ่มแรกที่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ คือ กลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย มีสมาชิกเริ่มแรกประมาณ 30 คน มีเงินกองทุนเริ่มต้นประมาณ 10,000 กว่าบาท

อุดมศักดิ์ จันทร์สิน ประธานกลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย-ไทยสมุทร “ครั้งแรกกลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย จัดตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2539 โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง หรือ พชม.ในสมัยนั้นเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้ แต่ก็ต้องยอมรับว่า กลุ่มออมทรัพย์ตอนนั้นทั้งล้มลุก ทั้งคลุกคลานตลอดช่วงเวลา ดำเนินการกว่า 2 ปี ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า คนทำงานเอง เราก็ไม่มีความรู้ ประสบการณ์น้อย ประกอบกับมีปัญหาเรื่องการเงินไม่โปร่งใส ทำให้สมาชิกขาดความเชื่อมั่น มีการปรับโครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มอยู่หลายครั้ง”

จากการรวมตัวกันครั้งแรกที่อาจล้มไม่เป็นท่า แต่ก็ใ้ช้ว่าจะสูญเปล่า เพราะการรวมกลุ่มออมทรัพย์เมื่อปี พ.ศ.2539 นั้น ได้ก่อให้เกิดการรวมตัวของผู้คนที่ต่างทางอย่างจริงจัง

เป็นครั้งแรก เรียกได้ว่า เป็นก้าวแรกที่สำคัญที่นำมาสู่การรวม
ตัวในกิจกรรมอื่นๆ ต่อมา

พันธมิตรทั้ง 6 กับเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้

กลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย ที่ก่อตัวขึ้นเป็นรูปเป็นร่าง
ใหม่อีกครั้ง ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายพระนครเชื่อมชั้น
ซึ่งเป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ
ขณะเดียวกัน กลุ่มออมทรัพย์บางฝ้ายก็ขยายฐานการ
ทำงานไปสู่การสร้างกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในละแวกใกล้เคียง
จากกลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย ขยายไปสู่การเกิดกลุ่มออมทรัพย์
บางหัวเสือ และกลุ่มออมทรัพย์ศูนย์เด็กเล็กปู่เจ้าสมิงพราย

โดยเป้าหมายของการขยายผลในครั้งนี้ มุ่งหวังเพื่อที่
จะช่วยเหลือพี่น้อง เพื่อนพ้องคนอื่นๆ แต่ขณะเดียวกัน ก็พบว่า
การเป็นเครือข่ายกันของกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ นั้นจะเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงาน ประกอบกับการเป็นสมาชิก
กับเครือข่ายนครเชื่อมชั้น ประสบปัญหาในเรื่องธรรมเนียม
วัฒนธรรม และพิธีกรรมทางศาสนาที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความ
คิดที่จะแยกตัวออกมาจัดตั้งเครือข่ายของตัวเอง ซึ่งเงื่อนไข
สำคัญในการจัดตั้งเครือข่านั้น คือ จำนวนกลุ่มของเครือข่าย
ที่ต้องมีกลุ่มตั้งแต่ 6 กลุ่มขึ้นไป ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการขยาย
ขยายกลุ่มจากหนึ่งกลายเป็นสาม และจากสามกลายเป็นสี่ จน
กระทั่งขยายเกิดกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

- > กลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย
- > กลุ่มออมทรัพย์บางหัวเสือ
- > กลุ่มออมทรัพย์ศูนย์เด็กเล็กกู่เจ้าสมิงพราย
- > กลุ่มออมทรัพย์ 4 ส.พัฒนา
- > กลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย 999 พัฒนา
- > และกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนพิทักษ์ธรรม 79

โดยกลุ่มออมทรัพย์ทั้ง 6 กลุ่มนั้นมีการรวมตัวเกาะกันในการทำงานอย่างใกล้ชิด เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มพี่กลุ่มน้องที่คอยช่วยเหลือกันและกัน และในเวลาต่อมาพันธมิตรทั้ง 6 ก็แยกตัวจากเครือข่ายนครเขื่อนขันธ์ และจัดตั้งเครือข่ายของตนเองขึ้น

อุดมศักดิ์ จันทร์สิน “ในเวลานั้น กลุ่มมีการเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายนครเขื่อนขันธ์ ที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ โดยในการรวมกลุ่มกับเครือข่ายนครเขื่อนขันธ์นี้เองทำให้ภายในกลุ่มเริ่มมีการพูดคุยกันถึงความแตกต่างกันของกลุ่มกับเครือข่าย ในหลายด้านทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรม ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ในเครือข่ายนครเขื่อนขันธ์เป็นมุสลิม ที่มีวิถีความคิด วิถีปฏิบัติแตกต่างกัน โดยกำนันเครือข่ายมีวิวัฒนาการก็ได้ปรึกษากับแกนนำและนักวิชาการประกอบการตัดสินใจซึ่งมองว่า เราเองก็น่าจะมีเครือข่ายของเราเอง เพื่อให้ชาวบ้านมีเงินออม มีสวัสดิการชุมชน ที่จะช่วยเหลือกันในพื้นที่ออมเงินแล้วเวลาที่ชาวบ้านเดือดร้อน เขาจะได้มีเงินช่วยเหลือตัวเองได้ จากจุดดังกล่าวทำให้กลุ่มเริ่มคิดที่จะแยกตัวออกมา

ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ.2541 ชาวบ้านเราเดือดร้อนกันมาก ที่ว่าเดือดร้อนก็เพราะเป็นหนี้ การปล่อยกู้เงินกู้แบกระบาดหนักทั่วพื้นที่ ซึ่งเงินกู้นี้ดอกเบี้ยสูงมากแล้วชาวบ้านจะทำอย่างไร คิดกันไปคิดกันมา เลยตัดสินใจแยกกลุ่มออกมา แล้วจัดตั้งเครือข่ายขึ้นโดยเรียกว่า เครือข่ายออมทรัพย์เทศบาลสำโรงใต้ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2542 โดยมีการคัดเลือกตัวแทนจากแต่ละกลุ่มมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการเครือข่าย การมีเครือข่ายก็คือการรวมเงินกันเพื่อที่จะช่วยเหลือชาวบ้านให้ชาวบ้านกู้และคิดดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้เขาอยู่ได้”

โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

> เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
ในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้และพื้นที่ใกล้เคียง

> เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนได้ออมทรัพย์รู้จัก
พัฒนาจัดการระบบการเงินของตนเองให้เกิดความคล่องตัวใน
ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและในอนาคตระยะยาว

> เพื่อสนับสนุนและพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม
เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม

> จัดให้มีการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะในการพัฒนา
และการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม
ออมทรัพย์

> จัดให้สมาชิกได้กู้เงินตามความจำเป็นหรือจัดหาทุน
เพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์

> รับและจัดการทำงานเกี่ยวกับเงินอุดหนุนหรือการ
ช่วยเหลือซึ่งเครือข่ายจะได้รับ

> จัดให้มีสวัสดิการหรือการให้การสงเคราะห์กับสมาชิก

> ประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการ
เสนอโครงการต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม

> ร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ รักษา
วัฒนธรรมประเพณีไทย เทอดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

“เครื่องมือการทำงาน งานศพคือหัวใจสำคัญ”

และจากบทเรียนที่เคยล้มลุกคลุกคลานมาก่อนของกลุ่มออมทรัพย์บางฝ่าย ทำให้กลุ่มออมทรัพย์บางฝ่ายและกลุ่มออมทรัพย์บางหัวเสือ ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อที่จะสร้างความเข้าใจให้แก่ชาวบ้าน เพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยในการสร้างความเข้าใจนั้น มุ่งเน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อที่จะทำให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้มองเห็นประโยชน์ร่วมจากการรวมกลุ่มออมทรัพย์ แกนนำของกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสองเองก็ต้องคิดค้น หาเครื่องมือมากมายในการทำงานนี้ จนกระทั่งกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสองได้มีโอกาสไปเรียนรู้จากต่างชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสวัสดิการจากครูชบ ยอดแก้ว ที่จังหวัดสงขลา ซึ่งทำให้แกนนำกลุ่มเกิดประกายไฟ ประกายความคิดที่จะนำเอารูปแบบการจัดการสวัสดิการกลับไปปรับใช้ในพื้นที่ของตัวเอง

“กองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิต” คือเครื่องมือสำคัญที่กลุ่มใช้ในการขยายผล ขยายฐานสมาชิก กำหนดเครือข่าย มีวิถนะ ที่ปรึกษาเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ และประธานกลุ่มออมทรัพย์บางหัวเสือ และอุดมศักดิ์ จันทร์สิน ประธานกลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย - ไทยสมุทร “เรามีกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิตวันละบาท เวลาคนตายที่ไหนเราก็ไปร่วมงาน เราไปช่วยเหลือเจ้าภาพ ช่วยเหลือสมาชิกของเรา พอคนที่ไปงานศพ เห็นว่ากลุ่มไปร่วมงานแล้วให้เงินช่วยเหลือจริงๆ เขาก็เห็นประโยชน์ เรียกว่าเห็นกันต่อหน้าไปเลย พอเป็นแบบนี้ คนก็อยากเข้ามาร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ อยากร่วมเป็นสมาชิก

โดยกำหนดให้สมาชิกออมเงินวันละหนึ่งบาท เมื่อครบ 6 เดือนก็นำเงินมาฝากเข้ากองทุนจำนวน 180 บาท ออมเงินกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิตเป็นเวลา 1 ปี ก็ได้รับเงินตอบแทนขั้นต่ำแล้วจำนวน 9,000 บาทซึ่งหมายความว่า จะได้รับเงินช่วยเหลือถึง 25 เท่าของเงินออม (ในตอนเริ่มต้นปัจจุบันนี้ได้มีการปรับเกณฑ์การช่วยเหลือใหม่เพื่อความยั่งยืนและยุติธรรมต่อสมาชิกทุกคน) ซึ่งเป็นการช่วยเหลือสมาชิกได้จริงนอกจากจะออมเงินเข้ากองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิตแล้ว เราก็เพิ่มความมั่นใจให้กับสมาชิก ทำให้เขาเชื่อมั่นได้ว่า เขาไม่ได้เอาเงินมาฝากอย่างเดียว แต่กลุ่มออมทรัพย์สามารถช่วยเหลือเงินให้เขาได้ ทำให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้นจากเดิม 6 กลุ่ม เปิดเพิ่มอีก 14 กลุ่ม รวมเป็น 20 กลุ่ม โดยการเข้าเป็นสมาชิกถือหุ้นอย่างน้อย 2 หุ้น หุ้นละ 10 บาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท (จ่ายครั้งแรกครั้งเดียว) เมื่อฝากครบ 3 เดือนก็จะสามารถกู้ยืมเงินได้ โดยกู้เงินได้คนละ 500-3,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปีเมื่อฝากครบ 6 เดือนจะสามารถกู้ยืมเงินได้คนละ 5,000-20,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี เรียกเงินกู้ประเภทสามัญ เมื่อฝากครบ 12 เดือน จะสามารถกู้เงินได้คนละ 25,000-50,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 - 12 ต่อปี เรียกเงินกู้ประเภทสามัญพิเศษ”

หลังจากเริ่มมีชาวบ้านเห็นประโยชน์จากกลุ่ม ออมทรัพย์ โดยเฉพาะการเห็นประโยชน์จากการมีกองทุน ช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ที่ทำให้ชาวบ้านเห็นว่าหากเป็นสมาชิก แล้ว ยามเสียชีวิตครอบครัวจะได้รับประโยชน์จริงๆ ได้รับเงิน ช่วยเหลือทำให้ชาวบ้านต่างพากันสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์ของเครือข่ายออมทรัพย์เทศบาลสำโรงใต้ ซึ่งต่อมา ในปีพ.ศ.2543 เครือข่ายออมทรัพย์เทศบาลสำโรงใต้ได้เปลี่ยน ชื่อเป็น **“เครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้”**

“อดเพื่อออม ดีกว่าออมยามอด”

กระบวนการจัดการออมทรัพย์ของเครือข่ายเป็นไป ภายใต้งैอนไขของแต่ละกลุ่ม แต่ละกลุ่มออมทรัพย์จึงมีวิธีการ เก็บเงินออมทรัพย์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกในกลุ่ม ภายใต้งุดมุ่งหมายที่จะรักษาและขยายฐานของเครือข่ายออม ทรัพย์สำโรงใต้ให้มั่นคง แข็งแรง และอยู่ได้

ทั้งนี้เครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ได้รับการสนับสนุน เงินและการกู้เงินจากองค์กรต่างๆดังนี้ การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาสหรือผู้ยากไร้ในชุมชน เช่น เด็ก ผู้ว่างงาน คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสิน ผ่านสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (SIP เมฆุ5) จำนวน 3.7 ล้านบาท โดยที่เงินจำนวนนี้ให้เครือข่ายบริหารจัดการเพื่อ วัตถุประสงค์ สนับสนุนเรื่องการศึกษา, การพัฒนาอาชีพ, การสร้างอาชีพ, การให้เงินเพื่อยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง

และ คนพิการ ปัจจุบันเงินที่ได้รับการสนับสนุนมา คงเหลือไว้เป็นทุนหมุนเวียน จำนวนประมาณ 2,000,000 บาท

การช่วยเหลือชาวบ้านที่โดนเอาเปรียบจากอัตราดอกเบี้ยที่สูงถึงร้อยละ 20-30 บาทต่อเดือนของการกู้ยืมเงินนอกระบบ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า เงินกู้แขก หรือการกู้เงินพวกหัวปิงปองซีมอเตอร์ไซค์ ที่ทำให้ชาวบ้านบางรายต้องหลบหนีซ่อนตัวหรือบางรายถึงกับโดนทำร้ายทุบตีเครือข่ายได้กู้เงินจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี จำนวน 4,990,000 บาท มาให้การช่วยเหลือโดยคิดดอกเบี้ยกับชาวบ้านที่กู้ร้อยละ 6 ต่อปี (ร้อยละ 1 ให้ พอช. ร้อยละ 1 ให้เครือข่าย ร้อยละ 1 ให้กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 3 นำจัดสวัสดิการสมาชิกและคณะกรรมการ) ปัจจุบันใช้หนี้ครบทุกบาททุกสตางค์แล้ว

การต่อยอดกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิตนั้นได้รับการสนับสนุนจากสถาบันสวัสดิการองค์กรชุมชน (อสช.) เป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท

การปฏิบัติงานของเครือข่ายที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นอีกส่วนที่สำคัญที่ทำให้ชาวบ้านเริ่มมองเห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์เห็นความแตกต่างจากการกู้ยืมเงินจากแขกและเข้ามาเป็นสมาชิกมากขึ้น จากเดิมเริ่มต้นสมาชิกแต่ละกลุ่มมีเพียง 20 คนเท่านั้นเอง ก็ขยายเพิ่มขึ้น

โดยปัจจุบันนี้ กลุ่มออมทรัพย์บางฝ่าย มีสมาชิก 507 คน กลุ่มออมทรัพย์บางหัวเสือ มีสมาชิก 1,687 คน และกลุ่มออมทรัพย์ศูนย์เด็กเล็กปู่เจ้าสมิงพราย มีสมาชิก 287 คน

ขณะเดียวกัน เมื่อเครือข่ายสามารถสร้างฐานสมาชิก ได้ด้วยการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เอาตัวอย่างเป็นเครื่องพิสูจน์ จนทำให้การดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์ 6 กลุ่มแรกเข้าที่เข้าทางแล้วนั้น ทางเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ก็ยังขยายฐานงานไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ขยายกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ต่างๆ ในระแวกใกล้เคียง โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง หรือ พชม.

กำนันเครือข่าย มีวัณณะ ที่ปรึกษาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์สำโรงใต้ และประธานกลุ่มออมทรัพย์บางหัวเสือ “พอเราเป็นเครือข่าย เราก็ได้เงินสนับสนุนจาก SIF เอาเงินมาบริหารเครือข่าย ทำเรื่องการศึกษา ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และอาชีพ เริ่มค้นหาผู้เดือดร้อนในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งนอกกลุ่มด้วย และเข้าช่วยเหลือ เช่น ผู้พิการ ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์จะให้เงินช่วยเหลือ 500 บาท ส่วนเรื่องการสนับสนุนเรื่องอาชีพนั้นเราให้กู้หมุนเวียนร้อยละ 2 บาทต่อปี ส่วนหนึ่งเราก็ให้สมาชิกกู้ และอีกส่วนหนึ่งเราก็ให้ฟรี เพื่อช่วยเหลือกัน

สิ่งที่เครือข่ายทำนั้น ส่งผลทำให้กิจกรรมของเครือข่ายเคลื่อนไป เราเริ่มมีสมาชิกหน้าใหม่ๆ เข้ามา จากเริ่มแรกเลยสมาชิกแต่ละกลุ่มแทบจะไม่ถึง 20 คน ดีหน่อยก็ 30 คน แต่ตอนนี้สมาชิกเราเพิ่มขึ้นเป็นร้อย เกิดการขยายต่อ หรือใครเป็น

ญาติพี่น้องใครก็เริ่มบอกต่อ ปากต่อปาก ชักชวนกันเข้ามา ถ้าไม่เข้ากลุ่มออมทรัพย์เดิมที่มีอยู่แล้ว เราก็เข้าไปช่วยจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ทำให้เกิดคน เกิดกลุ่ม และเครือข่ายเองก็โตขึ้นด้วย

หากจะถามว่า ทำไมเครือข่ายทำได้ ก็เป็นเพราะเราทำให้สมาชิกมั่นใจเรื่องนี้ เราปล่อยให้เขาเห็น ว่าเราให้กู้จริง เรามีกฎ มีสัญญาการกู้ มีคนค้ำ โดยที่สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิค้ำประกันการกู้ยืมเงินได้ 2 คน เรามีคณะกรรมการคอยดูแล จุดจริงๆ คือ ความเดือดร้อน ชาวบ้านเขาเดือดร้อน เราอยากจะช่วยกันจริงๆ เขาไปกู้แบงก์ ก็เสียดอกร้อยละ 20 แต่ถ้ามาเป็นสมาชิกเรา เราคิดร้อยละ 1 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 12 ต่อปี และเรายังมีวิธีคิดเรื่องการส่งเงิน การประเมินติดตามที่เป็นมิตรมากกว่า สิ่งที่เราคาดหวัง คือเราอยากให้สมาชิกที่เดือดร้อน หรือกลุ่มไม่ต้องกู้ยืมเงินแบงก์ เสียดอกเบียด่างๆ แต่ไม่ได้อะไรกลับมา สู้มายืมเงินกลุ่ม เงินเครือข่าย เสียดอกเบียด่างๆ แถมเงินดอกเบียด่างๆ ยังคืนกลับสู่ชุมชน สู่ตัวสมาชิกเองด้วย”

เงื่อนไขการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

> ชำระหุ้นรายเดือน หุ้นละ 10 บาท ทุกเดือน
อย่างน้อย 2 หุ้น

> ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท
(จ่ายครั้งแรกครั้งเดียว)

> เมื่อกู้เงินต้องเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ
ช่วยเหลือผู้เสียชีวิต

กองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิต

> ชำระเงินสะสมวันละ 1 บาทเดือนละ 30 บาท ได้รับ
ผลตอบแทนเป็นเงินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทุน
สวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิต เงินสะสมที่จ่ายมา พร้อมพวง
หรีด 1 พวง

> ผู้สมัครต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์)

> อายุผู้สมัคร ตั้งแต่แรกเกิด – ไม่เกิน 65 ปี

กองทุนเอื้ออาทร

> ชำระเงินสะสมวันละ 1 บาท เดือนละ 30 บาท ได้รับ
ผลตอบแทนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทุนชมรม
เอื้ออาทร

> ผู้สมัครไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

> ไม่จำกัดอายุผู้สมัคร

ปัจจุบัน เครือข่ายออมทรัพย์สำเร็จได้ มีสมาชิก
กลุ่มจำนวน 15 กลุ่มออมทรัพย์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบาง
หัวเสือ ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลสำโรง ตำบลสำโรงกลาง
ตำบลสำโรงใต้ โดยมีสมาชิก ดังนี้

กลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย	507 คน
กลุ่มออมทรัพย์บางหัวเสือ	1,687 คน
กลุ่มออมทรัพย์ศูนย์เด็กเล็กกู่เจ้าสมิงพราย	287 คน
กลุ่มออมทรัพย์ 4 ส พัฒนา	205 คน
กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนพิทักษ์ธรรม79	226 คน
กลุ่มออมทรัพย์ไทยสมุทร 2	356 คน
กลุ่มออมทรัพย์ร่วมใจสามัคคี	208 คน
กลุ่มออมทรัพย์บัวงาม	93 คน
กลุ่มออมทรัพย์สินอุดม	333 คน
กลุ่มออมทรัพย์แสงทองแสงธรรม	881 คน
กลุ่มออมทรัพย์พลังสามัคคี	282 คน
กลุ่มออมทรัพย์ฉัตรทิพย์พัฒนา	150 คน
กลุ่มออมทรัพย์สยามพัฒนา 2000	212 คน
กลุ่มออมทรัพย์อาสาพัฒนา	158 คน
กลุ่มออมทรัพย์รวมพลังใหม่	220 คน
รวมสมาชิกทั้งหมด	5,805 คน
เงินสะสม ณ กุมภาพันธ์ 2552	

72,620,607 บาท

“เราช่วยเขา เขาก็ช่วยกลุ่มออมทรัพย์”

กล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์แท้จริงที่ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดขึ้นนั้น คือ ความต้องการที่จะช่วยเหลือกันและกัน ช่วยเหลือญาติพี่น้อง ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน แก้ปัญหาเรื่องการกู้ยืมเงินนอกระบบที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูงมาก โดยในการทำงานของเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงไต้้นั้นอาศัยกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นสมาชิกเครือข่าย ทั้ง 15 กลุ่มออมทรัพย์เป็นฐานในการทำงานกับสมาชิก ทำการสำรวจข้อมูลต่างๆ ของสมาชิกนำมาสู่การหาแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกผู้เดือดร้อน

ไพบุลย์ และวิยะดา นิลเจริญศรี แกนนำกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนพิทักษ์ธรรม79 “ในการทำงาน เราก็มีการสำรวจข้อมูล เราทำโครงการสำรวจ ลงพื้นที่จริง สำรวจดูผู้เดือดร้อนเพื่อเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือของเครือข่าย โดยเครือข่ายต้องเอาผู้เดือดร้อนจากแต่ละกลุ่มมารวมกัน เพื่อเสนอโครงการกับแหล่งทุนสนับสนุน บางโครงการกว่าเราจะได้สัก 3 ล้าน กรรมการเครือข่ายน้ำตาตกกันไปหลายรอบ กว่าจะได้เงินมาแก้ไขจัดการ เรานอนกันตีสี่ ตีห้า หลายวันเพื่อเร่งทำโครงการนำเสนอ ซึ่งบางโครงการต้องเสนออยู่หลายรอบกว่าจะผ่าน รอบแรกไม่ผ่านก็เสนออีก ทำใหม่เสนอใหม่

ในการสำรวจ บางที่เราเจอผู้เดือดร้อนกว่า 80 คน ซึ่งต้องใช้เงินในการช่วยเหลือจำนวนมาก เราเองก็ต้องจัดการพิจารณาเป็นรายๆ เงินโครงการรอบแรกไม่สามารถช่วยเหลือได้หมด ก็ต้องไปรอเงินโครงการรอบต่อไป บางรายที่เราช่วย

เขา แล้วแต่เขาไม่ช่วยเหลือตัวเองไม่ยอมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง เราก็ต้องตัดออกแต่คนไหนที่เราช่วยเหลือแล้ว เห็นความเปลี่ยนแปลง เราก็ช่วยกันต่อไปอีก

ในเรื่องวงเงินช่วยเหลือนั้น เครือข่ายไม่ได้ช่วยเหลือเฉพาะคนเป็นหนี้อย่างเดียวเรามองเรื่องอาชีพด้วย เพราะเรามองว่าเรื่องอาชีพเป็นการช่วยที่ยั่งยืน สมาชิกอยากลงทุนสร้างอาชีพ เราก็ช่วยเหลือเพราะถือเป็นการสร้างคนให้มีคุณภาพดีขึ้น อย่างเช่น สมาชิกก็ไปสร้างอาชีพ โดยการดาวนัรรถมาทำแท็กซี่ บางคนตงงาน เดือดร้อน แต่อยากจะหางาน อยากจะมีรายได้เราก็ช่วยเหลือเงินสำหรับการลงทุนสร้างอาชีพเปิดร้านค้าขาย โดยกู้เงินได้ไม่เกิน 20,000 บาท เสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ดอกเบี้ยคงที่ชำระคืนไม่เกิน 24 เดือน กำหนดเวลาให้กู้เงินเพื่ออาชีพ กู้ได้ตลอดปี”

อุดมศักดิ์ จันทร์สิน ประธานกลุ่มออมทรัพย์บางฝ้าย-ไทยสมุทร และ กมล เทียมเมืองแพน ประธานกลุ่มออมทรัพย์ฉัตรทิพย์พัฒนา “เกณฑ์การปล่อยกู้ เราเน้นดูเรื่องความเดือดร้อนของสมาชิก โดยในการจะกู้เงินนั้น แต่ละกลุ่มออมทรัพย์ก็จะมีคณะกรรมการบริหารของกลุ่ม ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มก็ต้องรู้จักสมาชิกของตัวเอง เราก็ใช้วิธีการดูแลกันเอง คนรู้จักกันก็ย่อมรู้ว่าใครเป็นอย่างไร รู้ว่าสมาชิกคนไหนนิสัยใจคอเป็นอย่างไร เดือดร้อนจริงมากน้อยเพียงไร เวลาเราให้กู้ เราก็เอาคนที่เดือดร้อนมากที่สุดเป็นหลัก เพราะเรามองบังคับไม่ได้ช่วยทั้งหมดได้ เรียกว่า เราช่วยเขา แต่เขาก็ต้องช่วยตัวเองด้วย

ประมวล บำรุงสงวน “วิธีการของเรานั้น มันประนีประนอมยืดหยุ่นหากลองคิดดู...ดอกเบีย้กำไรเราก็ไม่ได้แต่เราก็ช่วยเหลือกัน เพราะเรารู้ว่าการกู้เงินแพงโหดมาก ภาพที่เราเห็นเสมอ คือ แยกหรืออ่าบั้ง ถีบจักรยานมาเก็บเงิน พอไม่มีก็ต้องหลบ ต้องซ่อน หรือไปกู้เงินพวกหัวปิงปอง บางรายโดนอุ้มทิ้งเตะ ตีเพื่อทวงหนี้

ขณะที่เราทำงานนั้น เราไม่เคยรวบรัด เราประนอมหนี้ทุกอย่าง สิ่งที่เราทำ ไม่ใช่เรื่องต้องสอนกัน เพราะเราเชื่อว่าจริยธรรมไม่ต้องสอน แต่ละคนต้องคิดได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นเมื่อเราช่วยเขา เขาจะเรียนรู้ว่า เขาจะตอบกลับเราอย่างไร เราทำงานร่วมกันอย่างพี่น้อง ไม่ว่าจะกลุ่ม คนกู้ คนค้า ต่างต้องสัมพันธ์กัน ในส่วนของคณะกรรมการเครือข่ายกว่า 40 คน ก็เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมกันทำงาน เราประชุม ร่วมปรับออกแบบแผนการทำงานเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และเราก็มีระบบตรวจสอบ โปร่งใสในการทำงาน 3 เดือนตรวจบัญชีครั้ง ถ้าเราเห็นปัญหาในแต่ละกลุ่มก็ใช้กลไกเครือข่ายในการพุงกันและกัน ช่วยกัน

ดังนั้น การทำงานของเครือข่าย เราจึงอยากช่วยกันจริงๆ เราช่วยเขา เขาก็ช่วยเรา ช่วยกลุ่ม เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ ส่งเงินคืนเรา ไม่หนีไปไหน ไม่ชักดาบ ความร่วมมือร่วมมือมันก็เกิด คนทำงานเอง คณะกรรมการกลุ่ม คณะกรรมการ เครือข่าย เราเองทำงานก็ไม่ได้อะไร เราเองก็เป็นลูกหนี้ร่วมกัน รับผิดชอบต่อเงินที่เราเอามาช่วยเหลือสมาชิกด้วยกัน”

“จากกันแก้ว เต็มจนเต็ม..”

การเติบโตขึ้นของเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ เป็นคำตอบได้ดีว่าเครือข่ายจะเข้มแข็งหากฐานกลุ่มออมทรัพย์เข้มแข็ง และฐานรากอย่างกลุ่มออมทรัพย์จะเข้มแข็งได้นั้น ต้องเกิดขึ้นจากกระบวนการการทำงานอย่างมีส่วนร่วม เรียนรู้ร่วม ตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน และมองเห็นประโยชน์และคุณค่าร่วมกัน

หากย้อนกลับไปยังวันแรกของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ในวันและคืนที่แกนนำกลุ่มออมทรัพย์ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อหาสมาชิกเข้าร่วม จากสมาชิกกลุ่ม 20 เป็น 100 จากสมาชิกเครือข่าย 100 เพิ่มเป็น 200 จนในปีแรกของการก่อตั้งมีสมาชิก 300 คน และต่อมาในปีที่สอง มีสมาชิกเป็น 500 คน และกระทั่งปัจจุบันสมาชิกมีอัตราเพิ่มขึ้น 300 – 600 คนต่อปี

อุดมศักดิ์ จันทร์สิน “นี่ถึงตอนแรกๆ ตอนนั้นเราต้องการสมาชิก เราก็ใช้เรื่องกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ทำไปมันก็เหมือนปลูกมะม่วงแล้วไม่ออกดอกผล ไม่มีคนเลย จนเมื่อมีคนตาย มันเห็นผลเลย มีคนเริ่มเข้ามาเรื่อยๆ จากแต่ก่อนอดอด แต่ตอนนี้ มีแต่คนอยากจะทำมาเป็นสมาชิก แนวคิด วิธีการที่เราทำเรื่องกองทุน คนที่อื่นก็เอาอย่างเอาไปใช้บ้าง มันงอกเงยขึ้นจริงๆ”

กมล เทียมเมืองแพน “แรกๆ เราพึ่งกลุ่มพูด เรา รู้สึกว่าเครือข่ายน่าจะไ่ม่มากกว่าจะเอาเงินมาให้เราตั้ง 40,000

- 50,000 ใครจะเชื่อ ไม่มีทาง แต่พอเขามาสนับสนุนให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มาให้ข้อมูล มีพี่เลี้ยงจาก พอช. (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง พชม.เดิม) เข้ามาอบรมให้ความรู้ในการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการ ได้ไปสัมมนา เรียนรู้ในที่ต่างๆ มันเป็นการสร้างคน สร้างคนเพื่อให้เขาไปสร้างคนอื่นต่อ

จากจุดเริ่มต้นจนมาถึงวันนี้ แรกๆ ไม่รักในงานที่ทำ เริ่มทำด้วยความจำเป็น ทำไปทำมาเรารักในงาน เราก็มองเป้าหมายเพื่อที่จะทำให้กลุ่มอยู่ได้ ฟังพาได้ ปรึกษากันทุกเรื่อง กลุ่มออมทรัพย์ไม่ใช่จัดการแค่เรื่องเงินแต่โยงไปถึงชีวิต..อาชีพครอบครัว คนที่เข้ามาก็คุยกันร่วมกัน เป็นกลุ่มเดียวกัน.. มีคุณค่าเราช่วยกันเติมคุณค่านั้นจากกันแล้วเติมจนเต็มเหมือนเราเป็นแก้วที่กันวางเปล่า จนตอนนี้นั้นเต็มเราก็ไปขยายไปยังคนอื่น ๆ ต่อ จนเกิดคนที่ทำมากขึ้นๆ หน่วยงานอื่นๆ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานราชการ ท้องถิ่นเอง พอเห็นเราทำงาน เห็นผลงานของเรา เขาก็เริ่มเข้ามาหาเรา มาสนับสนุน

หรืออย่างเรื่องกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือผู้เสียชีวิต มันเป็นการทำประกันชีวิตที่ให้ผลตอบแทนดีกว่าไทยสมุทร ประกันภัยหรือเมืองไทยประกันชีวิตเสียอีกอย่างเราทำประกันชีวิตกับบริษัท เขาต้องมาตรวจสอบ ต้องมาพิสูจน์ แต่เราไม่ต้องตรวจสอบ ไม่ต้องตรวจเช็คสุขภาพกัน ตายขึ้นมาก็ไม่ต้องชันสูตร จ่ายเงินทันที มันก็ยืนยันได้ดีถึงสิ่งที่เราทำ”

“ในวันที่ครบ 10 ปี และก้าวที่ 11”

สำหรับคนทำงานเอง ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า พวกเขาล้วนเป็นดอกผลของกระบวนการกลุ่มออมทรัพย์ กระบวนการของเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ ไม่ว่าจะเริ่มต้นจากใจรักหรือไม่ก็ตามที หากแต่ในวันนี้ วันที่ครบ 10 ปีของการทำงานของเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้...กระบวนการที่เกิดขึ้นสำหรับคนทำงาน แขนงนำกลุ่มกรรมการเครือข่ายทั้งหลาย มองว่า นี่ไม่ใช่เพียงงาน แต่เป็นชีวิต สร้างเพื่อนชยมิตร และที่สำคัญกลุ่มออมทรัพย์และเครือข่ายสามารถเป็นที่พึ่งให้กับสมาชิกได้จริงๆ

จรรยา เสาร์สิงห์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์สินอุดม “เราเริ่มต้นจากการไม่รู้จักกัน แต่วันนี้เรารู้จักกัน เราเจอกันคุยกัน สนุกสนมกันมากๆ และยังเราทำแล้วชาวบ้านเขาเชื่อถือเชื่อมั่น เขาฝากความหวังกับเรา ใจมันรักไปเสียแล้ว”

เช่นเดียวกับ กำนันเครือวัลย์ มีวิฒนะ ซึ่งนับเป็นแกนนำสำคัญที่เป็นทั้งขวัญและกำลังใจสำหรับน้องๆ เพื่อนร่วมงานในเครือข่าย บนรอยทางที่ผ่านมา 10 ปี กำนันหญิงร่างเล็กๆ ได้ริเริ่ม และบุกเบิกจนก่อตั้งเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้มาได้ “ความสำเร็จของเรา ถ้ามวลสดหนี้ได้หรือไม่ คำตอบคือ สดได้ แต่ก็ยังมีคนที่ยังติดหนี้อยู่ เรียกว่าปัญหา มันทุเลาลง ตลอดเวลาการทำงาน เราบริหารจัดการทำงานร่วมกันอย่างพึ่งพิงอิงอาศัย กลุ่มออมทรัพย์เป็นการสร้างนิสัยคน ให้คนรู้จักออม

มานึกๆ ดู คนบางคน เรียกว่าจนจนเข็ด จนจนรู้ว่า จนจริงๆ เป็นอย่างไร แต่พอมีกกลุ่ม เขามีเงินเก็บ มีเงินออม เห็นเงินที่มาจากน้ำพักน้ำแรง และทำให้เห็นคุณค่าของกลุ่ม นึกถึงเรา เมื่อเดือดร้อนเราให้กู้ ไม่เดือดร้อนก็มาออมมาเก็บ.. เราภูมิใจที่เราทำมาสิบปี บางคนจากไม่มีเงินเลย วันนี้มีเงิน เป็นแสน บางคนจากไม่มีเงินเลย ยังต้องกู้บ้างยืมบ้าง แต่ก็มีเงินเก็บเป็นหมื่น สองหมื่น เห็นประโยชน์ของกลุ่มมากกว่า ธนาคาร เงินเหลือก็มาฝากกลุ่ม และที่สำคัญ เราได้คนดี เข้ามาช่วยกันทำงาน เข้ามาช่วยกันพัฒนา ทำให้เราเห็นว่า ในสังคมมีคนดี คนที่เสียสละมากมาย เป็นความภาคภูมิใจที่สุดแล้ว”

อุดมศักดิ์ จันทร์สิน “เราไม่เคยคิดว่า..ทำไม่ชาวบ้าน ต้องเอาเงินมาฝากกับเรา ..แต่วันนี้เรารู้จากสิ่งที่เราทำ คือ เรามีดอกเบี้ยยฝากสูง เราคิดดอกเบี้ยยกู้ต่ำ คนในพื้นที่เองก็เห็นคุณค่า ก็เข้ามาฝากเราเอง บางคนมองว่าสะดวกก็เอามาฝาก ตอนแรกเรามองว่ากลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มปล่อยกู้ เราได้รับการสนับสนุนเพื่อให้ชาวบ้านได้มีที่พึ่ง เข้าถึงแหล่งเงินเพื่อ บรรเทาความเดือดร้อน แม้ว่าจะเป็เงินไม่มากนัก แต่ก็ช่วย บรรเทากันและกัน ซึ่งพอทำไปทำมา เขาเอาเงินมาฝากเรา.. เขาเห็นการออมเงิน เขาเข้าใจคุณค่าของการออมที่มากกว่า เรื่องเงิน เหมือนเราทำงาน เราจะเอาปัญหาของกลุ่มทุกกลุ่ม มาคุยกัน มาแลกเปลี่ยนกัน นี่เป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน เครือข่าย กลุ่มคือส่วนสำคัญองเครือข่าย ทุกกลุ่มต้องพูด

ต้องคุยกัน เห็นทั้งปัญหาด้วยกัน หากกลุ่มเข้มแข็ง เครือข่าย ก็จะใช้เข้มแข็งไปด้วย และเหนืออื่นใดในความเข้มแข็งนี้ๆ สมาชิกสามารถจัดการชีวิตตัวเองได้ มีระบบที่จะดูแลกันและกันตลอดชีวิต เป็นระบบที่ไม่ใช่แค่การเข้ามาช่วยเฉยๆ แต่เป็นกระบวนการของการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ นับเป็นช่วงเวลาที่เราเรียนรู้จริงๆ”

วันนี้..วันที่ครบ 10 ปีของกระบวนการทำงานของเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ มีความสำเร็จ มีดอกผลที่ผลิบานให้ได้ชื่นชม หากแต่..ในก้าวที่ 11 ยังมีอีกหลายสิ่งอย่างที่เครือข่ายเองมุ่งหมายที่จะก้าวไป ...ทั้งการจัดสวัสดิการชีวิตที่บูรณาการ ครอบคลุม การจัดการบูรณาการกลุ่มออมทรัพย์ การเชื่อมโยงจากเครือข่ายออมทรัพย์ไปสู่กลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรมอื่นๆ เป็นต้น

การจัดการบูรณาการทุนชุมชน เครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ เป็นอีกหนึ่งบทเรียนของกระบวนการจัดการความรู้ที่น่าสนใจ เพราะเป็นเครือข่ายที่จัดการแก้ไขปัญหาการเงินของตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีกลไก วิธีการในการเชื่อมร้อยกันและกัน จำนวนสมาชิกเกือบ 6,000 คน เงินสะสม 70 กว่าล้าน คงไม่ได้เกิดขึ้นอย่างง่ายดายนัก แต่นี่เป็นเครื่องยืนยันถึงการทำงานอย่างหนักของกลุ่มออมทรัพย์ทุกๆ กลุ่มที่รวมกันในนามเครือข่ายออมทรัพย์สำโรงใต้ มูลค่าเป็นเครื่องยืนยันที่ทำให้คนจากต่างที่ที่แวะเวียนไปเรียนรู้ที่เครือข่าย อยากเรียนรู้และเอาอย่างทำตาม

แต่สิ่งสำคัญมากกว่าที่ซ่อนในมูลค่านั้น คือ คุณค่าที่มอบลงไปทั่ววงสนทนา คุณค่าของคนและพัฒนาศักยภาพตัวเองจากการทำงาน คุณค่าของชุมชน ผู้คนต่างที่ต่างทางที่มาร้อยรวมกัน คุณค่าของมิตรภาพที่หวานเพาะเต็มพื้นที่ และคุณค่าของจิตใจที่มุ่งหมายอยากจะทำให้ผู้อื่นมีความสุข หลุดพ้นจากความทุกข์

ประมวล บำรุงสวน ปิดท้ายการสนทนาด้วยน้ำเสียงสั้นเครือ “สำหรับเราแล้ว เครือข่ายมีคุณค่ามหาศาล หากนโยบายรัฐบาลต้องการทำให้คนในสังคมในประเทศอยู่ดีมีสุข มีแผนมีนโยบายเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ แต่สำหรับเรา เราคาดหวังที่จะทำให้พี่น้องเพื่อนพ้องเพื่อนบ้านของเราอยู่ดีมีสุข คน 5,000 กว่าคน เขาเป็นเจ้าของเครือข่าย เราไม่ได้ทำงาน แต่เหมือนเราช่วยเหลือญาติของเรา เราได้ญาติมิตร เพื่อนฝูงเพิ่มขึ้นคนที่เรารู้ว่า เราจะดูแลกันและกัน และสร้างชุมชนสังคมที่เข้มแข็ง มีความสุขร่วมกัน”

สาระสำคัญของการจัดการบูรณาการทุน ไม่ใช่เพียงแค่การจัดการเงิน แต่เป็นการร่วมและปันทุกซักระหว่างกัน การแบ่งปันทุกซัอาจทำให้ความทุกข์ทุเลาลง แต่กลับพบว่า การแบ่งปันสุข และใจที่มุ่งหมายจะทำให้คนอื่นมีความสุขกลับสร้างสุขเพิ่มเท่าทวี

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
- จัดการเงินอุดหนุนหรือการช่วยเหลือซึ่งเครือข่ายจะได้รับ
- ส่งเสริมให้ชุมชนออมทรัพย์รู้จักพัฒนาระบบการเงินของตนเอง
- พัฒนากิจการออมและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม
- จัดให้สมาชิกได้ปฏิบัติงานตามความจำเป็นหรือจัดหาทุนเพื่อกิจการ
- ร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ไทย

เหตุผลที่สถาบันพระมหากษัตริย์

- ร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเสนอโครงการต่างๆ ให้เกิดประโยชน์

ตัวอย่างรวมและสังคม

- จัดให้สวัสดิการหรือการให้การสงเคราะห์กับสมาชิก
- ให้ความรู้และฝึกฝนทักษะการบริหารกลุ่มออมทรัพย์

- แหล่งเงินทุน**
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม
 - ธนาคารออมสิน
 - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

- ทุนเสริมองค์ความรู้**
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

- ผลที่ได้**
- แก้ไขปัญหาเงินกู้ยืมกระบบ
 - สร้างความเข้มแข็งพื้นที่ในชุมชน
 - ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการออม

แก้ปัญหาเงินกู้ยืมกระบบและ
การดำรงชีวิตของชาวบ้าน

ที่มาของเครือข่าย

สมาชิก

เครือข่ายออมทรัพย์อย่างไรได้

การดำเนินงาน

กองทุนเพื่อการ

- ชำระเงินสะสมวันละ 1 บาท
- ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิก
- ไม่จำกัดอายุ

เงื่อนไขการเป็นสมาชิก

- ชำระค่าหุ้นอย่างน้อย 2 หุ้นๆ ละ 10 บาท
- ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท
- เพื่อถ่วงน้ำหนักต้องเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ
- ชำระเงินสะสมวันละ 1 บาท

กลุ่มออมทรัพย์บ้านม้า	507 คน
กลุ่มออมทรัพย์บ้านหัวเสือ	1,687 คน
กลุ่มออมทรัพย์ศูนย์เด็กเล็กปู้เจ้าสสิ่งพราช	287 คน
กลุ่มออมทรัพย์ 4 ส พัฒนา	205 คน
กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนพิทักษ์ธรรม	79
กลุ่มออมทรัพย์ทองสมุทร 2	356 คน
กลุ่มออมทรัพย์ร่วมใจสามัคคี	208 คน
กลุ่มออมทรัพย์บัวงาม	93 คน
กลุ่มออมทรัพย์อินอุดม	333 คน
กลุ่มออมทรัพย์แสวงธรรม	881 คน
กลุ่มออมทรัพย์อัมพวิสัยคี	282 คน
กลุ่มออมทรัพย์จัดกรรรมพัฒนา	150 คน
กลุ่มออมทรัพย์สยามพัฒนา 2000	212 คน
กลุ่มออมทรัพย์อาสาพัฒนา	158 คน
กลุ่มออมทรัพย์ร่วมพลังใหม่	220 คน

ศูนย์การเรียนรู้บ้านบุกลาง

ผู้ใหญ่วิไลวรรณ ธานี 36/1 บ้านบุกลาง

หมู่ 10 ตำบลบุเปือย

อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี 34260

โทร 045-333007, 085-7727169

“บ้านบุกลาง” เริ่มต้นที่การแก้ปัญหาปากท้อง พัฒนาต่อยอดเป็นวิสาหกิจชุมชน

ระยะทางจากตัวเมืองอุบลราชธานีถึงบ้านบุกลาง ตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืนราวๆ 100 กิโลเมตร ถนนลาดยางตลอดแนว เดินทางสะดวกด้วยรถโดยสารประจำทาง บ้านบุกลางมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 2,119 ไร่ แยกเป็นพื้นที่พักอาศัยประมาณ 100 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 2,016 ไร่ และเป็นพื้นที่ส่วนกลางสาธารณะประมาณ 3 ไร่ เนื่องจากเนื้อดินสีแดงร่วนซุยเหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรมชาวบ้านในพื้นที่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่มันเทศ มันสำปะหลังเป็นส่วนใหญ่เกินร้อยละ 90 ของพื้นที่ แต่ในอนาคตมีแนวโน้มว่าสวนยางพาราจะกลายเป็นอาชีพหลักด้วยรายได้ดีราคาสูงและมีความต่อเนื่อง ไม่ใช่เป็นรายปีและราคาถูกเหมือนกับทำไร่มันจึงเป็นที่นิยมของชาวบ้าน อาชีพรองคือสวนผลไม้ เช่น ลำไย แก้วมังกร ฝรั่ง เงาะ ทุเรียน

ในอดีตพื้นที่บริเวณบ้านบุกลาง เป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ไม้ที่หลากหลาย มีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยความสมบูรณ์ของผืนป่าที่เป็นแหล่งหาอยู่หากินของชาวบ้าน ส่งผลให้ผู้คนจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น อำเภอดงขุดม อำเภอน้ำยืน อำเภอบุณฑริก อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยโดยชาวบ้าน 3 ครอบครัวแรกเข้ามาตั้งรกรากด้วยเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ที่ชุ่มชื้นด้วยดินสีแดง ร่วนซุย อุ่มชื้นน้ำฝนเหมาะที่จะทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่างๆ ได้ดี เมื่อปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์มักจะได้ผลดี จึงทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ที่ประสบปัญหาผืนเคืองขัดสน เดินทางเข้ามาห้กร้างถางพง ตั้งถิ่นฐานบริเวณรอบๆ หนองปลิง แหล่งน้ำธรรมชาติ ชาวบ้านจึงบุกเบิกทำไร่ ทำนา

เมื่อมีผู้เข้ามาตั้งบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้นจึงก่อเกิดเป็นกลุ่มบ้านเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลร่วมกันขยายพื้นที่ทำกินและแผ้วถางไร่ถางนา เริ่มแบ่งบทบาทหน้าที่เพื่อให้การตั้งถิ่นฐานเป็นที่เปิดเผยยอมรับกับผู้คนภายนอกมากขึ้นจึงนำไปสู่การจัดตั้งหมู่บ้านอย่างทางการในราวปี พ.ศ.2460 ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่พ.ศ.2457โดยเรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่าบ้านบุเปือย ต่อมาภายหลังใช้เรียกชื่อและเป็นที่ทำการของตำบลบุเปือย

ต่อมา ตำบลบุเปือยได้เสนอต่อทางอำเภอน้ำยืน เพื่อขอจัดตั้งหมู่บ้านเพิ่มขึ้นจำนวน 15 หมู่บ้าน และบุกลาง เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ดำเนินการแยกตัวและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านในราว

เดือนมิถุนายน พ.ศ.2532 เป็นหมู่ที่ 10 โดยมีที่มาการเรียกชื่อว่าบ้านบุกลางนั้น เนื่องจากลักษณะการอยู่อาศัยจะปลูกสร้างบ้านเรือนเกาะกลุ่มและตั้งอยู่ระหว่าง 2 หมู่บ้าน คือ บ้านบุเปือยหมู่ 1 และบ้านน้ำซบหมู่ 2 ซึ่งเป็น 2 หมู่บ้านหลักที่ชาวบ้านได้แยกตัวจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน และใช้เรียกชื่อว่า “บ้านบุกลาง” เป็นต้นมา

เมื่อการเกษตรเปลี่ยนไปจากการพึ่งพาตนเอง เป็นพึ่งทุนภายนอก

บ้านบุกลางเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ฝนตกตามฤดูกาลมีปริมาณน้ำใช้ตลอดปี ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะมีรายได้อย่างต่อเนื่องจากอาชีพหลักและอาชีพเสริมแต่ไม่ใช่คำตอบว่าชาวบ้านมีฐานะเศรษฐกิจดีขึ้น จากการเก็บข้อมูล จปฐ.ในปี 2549 พบว่า ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยเพียง 30,668 บาทต่อคนต่อปี การมีรายได้เฉลี่ยต่อคนค่อนข้างต่ำ เป็นเพราะว่าต้นทุนการปลูกพืชสูงทุกอย่าง ในอดีตนั้นชาวบ้านทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง เก็บเมล็ดพันธุ์ ใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ไม่มียาฆ่าแมลง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2525 มีการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีในการเร่งผลผลิต มีการแจกเมล็ดพันธุ์พืช รวมทั้งการปล่อยเงินกู้เพื่อการเกษตรจากธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) ชาวบ้านหันมาปลูกพืชเชิงเดี่ยว จากที่ชาวบ้านเคยพึ่งพากันกลายเป็นต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำกินมีหนี้สินกันทุกครัวเรือน วัฒนธรรมเริ่มเปลี่ยนแปลง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา การทำการเกษตร เกิดต้นทุนการผลิตสูง พืชผลราคาตกต่ำ ราคารับซื้อไม่แน่นอน ชาวบ้านต้องกู้เงินนอกระบบและในระบบ เกิดหนี้หลายทาง ต้องจ่ายดอกเบี้ยสูง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤติ เศรษฐกิจ มั่นเทคพืชเศรษฐกิจหลัก เก็บผลผลิตแล้วขายไม่ได้ มั่นเทศมากมาย ถูกทิ้งให้เน่าเสียภายในหมู่บ้าน จากที่เคย พึ่งพาปัจจัยภายนอกมานาน ทำให้ชาวบ้านไม่รู้วิธีจัดการกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

เมื่อนายอำเภอมาเยี่ยมบ้านบุกลาง เห็นปัญหา จึงส่ง เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อพูดคุยซักถามปัญหาความเดือดร้อน ต่างๆ แล้วจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน มีหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เข้าประชุมร่วมกับชาวบ้านโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการ ค้นหาข้อมูลของหมู่บ้าน หาศักยภาพ วิเคราะห์ปัญหา แนวทาง แก้ไข โดยวิถีชีวิตของชุมชนบ้านบุกลางมีการพูดคุยกันเป็น ประจำอยู่แล้ว แต่เมื่อมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาทำให้เกิด การกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น จากการพูดคุยได้ข้อสรุปว่าปัญหา เร่งด่วนคือผลผลิตมันเทศสูงเกินกว่าความต้องการของตลาด การแปรรูปจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง จึงเริ่มจากการแปรรูปมันเทศ เป็นข้าวเกรียบมันเทศ เป็นการเพิ่มมูลค่า ด้วย **ผู้ใหญ่วิไลวรรณ ธาณี** ผู้ใหญ่บ้านบุกลาง เคยศึกษาวิชาคหกรรมมาก่อนและ เคยมีพื้นฐานการแปรรูปอาหารจากฟักทอง อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ จากหน่วยราชการเป็นวิทยากรฝึกอบรม โดยเบื้องต้นต้องการ ให้ผู้เข้ารับอบรมเกิดทักษะ เทคนิคและรู้ขั้นตอนการแปรรูป

จึงลองผลิตลองถูกอยู่ราวๆ หนึ่งเดือน หลังจากนั้นแม่บ้านบุ กลางจึงรวมตัวกัน 10 คน เริ่มจากทำแผนแม่บทพึ่งตนเอง และระดมหุ้นคนละ 100 บาท ซื้ออุปกรณ์ทำข้าวเกรียบ แบ่งงานกันทำตามความถนัด เริ่มแรกเพียงแต่คิดว่าจะเก็บไว้ บริโภคในครัวเรือน แต่ปรากฏว่ารสชาติอร่อย ขายได้ ภายใน 2 อาทิตย์มีรายได้จากการขายข้าวเกรียบมันเทศราวๆ 4,000 -5,000 บาท แบ่งกำไรได้คนละ 400 บาท เมื่อแบ่งกำไรแล้วก็เก็บเงินต้นไว้ทำทุนต่อ 1,000 บาท จากการเริ่มต้นแต่น้อยๆ ค่อยๆ ฝึกจนเชี่ยวชาญ มีตลาดกว้างขึ้น จนปัจจุบันมีกำลัง การผลิตราว 1,500 – 3,000 กิโลกรัมต่อเดือน

เริ่มจากเฉลี่ยทุกๆ เฉลี่ยสุข :

กว่าจะเป็นสถาบันการเงินชุมชน

“กลุ่มแม่บ้านแปรรูปจึงคิดว่าเราน่าจะรวมกลุ่มกัน ออมเงิน จึงตกลงกันว่าจะออมคนละ 30 บาทต่อเดือน เมื่อออม ไปได้ 3 เดือน มีสมาชิกคนหนึ่งเดือดร้อนเรื่องค่าเทอมลูก จึงขอยืมเงินจากกลุ่มไป 500 บาท กลุ่มจึงคิดว่าเราเอาเงินมา รวมกันก็ยังสามารถช่วยเหลือกันเองได้ ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ เป็นที่แพร่หลายและยอมรับจากผู้บริโภค ในปีเดียวกันกลุ่ม แปรรูปข้าวเกรียบมีสมาชิกเพิ่มเป็น 50 คน มีการแบ่งหน้าที่ กันไปทำตามครัวเรือนแล้วนำมาขายให้กับกลุ่ม เกิดการขายย ตลาดจากในภายในหมู่บ้านไปสู่ภายนอก หน่วยราชการให้การ ส่งเสริมการขายด้วยการให้กลุ่มแม่บ้านแปรรูปได้ออกงาน

แสดงสินค้าในระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และสมาชิกใหม่ก็นำเงินมาออมรวมกัน จนเกิดกลุ่มออมทรัพย์แม่บ้านแปรรูปเพื่อการผลิต”

จากจุดเล็กๆ ด้วยแกนนำเพียงไม่กี่คนได้หลอมรวมผู้ที่ประสบปัญหาเดือดร้อนในชุมชนได้ตระหนักถึงเรื่องราวของตนเองมากขึ้น รวมทั้งหน่วยงานภายนอกได้เล็งเห็นความพยายามของหมู่บ้านต่อการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยพื้นฐานของคนข้างในเองริเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวลงมือปฏิบัติจริงและขยายผล จึงได้เข้ามาสนับสนุนในด้านต่างๆ จนนำไปสู่การต่อยอดเกิดกลุ่มกิจกรรม พัฒนาไปสู่รูปแบบองค์กรชุมชนที่มีความหลากหลายแต่สร้างเอกภาพ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในหมู่บ้านทั้งระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน ชาวบ้านเริ่มให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมต่องานพัฒนาหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เกิดกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านที่ช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเงินแก่ชาวบ้านที่ประสบความเดือดร้อน มีกองทุนสวัสดิการภายในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือคนเจ็บป่วย คนสูงอายุ ยามทุกข์ร้อน หรือการร่วมกันผลิตสินค้าและร่วมกันขายผลผลิตภายในหมู่บ้านซึ่งพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนในระยะต่อมา

ปี พ.ศ.2542 กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้านแปรรูปผลผลิต มีสมาชิกเพิ่มเป็น 70 คน มีเงินออมราว 100,000 กว่าบาท ในช่วงปีนี้มีงบประมาณจากรัฐบาลหลายก้อนลงมาสนับสนุน การพัฒนาชุมชน เช่น งบมิยาซาวา รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล เงื่อนไขของการรับงบประมาณ ต้องเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนและมีเงินค้ำประกัน30% ดังนั้นกลุ่ม จึงนำเงินออมจำนวน 30,000 บาท เปิดบัญชีเพื่อรองรับ งบประมาณจำนวน 100,000 บาท นอกจากนั้นยังมีเงินโครงการ กข.คจ. และในช่วงปี 2542 นั้นเองได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิต มีสมาชิก 100 คราวเรือน ออมกันตามศักยภาพไม่ได้ กำหนดจำนวนเงินออม สมาชิกจะออม 10 บาท หรือ 20 บาท ต่อเดือนก็ได้ แต่ต้องเท่ากันตลอดระยะเวลาการออมหนึ่งปี

ปี 2543 เกิดฝนแล้ง ชาวบ้านต้องเป็นหนี้ระบบ อีกครั้ง คราวเรือนละประมาณ 20,000-30,000 บาท จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อเดือน

ปี 2544 มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้าน ชาวบ้านต้องรวมกลุ่มกันรวม จึงเปิดบัญชีเงินออมทรัพย์ใหม่ อีกประมาณเดือนสิงหาคม 2544 ผู้ใหญ่วิไลวรรณธานีขณะนั้น เพิ่งได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านอีกวาระ จึงจัดประชุมชาวบ้าน เพื่อค้นหาอาชีพในชุมชน พบว่ามีกลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มปลูกผักสวนครัว กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม เยาวชน กลุ่มแปรรูปอาหาร จึงส่งเสริมให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ ตามฐานกลุ่มอาชีพเพื่อให้สมาชิกได้ช่วยเหลือกันเอง

เมื่อสมาชิกหนึ่งคนมีเงินออมหลายเล่ม ทำให้ขาด
 สัจจะในการออม จึงได้จัดประชุมเพื่อค้นหาข้อมูลกองทุนใน
 หมู่บ้าน พบว่า มีกลุ่มองค์กรชุมชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่ม
 ออมทรัพย์เพื่อการผลิตกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้าน
 กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการหมู่บ้าน กลุ่มออม
 บุญผู้สูงอายุ กองทุนเงินกู้ยืมเงินโครงการมิยาซาวา กองทุน
 เงินกู้ยืมเงินโครงการ กข.คจ. และยังมีกลุ่มออมทรัพย์ตามฐาน
 อาชีพอีกด้วย ปัญหาที่ตามมาคือกลุ่มออมทรัพย์มีหนี้เสียมาก
 สมาชิกหมู่บ้านนี้ จึงวิเคราะห์ว่าเราน่าจะยุบรวมให้เป็นกองทุน
 เดียว

จากเหตุผลที่วิเคราะห์ร่วมกัน คือ

- บ้านบุกลาง มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมด้าน
 การเงินทั้งรูปแบบและการบริหารงานที่ไม่แตกต่างกัน เช่น
 การออมเงิน กู้ยืม จัดสวัสดิการ
- ชาวบ้านบุกลางบางคนเป็นสมาชิกองค์กรภายในหมู่บ้านและ
 ใช้บริการเงินกู้ยืมมากกว่า 1 แห่ง ชาวบ้านจึงมีภาระหนี้สิน
 ซ้ำซ้อนส่งผลต่อการวางแผนชำระคืนเงินกู้ยืมและจัดการ
 เงินระบบครอบครัว
- คณะกรรมการบริหารงานรับผิดชอบกลุ่มและองค์กรต่างๆมัก
 เป็นชุดเดียวกันแต่มีหลายบทบาทส่งผลต่อการจัดสรรเวลา
 และประสิทธิภาพในการบริหารงาน

- หน่วยงานภายนอกไม่สามารถสนับสนุนได้อย่างครอบคลุมส่งผลทำให้ขาดประสิทธิภาพ สิ้นเปลืองงบประมาณ อุปกรณ์ เวลา และเสียโอกาสของหมู่บ้าน
- ขาดอำนาจต่อรองกับภายนอกเพราะกลุ่มองค์กรในหมู่บ้านต่างดำเนินงานอิสระต่อกันซึ่งส่งผลขาดเอกภาพและสร้างพลังทางสังคม

ปี 2546 – 2547 กรรมการไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ เช่น บ้านสามขา เขาคราม รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามเวทีประชุมสวัสดิการองค์กรชุมชนที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นผู้จัด สิ่งที่น่าสนใจและจุดประกาย คือ หลายพื้นที่ประสบปัญหาเหมือนบ้านบุกลาง และสามารถผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ จึงได้นำประสบการณ์และความรู้ที่ได้จากเวทีประชุมไปบอกเล่าให้พี่น้องได้รับรู้ เพราะการรวมเงินกองทุนในหมู่บ้านทั้งหมดให้เหลือเพียงกองทุนเดียวนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องมีระเบียบ กฎกติกา ข้อตกลงในการรวมเงินกองทุน มีการตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อจัดการและประชุมทำความเข้าใจกับสมาชิก วิเคราะห์ให้เห็นว่าทำไมถึงต้องรวมกองทุน อีกทั้งเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ยังช่วยหนุนเสริมการอบรม จุดประกายให้ยุบการออมเงินหลายๆ เล่มให้เหลือเพียงเล่มเดียว

จากข้อมูลที่สำรวจพบว่าชาวบ้านทั้งชุมชนมีหนี้สินรวมกันราวๆ 30 กว่าล้านบาท ทั้งนี้ครัวเรือนรายจ่ายฟุ่มเฟือย หนี้สินที่ยืมจากนายทุน หนี้กองทุนหมู่บ้าน หนี้กู้ยืมจาก ธกส. จะว่าไปแล้วชาวบ้านเริ่มมีหนี้มาตั้งแต่ปี 2525

คณะกรรมการใช้เวลาถึง 2 ปี จนถึงปี 2548 สามารถรวมเงินกองทุนทั้งหมดได้ จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุงกลางอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2549 แต่ชาวบ้านมักเรียกติดปากว่า ธนาคารหมู่บ้าน

การจัดตั้งสถาบันการเงินบ้านบุงกลาง ดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป กองทุนใดที่ไม่ซับซ้อนในระบบการจัดการก็สามารถไปรวมกับกองทุนกลางได้รวดเร็วมีการวางระบบการจัดการโดยมีเจ้าหน้าที่ ธกส. มาช่วย การเสนอแนวคิดรวมเงินกองทุนไม่มีข้อขัดแย้งใด เนื่องจากชุมชนบ้านบุงกลางนั้นมีความเป็นพี่น้องเป็นเครือญาติ และสมาชิกรับรู้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง การยุบรวมกองทุน ทั้งกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดขั้นตอนของการดำเนินงาน คือ

- ให้กลุ่มและองค์กรการเงินจัดเวทีประชาคมเพื่อขอความเห็น และเป็นข้อตกลงร่วมจากสมาชิกพร้อมทั้งใช้เวทิดังกล่าวสร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามได้อย่างอิสระ
- ให้กลุ่มและองค์กรการเงินจัดทำสรุปรูป งบดุล งบกำไร-ขาดทุน รายละเอียดจำนวนเงินทุน เงินรับฝาก ทะเบียนสมาชิก ลูกหนี้ เงินกู้ยืม เอกสารสัญญากู้ยืมเงิน และอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน
- ดำเนินการโอนทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน สมาชิกรายบุคคล รายแห่งไปรวมกันภายใต้สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุงกลาง เพื่อใช้เป็นทุนดำเนินงานและเป็นสมาชิกแรกเข้าได้มีความต่อเนื่องของกิจกรรมต่อไป
- จัดประชุมใหญ่ เพื่อให้สมาชิกรับรองการยุบรวมกลุ่มองค์กรการเงินและการจัดตั้งเป็นองค์กรใหม่ภายใต้ชื่อสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุงกลาง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัยและเสนอข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงาน
- ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกสมาชิกเป็นคณะกรรมการจำนวน 1 ชุด เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงาน
- สมาชิกและคณะกรรมการได้ร่วมกันร่างระเบียบขึ้นถือปฏิบัติใช้และติดประกาศให้สมาชิกทราบ
- ให้สมาชิกที่มีภาระหนี้ค้างกับทางกลุ่ม องค์กร มาจัดทำเอกสารสัญญาเงินกู้ยืมฉบับใหม่ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุงกลาง

กลไกการพัฒนาบ้านบุกลาง

คณะกรรมการได้ใช้เครื่องมือหลายวิธีที่จะพัฒนาบ้านบุกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือกับภาคี การค้นหาตัวเอง รู้จักตัวเองและยอมรับตัวเอง และการกำหนดแผนพัฒนาร่วมกัน

บ้านบุกลางมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการจัดประชุมระดับประชาคม เชิญเจ้าหน้าที่ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายอำเภอ สมาชิกเข้าร่วมประชุม จัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีการจัดการเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ การค้นหาตัวเองเพื่อให้ชาวบ้านได้รู้จักปัญหา รู้สาเหตุ ไม่มีใครจะเปลี่ยนใครได้ เราต้องเปลี่ยนตัวเราเอง เมื่อเรารู้จักตัวเอง เราก็จะรู้วิธีการจัดการตนเอง จัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

ในช่วงของการเริ่มรวมกองทุน คณะกรรมการได้ไปศึกษาดูงานที่บ้านตำแย อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากมีการประกวดกองทุนระดับหมู่บ้านและบ้านตำแยได้ชนะเลิศ บ้านบุกลางได้รองชนะเลิศ ชาวบ้านถูกกระตุ้นว่าจะต้องจัดตั้งสถาบันการเงินของชุมชนให้ได้เช่นกัน หลังจากนั้นก็มีสมาชิกสมัครใจเป็นกรรมการ 20 กว่าคน มีสัดส่วนกรรมการจากกลุ่มแม่บ้านราว 5-6 คน มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ในการยุบกองทุนให้เหลือเพียงกองทุนเดียว ในช่วงเริ่มต้นกรรมการกองทุนและอาสาสมัครเยาวชน ทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่มีค่าตอบแทน

ปีแรกที่เราเปิดสถาบันการเงินนั้น มียายคนหนึ่งเป็นสมาชิกคนแรกนำเงินมาฝากจำนวน 400,000 บาท กรรมการวางแผนว่าจะทำอะไรกับเงินทุนก้อนแรก จึงนำมาปล่อยกู้ให้ชาวบ้าน ส่วนต่างดอกเบี้ยเงินกู้นำไปเป็นดอกเบี้ยให้กับคนฝาก เมื่อครบปีได้เงินปันผล 16,000 บาท ยายดีใจมาก ต่อมาเมื่อกลุ่มทำลานมัน โรงปุ๋ย ยายก็จะนำเงินมาลงหุ้นด้วยทุกครั้ง และจะเล่าต่อให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ฟังสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นจากปากต่อปาก

เมื่อปี 2548 สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลางมีสมาชิก 100 ครั้วเรือน ปัจจุบันมีสมาชิก 400 ครั้วเรือน นอกจากชาวบ้านบุกลางแล้วยังมีสมาชิกจากหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลบุเปือยก็มาร่วมฝากเงินกับสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลางด้วย จากวันแรกจนถึงวันนี้ สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลางประสบความสำเร็จไปแล้วราว 70% เงินไม่ไหลออกนอกชุมชน ชาวบ้านชายผลผลิตได้ก็นำเงินมาฝาก เชื่อมโยงไปสู่วิสาหกิจชุมชน เกิดการบูรณาการกิจกรรมในชุมชนได้แท้จริง

ผู้ใหญ่วิไลวรรณ ธานี
ผู้ใหญ่บ้านนุกกลาง

สถาบันการเงินสามารถลดปัญหาหนี้จนกระบบได้ทั้งหมดในปี 2550 ราว 10 กว่าล้านบาท คงเหลือแต่หนี้ ธกส. เงินออมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

-ออมสัจจะ ฝาก 20-30 บาทต่อเดือน เบิกถอนไม่ได้

-ออมสวัสดิการ ฝาก 30 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน

-ออมบุญ ฝาก 10 บาทต่อเดือน เฉพาะผู้สูงอายุ

เบิกถอนไม่ได้ ไว้สำหรับทำบุญ เยี่ยมเยียนคนแก่

-ออมเพื่ออนาคต ฝากเดือนละเท่าไรก็ได้

เบิกถอนไปใช้ได้

-เงินฝากเผื่อเรียก และฝากประจำ อยู่ในเล่มเดียวกัน

แต่จะถอนได้เฉพาะฝากเผื่อเรียก

สมาชิกสถาบันการเงินได้ดอกเบี้ยจากเงินฝากประจำ 4 บาท และฝากเผื่อเรียก 2 บาท มีการปันผลเมื่อครบปี เงินปันผลยังนำมาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกเพิ่มเติม คือ

-เจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาลนํ้ายีน เบิกได้ตามจริงไม่เกิน 200 บาท ต่อครั้งต่อครัวเรือน ปีหนึ่งเบิกได้ 5 ครั้ง ถ้าเข้าโรงพยาบาลประจำจังหวัดเบิกได้ไม่เกิน 2,000 บาท ต่อครัวเรือน ปีละไม่เกิน 2 ครั้ง

-เสียชีวิตได้ค่าทำศพละ 8,000 บาท และยังได้ค่าสงเคราะห์ศพละ 100 บาท

-เด็กเกิดใหม่ได้ 500 บาท

นอกจากที่จะสนับสนุนให้สมาชิกออมทรัพย์กันแล้ว สิ่งที่น่าเน้นคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลดรายจ่าย สร้างรายได้ จัดอบรมให้สมาชิกเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน ความรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชน เรื่องการลดละเลิกอบายมุข งานประเพณีที่จัดขึ้นที่บ้านบุงกลาง จะไม่มีเหล้า ไม่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คนที่ละเลิกอบายมุขได้ คนที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน ก็มีการให้รางวัลตอบแทน เป็นการให้กำลังใจ และยกย่องให้เป็นคนต้นแบบเพื่อให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ได้เห็นเป็นแบบอย่างและสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นสมาชิกใดที่ลดหนี้ได้ มีเงินออมสม่ำเสมอ มีกิจกรรมในครัวเรือน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข สถาบันการเงินจะเพิ่มเงินออมสมทบให้อีก 20% เป็นรางวัล

“ไม่ใช่ว่าจะไม่ให้สมาชิกเป็นหนี้เลย แต่ต้องเป็นหนี้ที่จัดการได้ ต้องรู้ว่าจะเป็นหนี้อะไร ได้ประโยชน์จากสิ่งที่เป็นหนี้อย่างไร และจะใช้คืนอย่างไร โดยการกู้เงินจากสถาบันการเงินนั้น กรรมการจะพิจารณาวัตถุประสงค์ที่กู้ ดูฐานเงินออมสม่ำเสมอหรือไม่ ความเป็นไปได้ในการชำระคืน และศักยภาพครัวเรือน การกู้เงินจะต้องมีคนค้ำประกัน 2 คน กรรมการต้องรับรู้และเป็นพยานการกู้ทุกราย”

สถานะการเงินของสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุงกลาง ณ 31 ธันวาคม 2551 มีสมาชิกทั้งสิ้น 426 คน มีรายได้ตลอดทั้งปี 2551 จำนวน 17,669,637.82 บาท และมีรายจ่าย จำนวน 15,223,199,90 บาท

ก้าวต่อก้าวของสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลาง

สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลางได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อบริการสมาชิกและประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างหลักประกันความมั่นคงรวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านประกอบด้วย คือ

> เปิดบริการเงินสะสมลงหุ้น และรับฝากเงินออมทรัพย์ แก่สมาชิกและประชาชนในหมู่บ้าน

> จัดบริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิก เพื่อนำเงินกู้ยืมดังกล่าวไปใช้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสนับสนุนการนำเงินกู้ยืมไปใช้เป็นเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสมาชิก

> จัดทำโครงการสวัสดิการชุมชนให้กับสมาชิกครอบครัว ทั้งจากการเจ็บป่วย การเสียชีวิต และโครงการที่อยู่อาศัย สำหรับผู้มีรายได้น้อยมีฐานะยากจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ปัจจุบันมี 16 ราย

> ส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิก ทั้งจากรายบุคคลและระบอบกลุ่มเพื่อให้สมาชิกก่อเกิดมีรายได้หมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การทอผ้า การปลูกพืชปลอดสารพิษ โรงปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด

> โครงการไถ่ถอนปลดหนี้จากภายนอก ให้กับสมาชิกกรณีมีภาระหนี้ผูกพันภายนอกหมู่บ้าน โดยสถาบันการเงินชุมชน จะเป็นผู้ไถ่ถอนหนี้ภายนอกหมู่บ้านให้กับ

สมาชิกและโอนยอดเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคงเหลือมาเป็นภาระหนี้ผูกพันระหว่างสถาบันการเงินชุมชนกับสมาชิกแทน เพื่อช่วยเหลือด้านเงินต้นและดอกเบี้ยให้มียอดชำระคืนที่ไม่เกินขีดความสามารถของสมาชิกรวมทั้งการยืดอายุสัญญากู้ยืมเงินที่เหมาะสมกับหนี้สินกับระยะเวลาการชำระคืนปัจจุบัน มีมากกว่า 50 ราย

> การฝึกอบรมด้านการผลิตการแปรรูปเพื่อให้อาชีพดั้งเดิมคงอยู่และเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ในหมู่บ้าน รวมทั้งสนับสนุนการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ อาทิ การทอผ้าลายกาบบัว และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหมู่บ้านโดยวัตถุดิบท้องถิ่น

อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมจากสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลาง นับว่ามีส่วนสำคัญส่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและความเป็นอยู่ และสร้างความเข้มแข็งภายในหมู่บ้านให้เกิดภูมิคุ้มกันพร้อมที่จะฝ่าวิกฤตปัญหาได้อย่างมั่นคง ซึ่งความสำเร็จเบื้องต้นนี้มีพื้นฐานจากความร่วมมือร่วมใจและการเรียนรู้ถึงเรื่องราวที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และไม่ได้ปิดกั้นองค์ความรู้ใหม่จากภายนอกหมู่บ้าน หน่วยงาน องค์กรภาครัฐ เอกชน ที่สนับสนุนแต่สามารถนำมาประยุกต์ปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมมีความสอดคล้องต่อบริบทของหมู่บ้าน

ดังเช่นการคิดกิจกรรมจะตั้งอยู่บนฐานวิถีชีวิตของชุมชน เป็นเพราะเราปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพหลัก เมื่อผลผลิตออกเยอะ ราคาตกต่ำ จึงต้องแปรรูปเป็นข้าวเกรียบ เราต้องรวมกลุ่มกันขายพืชผลผลิตเพื่อจะต่อรองราคาได้ จึงเกิดลานมันเพราะปุ๋ยแพงเราจึงต้องทำเอง บ้านบุกลางทำทุกอย่างเพื่อแก้ปัญหา เมื่อเริ่มทำกิจการอย่างหนึ่งเกิดผล ก็จะต่อยอดไปยังกิจการอื่นๆ จนเป็นวิสาหกิจชุมชน ได้แก่

- สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลาง
- กลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตร
- ศูนย์สาธิตปุ๋ยชีวภาพ
- กลุ่มปลูกผักสวนครัว
- กองทุนสงเคราะห์ศพ

- กองทุนคุณธรรมสวัสดิการชุมชน
- สภาเด็กและเยาวชน
- กลุ่มเยาวชนซ่อมสร้างเครื่องจักร
- กลุ่มผู้เฝ้าระวัง
- ร้านค้าลอยฟ้า
- กลุ่มขยะรีไซเคิล
- กลุ่มเลี้ยงวัว
- กลุ่มเลี้ยงหมู
- กลุ่มพลังน้ำใส
- กลุ่มทำไส้กรอก
- กลุ่มทำน้ำยาล้างจาน น้ำปลา

ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานก็มีบ้าง ขัดผล ประโยชน์กับพ่อค้าคนกลางมันสำปะหลัง แต่กลุ่มก็แก้ปัญหาได้ เราอธิบายว่าเรารวมกลุ่มขายมันสำปะหลังเฉพาะสมาชิกของเราเท่านั้น กลุ่มรับซื้อมันสำปะหลังทั้งสดและแห้ง กลุ่มทำหน้าที่รวบรวมมันสำปะหลังจากสมาชิก ติดต่อโรงแป่ง ต่อรองราคา การซื้อขายจะต่อรองกันเป็นหมื่นตัน หากเป็นช่วงที่ราคาตกต่ำมาก เราก็จะยังไม่ขาย เก็บไว้ให้ได้ราคาก่อน แล้วค่อยขาย ระหว่างนี้กรรมการเองก็จะสอบถามสมาชิกว่าถ้าใครเดือดร้อนเงินก็จะให้ยืมจากสถาบันการเงินชุมชนไปก่อน แล้วค่อยหักกลับเมื่อขายผลผลิตได้

ต้นทุนที่ดีกับการบ่มเพาะให้เจริญงอกงาม

บ้านบุกลางแยกจากบ้านบุเปื่อยมาเมื่อปี 2532 บ้านบุกลางมีเนื้อที่ 2,000 กว่าไร่ แม้ว่าบ้านบุกลางจะแยกจากบ้านบุเปื่อยแต่ความเป็นพี่น้อง ความเป็นเครือญาติยังเหนียวแน่น บ้านบุกลางมีผู้นำที่เสียสละ มีคุณธรรม มีผู้เฒ่าที่มีภูมิปัญญา เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่คอยชี้แนะลูกหลาน เมื่อมีประชุมผู้เฒ่าก็จะมาถ่ายทอดเรื่องราวเก่าก่อนของบ้านบุกลางให้คนรุ่นหลังฟัง เมื่อก่อนนั้นบ้านเราไม่ต้องมีเงินก็อยู่กันได้ เมล็ดพันธุ์พืชก็เก็บทำพันธุ์ในปีต่อไปได้ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงก็ไม่ต้องใช้ มีข้าว มีปลา ก็แบ่งปันกันกิน ความเป็นอยู่แบบพอเพียง ความเป็นพี่เป็นน้อง เมื่อเราทำงานก็จะมีผู้เฒ่าคอยแนะนำให้กำลังใจ ดิชมการทำงาน

ในการบริหารจัดการใช้หลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจกัน ตรวจสอบได้ คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกัน มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน เกิดการปฏิบัติการร่วม ชุมชนตกผลิกร่วมเป็นเจ้าของหลักเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการขยายผลไปยังชุมชนอื่นมาสมัครเป็นสมาชิกสถาบันการเงินบ้านบุกลางเพิ่มขึ้นจากปากต่อปากทำให้เห็นตั้งใจจริงจังจนชุมชนอื่นรับรู้ ว่าเรากำลังทำอะไร ทำให้ใคร เพื่ออะไร

หัวใจของสถาบันการเงินบ้านบุกลางคือ **“เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้เพื่อแก้ไขวิกฤติชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง”** จุดเด่นที่บ้านบุกลางจะเน้นกับผู้ที่เข้ามาเรียนรู้คือชาวบ้านชุมชนวิธีการทำงาน ปัญหาอุปสรรคของการทำงาน ข้อเสนอแนะที่ให้

กับผู้ที่จะเริ่มจัดตั้งกลุ่มคือ ฐานข้อมูลชุมชน การวิเคราะห์ ข้อมูล และการวางแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม บทเรียนที่ควร ระมัดระวังคือกฎระเบียบ กฎกติกา ชุมชนต้องพึ่งตนเองให้ได้ มีครั้งหนึ่งเมื่อปี 2551 ตลาดเอื้ออารีย์โดนลมพายุพัดล้ม พังหมด กลุ่มขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่น แต่ไม่สามารถช่วยเหลือได้เนื่องจากไม่มีระเบียบรองรับ เพราะตลาด ไม่มีเลขที่บ้าน ชุมชนจึงต้องแก้ไขปัญหาเอง ใช้เวลาเพียง สัปดาห์เดียวก็สามารถสร้างใหม่ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือต้อง ทำฐานชาวบ้านให้เข้มแข็ง

สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลางสร้างความเป็นที่ เป็นน่องพื้นฟูจิตใจคนได้คนในชุมชนมีคุณธรรมมีความเชื่อมั่น ในตัวเอง เพราะว่าเราเชื่อมั่นใจการพึ่งตนเอง สร้างวิถีชีวิตความ เป็นอยู่ไม่มีหนี้สิน มีผัก มีปลา มีข้าว มีเงินออม บางคน แม้ไม่มีที่ดินอยู่ ไม่มีบ้าน เราก็ดูแลเกื้อกูลกัน ลูกหลานไม่ต้อง ออกไปทำงานข้างนอก สร้างงาน สร้างบ้านเอื้ออารีย์ให้กับคน ยากจนที่ไม่มีลูกหลานดูแล เช่น ลุงหล่อนและเมีย ยากจน ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีที่อยู่อาศัย กลุ่มจัดการสร้างบ้านเอื้ออารีย์ให้ มีที่ดินผืนน้อยรอบบ้านสำหรับปลูกผักกิน และให้ทุนสำหรับ เก็บของเก่าขาย บางครั้งลุงและเมียก็เหลาก้านมะพร้าวมัดเป็น ไม้กวาดไว้ขาย บางครั้งพี่น้องในชุมชนก็แวะเวียนเอาข้าวปลา อาหารมาฝาก บ้านบุกลางจะไม่ทอดทิ้งผู้ที่ลำบากกว่า

กลุ่มเยาวชน มีกองทุนเพื่อการพัฒนาเด็ก ทุน การศึกษา มีการแข่งขันกีฬาเยาวชน สร้างกระบวนการการ

เรียนรู้ในกลุ่มเยาวชนโดยการพาไปศึกษาดูงาน มอบหมายงานที่เยาวชนทำได้ ฝึกอาชีพ เราสร้างแกนนำกลุ่มเยาวชน 10 กว่าคน เรียนรู้วิธีการทำงาน การแก้ไขปัญหา การต่อรอง การจัดการ เรียนรู้วิธีคิดที่ถูก คิดแบบวิเคราะห์ ปรับเปลี่ยนตัวเองได้ เรียนรู้จากการทำงาน ไปอบรม ดูตัวอย่างงานจากที่อื่น จากประสบการณ์จริง จากผู้เชี่ยวชาญ ในส่วนของสมาชิกมีการอบรมการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการประกวดคัมทุกปี เพื่อกระตุ้นการพัฒนาคัมของตนเอง บ้านบุกลางแบ่งเป็น 4 คัม เช่น คัม 4 เป็นคัมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านนายหนูสิน จันแจ่ม เนื้อที่ราว 18 ไร่ ไร่หนึ่งไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ทุกสิ่งที่ปลูกกินได้ ขายได้ทั้งสิ้น นายหนูสิน จันแจ่ม มีรายได้ทุกวันจากการเก็บพืชผลผลิตขาย ในสวนมีทั้งพืชสวนครัว ไม้ผล พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ผักปรง มะละกอ ชมพู ละครูด มะไฟ ลำไย ใผ่หวาน บ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ ฯลฯ พืชผลออกตลอดทั้งปี ชีวิตมีความสุขกับสิ่งที่มี ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

มีการบูรณาการทุนทั้งทุนภูมิปัญญา ทุนศาสนาและวัฒนธรรม ทุนทรัพยากร ทุนคน เช่น มีการสืบสานประเพณีบุญข้าวสาด บุญข้าวประดับดิน ตรงกับขึ้นสิบห้าค่ำเดือนสิบ ลูกหลานจะกลับมาบ้านทำบุญให้บรรพบุรุษ ทุนทรัพยากร เช่น การใช้ปุ๋ยชีววิ ลานมันชุมชน ผักสวนครัว ทุนคน เช่น ศักยภาพ ภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้าน กรรมการคัมเด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้านต่างๆ

ที่อาคารสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุกลาง มีป้ายประกาศหลายป้าย เพื่อประกาศเจตนารมณ์ให้ผู้ที่มาเยือนได้ประจักษ์และเป็นการตอกย้ำคนในชุมชนเองในการปฏิบัติตาม ดังเช่น “วิสัยทัศน์ของบ้านบุกลาง จะเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือจากทุกส่วนในชุมชนด้วยความยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นภายในปี 2553” และจากวิสัยทัศน์ก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้คือ

>ยุทธศาสตร์เรื่องการแก้ไขปัญหาคาความยากจนบนพื้นฐานความพอเพียง

>ยุทธศาสตร์สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สังคมยั่งยืน

>ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำ

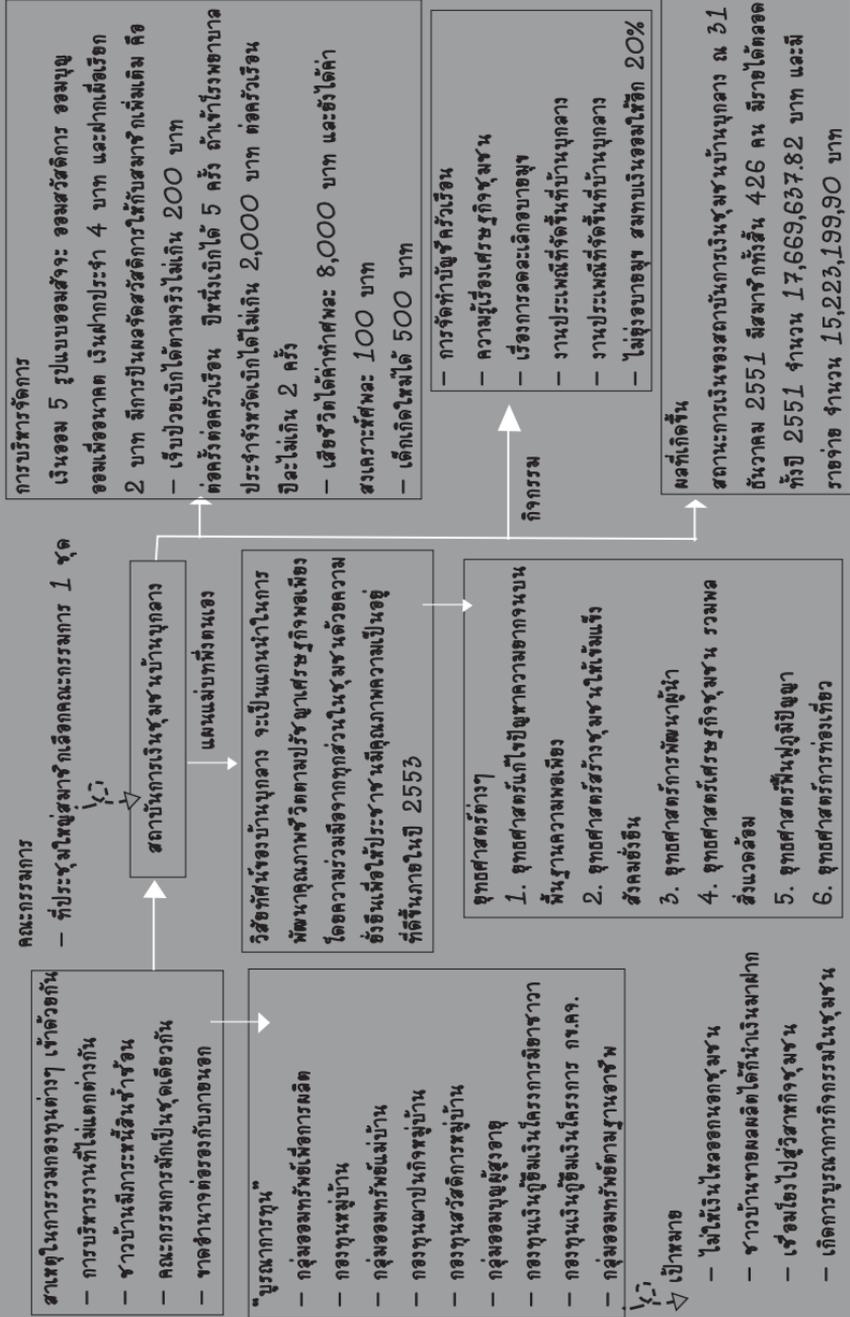
>ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน รวมพลสิ่งแวดล้อม

>ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูภูมิปัญญา

>ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

>ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคอร์ปชั่น

ด้วยความมุ่งมั่นของผู้นำและสมาชิกในบ้านบุกลาง ในเวลาเพียงไม่กี่ปีบ้านบุกลางกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความรู้หลากหลาย ความรู้ที่กินได้ ดำรงชีวิตได้ และได้รับรางวัลมากมายเป็นกำลังใจให้คนบุกลางได้เชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะป็นกลุ่มอาชีพดีเด่น ผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม อสม.ดีเด่น เยาวชนดีเด่น สตรีดีเด่น กองทุน กข.คจ.ดีเด่น กองทุนหมู่บ้านดีเด่น

คณะกรรมการ

— ที่ประชุมใหญ่สมาชิกเลือกคณะกรรมการ 1 ชุด

สถาบันการเงินชุมชนบ้านบุญกลาง

แผนแม่บททั้งหมดตนเอง

วิสัยทัศน์ของบ้านบุญกลาง จะเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือจากทุกส่วนในชุมชนด้วยความยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นภายในปี 2553

- ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ**
1. ยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาค่าความยากจนบนพื้นฐานความพอเพียง
 2. ยุทธศาสตร์สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง
 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำ
 4. ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน รวมพลัง
 5. ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูภูมิปัญญา
 6. ยุทธศาสตร์การทอเงือก

สาเหตุในการรวมกลุ่มกันต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

- การบริหารงานที่ไม่แตกต่างกัน
- ชาวบ้านมีการพึ่งพิงกันเข้ากัน
- คณะกรรมการมักเป็นชุดเดียวกัน
- หากอำนาจต่อรองกับภายนอก

- “บูรณาการกัน”**
- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - กองทุนหมู่บ้าน
 - กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้าน
 - กองทุนพัฒนากิจหมู่บ้าน
 - กองทุนสวัสดิการหมู่บ้าน
 - กลุ่มออมบุญผู้สูงอายุ
 - กองทุนเงินกู้ยืมเงินในโครงการมิถาชาวา
 - กองทุนเงินกู้ยืมเงินในโครงการ กจ.คจ.
 - กลุ่มออมทรัพย์อัตรากาฐิน

เป้าหมาย

- ไม่ให้เงินไหลออกนอกชุมชน
- ชาวบ้านสามารถผลิตได้ก็นำเงินมาฝาก
- เชื่อมโยงไปสู่วิสาหกิจชุมชน
- เกิดการบูรณาการกิจกรรมในชุมชน

การบริหารจัดการ

เงินออม 5 รูปแบบออมสิ่งจะ ออมสวัสดิการ ออมบุญ ออมเพื่ออนาคต เงินฝากประจำ 4 บาท และฝากเผื่อเรียก 2 บาท มีการปันผลจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกเพิ่มเติม คือ

- เจ็บป่วยเบิกได้ตามจริงไม่เกิน 200 บาท
- ครุภัณฑ์ครัวเรือน ปีหนึ่งเบิกได้ 5 ครั้ง ถ้าเข้าโรงพยาบาล ประจําจังหวัดเบิกได้ไม่เกิน 2,000 บาท ต่อครัวเรือน ปีละไม่เกิน 2 ครั้ง
- เสียชีวิตได้ค่าทำศพละ 8,000 บาท และยังได้ค่าสงเคราะห์ศพละ 100 บาท
- เด็กเกิดใหม่ได้ 500 บาท

กิจกรรม

- การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- ความรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชน
- เรื่องการลดดอกเบี้ยออม
- งานประเมินผลที่จัดขึ้นที่บ้านบุญกลาง
- งานประเมินผลที่จัดขึ้นที่บ้านบุญกลาง
- ฝึกอบรมออมทรัพย์เงินออมให้อีก 20%

ผลที่เกิดขึ้น

สถานะการเงินของสถาบันการเงินชุมชนบ้านบุญกลาง ณ 31 ธันวาคม 2551 มีสมาชิกทั้งสิ้น 426 คน มีรายได้ตลอดทั้งปี 2551 จำนวน 17,669,637.82 บาท และมีรายจ่าย จำนวน 15,223,199.90 บาท

บัญชีรายรับ - รายจ่าย

วันที่	รายรับ	รายจ่าย	คงเหลือ

สถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่าย
อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 71140
หรือ ศิวโรฒ จิตนิยม
ประธานคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน
ตำบลหนองสาหร่าย
081 - 763- 7341 และ 034 - 682 - 031

ธนาคารคุณธรรม ตำบลหนองสาหร่าย :

“เราแก้จนด้วยคุณธรรม ความดี”

กว่า 175 กิโลเมตร จากกรุงเทพมหานคร มุ่งหน้าสู่ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ชุมชนเข้มแข็งที่มีกลุ่มกิจกรรมกว่า 93 กลุ่มกิจกรรม 5 กลุ่มองค์กร

ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ประกอบด้วยหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน 942 หลังคาเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด 16,601 ไร่ เป็นพื้นที่ราบ ดินเป็นดินปนทราย มีคลองส่งน้ำผ่านทุกหมู่บ้าน ประชากรร้อยละ 90 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ครัวเรือนทั้งสิ้น 942 หลังคาเรือน ประชากรชาย 1,753 คน ประชากรหญิง 1,869 คน รวม 3,622 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นหลัก ทั้งปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด อ้อย เลี้ยงวัวเนื้อ เป็นต้น

จากประวัติศาสตร์พื้นที่บริเวณนี้ เดิมนี้เป็นแผ่นดินประวัติศาสตร์การสร้างชาติไทย ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงทำยุทธหัตถี ความสำคัญดังกล่าว เป็นความภาคภูมิใจที่สำคัญยิ่งที่ปลูกเร้าให้หัวใจของคนหนองสาหร่ายให้ไม่ย่อท้อต่อปัญหาใดๆ ที่รุมเร้า

ชุมชนเปลี่ยนไป!!

เส้นทางการทำกินของชาวบ้านที่หนองสาหร่าย ก็ไม่แตกต่างไปจากเกษตรกรพื้นที่อื่นเท่าใดนัก ทำนาปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ กู้เงินมาทำกิน และสุดท้ายก็มีหนี้สินก้อนโต ในปีพ.ศ. 2523 ภายหลังจากคลองชลประทานเปิดใช้ วิธีการทำการเกษตรของชุมชนหนองสาหร่ายก็เริ่มเปลี่ยนไปเร่งปลูกเร่งผลิตแล้วสิ่งๆ ดีในชุมชนก็หายไป

ศิวโรดม จิตนิยม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย และประธานสถาบันการเงินหนองสาหร่ายอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี “เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจนมากขึ้น หลังจากมีคลองชลประทาน ปัญหาต่างๆ ก็เริ่มตามมา ชาวบ้านทำนามากขึ้นแทนที่เคยปลูกข้าวเพื่อไว้กินและแบ่งปันให้กันกลับมาปลูกเพื่อขายเพราะมีน้ำใช้ตลอดได้ง่ายกว่าให้ข้าวโตเร็วๆ ก็ยิ่งเร่งใส่ปุ๋ยเคมี เราเปลี่ยนไปตามการพัฒนาจนทำให้สิ่งดีๆ เริ่มหายไปจากชุมชน เช่น การลงแขก ที่ปัจจุบันก็ไม่มี”

เส้นทางการทำกินของชุมชนนั้นอยู่ในวังวนของการเป็นหนี้มาโดยตลอด ทำนาปลูกข้าว กู้เงินเป็นหนี้ สะสมเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ เงินยังไหลออกจากชุมชนจำนวนมากในแต่ละปีอีกด้วย เรียกได้ว่าเป็นหนี้สินก้อนโต

สภาพที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านบางส่วนเริ่มรู้สึกตัวว่าชุมชนนั้นกำลังเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจอยู่ และจากจุดนี้เองชุมชนจึงเริ่มกำหนดทิศทางในการทำงานชุมชน ด้วยมุ่งหวัง

จะสร้างชุมชนที่อยู่ดีมีสุขให้เกิดขึ้น เกิดการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะประเด็นสุขภาพชุมชนที่ทำงานผ่านกลไกของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน(อสม.) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมจากชาวชุมชน ให้ข้อมูล ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน จากเรื่องสุขภาพใกล้ตัว ใกล้ครอบครัวเกิดการขยายเกิดการรวมกลุ่มกิจกรรมกลุ่มอาชีพ นำไปสู่เส้นทางการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนขึ้น ในปี พ.ศ.2540 ก่อเกิดการรวมคน รวมเงินในชุมชนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อันนับเป็นจุดเริ่มต้นในการ “กำหนดชีวิต กำหนดอนาคต” ของคนในชุมชน

รูปธรรมของการรวมคน

สภาผู้นำชุมชนตำบลหนองสาหร่าย

กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้เกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ ขึ้นในชุมชน แม้ว่าในช่วงแรกจะมีไม่กี่กลุ่ม แต่กระบวนการประชุมปรึกษาหารือระหว่างชาวชุมชนเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ประกอบกับมีพื้นฐานการทำงานเรื่องสุขภาพชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ทำให้เกิดการสร้างแกนนำ สร้างตัวแทนกลุ่มขึ้นมาจากกระบวนการดังกล่าว

ขณะเดียวกัน การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย(อบต.) กลายเป็นกลไกหนุนเสริมที่สำคัญยิ่งของชุมชน โดย อบต.ชุดแรกที่เข้ามาบริหารจัดการชุมชนได้วางรากฐานการทำงานพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็น

หน่วยสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนทั้งในด้านกำลังคน กำลังคิด และกำลังทุน

เส้นทางการพัฒนาชุมชนหนองสาหร่ายที่ได้สั่งสมมาตลอดหลายปีจึงปรากฏรูปธรรมชัดเจนขึ้นมีการประสานความร่วมมือ ทำงานเชื่อมโยง จากวงประชุมแกนนำ ตัวแทนกลุ่มพัฒนาจนเกิดสภาผู้นำโดยมีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ เช่น ตัวแทนกลุ่มเด็ก เยาวชน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตัวแทนกลุ่มสตรี ตัวแทนกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มค้าขาย ตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ ในแต่ละหมู่บ้านเข้ามาทำงานในสภาผู้นำหมู่บ้านละประมาณ 8-10 คน ตามสัดส่วนกลุ่มกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน

สภาผู้นำหนองสาหร่าย ทำให้ชาวชุมชนมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือกันอย่างมีทิศทางมากขึ้น เอาปัญหาจากแต่ละหมู่บ้านเข้ามาร่วมคุย ร่วมคิด ร่วมแก้ จากการวิเคราะห์ระหว่างกลุ่มตัวแทน ทำให้ชุมชนมองเห็นเป้าของเส้นทางเดินร่วมกันว่า อยาที่จะพัฒนาชุมชน อยาที่จะแก้ไข ปัญหาชุมชน สร้างให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา

“ชุมชนกำหนดชีวิต กำหนดอนาคต”

ภายใต้เป้าหมายที่มุ่งหวังที่จะก้าวไปนั้น ชาวชุมชนหนองสาหร่ายเองไม่ได้หยุดนิ่งที่จะเรียนรู้ แต่ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จตามที่ต่างๆ เช่น ชุมชน

ไม้เรียง จ.นครศรีธรรมราช ชุมชนบ้านหนองกลางดง กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

การไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายที่ พบว่า เครื่องมือสำคัญที่หลายชุมชนใช้ในการจัดการตนเองนั้น คือ แผนแม่บทชุมชน ทำให้ชุมชนหนองสาหร่ายได้เกิดความคิดอยากจะทำแผนแม่บทชุมชนของตนเองบ้าง ปีแล้วปีเล่าในการพยายามคิดค้นสร้างเครื่องมือเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน จนกระทั่งปี พ.ศ.2545 กระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนก็เกิดขึ้น โดยมีความร่วมมือร่วมมือจากองค์กร หน่วยงานหลายแห่ง ที่เรียกได้ว่าเป็นกัลยาณมิตรของชุมชนหนองสาหร่าย ทั้งพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่ง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (อ.กส.)

“แผนแม่บทชุมชนก็คล้ายกระจกบานใหญ่ ที่ส่องให้พี่น้องตำบลหนองสาหร่ายรู้ว่าเรายืนอยู่ตรงไหนจะอุดช่องโหว่อย่างไร ปัญหาบางอย่าง เรามองไม่ออกกว่าเป็นปัญหา เหมือนเรายังไม่มีกระจกที่จะส่องดูว่า หน้าตาเราเป็นอย่างไร เมื่อเราค้นเจอปัญหาเราก็จะได้แก้ไข เหมือนการทำแผนที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในชุมชนของเรา” ศิวโรดม จิตนิยม

กระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนเกิดขึ้นจาก อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ร่วมกันเก็บข้อมูลชุมชน โดยมีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล เวลาเกือบหนึ่งปีที่ชุมชนร่วมกันทำแผนแม่บท คล้ายการส่องกระจกบานใหญ่ที่สะท้อน

เรื่องราวต่างๆ ของชุมชนออกมา ชุมชนได้มองเห็นเรื่องราวในอดีต และสถานการณ์ปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่

กระจกใหญ่บานนี้ ได้สะท้อนให้ชาวชุมชนตำบลหนองสาหร่าย เห็นว่า พวกเขากำลังประสบกับปัญหาหนี้สินจำนวนมาก โดยค้นพบข้อมูลร่วมกันว่า ชุมชนมีรายได้รวมกันต่อปี 76 ล้านบาท มีรายจ่าย 72 ล้านบาท มีหนี้สิน 86 ล้านบาท และกว่า 10 ล้านบาท เป็นจำนวนเงินใช้หนี้ที่ไหลออกไปนอกชุมชน

“และเมื่อชาวบ้านมีหนี้ จะจัดการหนี้ได้อย่างไร?” นี่คือโจทย์ที่ชาวชุมชนร่วมกันค้นหาทางออก ทางแก้ไขโดยใช้เวทีสภาผู้นำชุมชน เป็นกลไกในการระดมความคิด กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเกิดความเข้มข้นในการดำเนินการ ซึ่งมีเป้าเพื่อที่จะลดหนี้สิน สร้างรายได้ให้แก่ชาวชุมชน เมื่อมีแผนชัดเจน กลุ่มกิจกรรมต่างๆ จึงเกิดขึ้นจำนวนมาก ชุมชนตำบลหนองสาหร่ายจึงมีกลุ่มกิจกรรมมากมาย หลากหลายที่ยืนอยู่บนเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาชุมชน “เพื่อสร้างชุมชนที่มีความสุข ลดรายจ่ายทั้งตำบล มีสุขภาพดีทั่วหน้า และเพิ่มรายได้ของชาวชุมชน”

ขับเคลื่อนงาน บนฐานการสร้างคน :

“ความรู้ในการฟื้นฟูชีวิต กำหนดอนาคต”

หลักสูตรท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึก ฟื้นฟูชีวิต

กระบวนการจัดการนับตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ.2546–2548

นำมาสู่การก่อเกิดกลุ่มกิจกรรมกว่า 93 กิจกรรม จัดแบ่งได้ 5 กลุ่มองค์กร ได้แก่

องค์กรการเงิน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารชุมชน ฯลฯ องค์กรด้านสุขภาพ (อสม.) เช่น กลุ่มกิจกรรม to be number one กลุ่มออกกำลังกาย ชมรมสุขภาพ ฯลฯ องค์กรกลุ่มอาชีพ 11 อาชีพ เช่น กลุ่มปลูกข้าว กลุ่มปลูกอ้อย กลุ่มปลูกข้าวโพด กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มค้าขาย ฯลฯ องค์กรด้านพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มการศึกษา เป็นต้น และ องค์กรด้านสวัสดิการ

เส้นทางการทำงานชัดเจน กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ทำงานเชื่อมโยงกัน ขณะที่ชุมชนกำลังขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน กระบวนการทำงานที่จะปมเพาะ สร้างรากฐาน ความเข้มแข็งให้แก่เด็กและเยาวชนก็เป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนให้ความสำคัญในกลุ่มองค์กรด้านพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษานั้น ชุมชนทำงานเชื่อมประสาน บ้าน วัด โรงเรียน (บวร.) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมี อบต.หนุนเสริม สนับสนุนงบประมาณ ทุนการศึกษาอีกทาง หลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดขึ้นได้แก่ วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โดยมองจากสภาพปัญหาของ

เด็ก และเยาวชนที่เกิดขึ้น เยาวชนตีกัน ซึ่งมอเตอร์ไซด์ จึงต้อง
ฟื้นฟู นำเรื่องวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นแกนในการดำเนินชีวิต

หลักสูตรการบันที่กรายรับ - รายจ่ายโดยเยาวชน
โดยหัวใจของหลักสูตรคือ การวางแผนชีวิต การใช้จ่ายเงิน บ่ม
เพาะสร้างทัศนคติในการใช้เงินอย่างมีระบบ รู้จักการออม และ
หลักสูตรโรงเรียนวันพุทธ ที่ทุกวันพระ เด็กๆ ทุกคนต้อง
ไปทำบุญ สร้างเสริมนิสัยการไหว้ การเคารพบนอบผู้ใหญ่
หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและการค้นหาคุณงาม ความดี ใน
หลายระดับ ตั้งแต่ตนเอง ชุมชน ตำบล จังหวัด และโลก เพื่อ
เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต

กล่าวได้ว่า เส้นทางการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เริ่ม
จากกระบวนการพัฒนาชุมชน ผ่านกลไกการทำงานของอาสา
สมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน จากเรื่องสุขภาพก็ขยาย ก่อเกิด
กลุ่มกิจกรรม กลุ่มออมทรัพย์ ที่เป็นรูปธรรมของการรวมคน
รวมเงิน รวมความคิดที่สำคัญที่ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้และ
การมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นอย่างดี ประกอบกับพื้นฐานของ
ชุมชนนั้นมีความเป็นเครือญาติกัน การทำความเข้าใจร่วมกัน
ผ่านประชาคมจึงทำได้ง่าย ทำให้งานการพัฒนาชุมชนเกิดขึ้น
ได้อย่างราบรื่นและเมื่อมีกลไกการปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้น
การเชื่อมประสานท้องถิ่นกับพื้นที่จึงไม่มีความขัดแย้ง ซึ่งถือ
เป็นจุดแข็งที่สำคัญของชุมชน ...และภายใต้การทำงานต่างๆ
ของชุมชนนี้เองพวกเขาได้สั่งสมประสบการณ์ความรู้จนค้นพบ

เครื่องมือที่จะมาจัดการแก้ไขปัญหาของตนเอง ที่นอกเหนือจากกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เครื่องมือนี้ ชุมชนมองเห็นถึงการแก้ไขจัดการปัญหาของชุมชนอย่างบูรณาการ

“แก้งาน ด้วยคุณธรรม”

สถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่าย คือ เครื่องมือที่ชุมชนนำมาใช้ในการจัดการกับปัญหาที่เผชิญอยู่ โดยฐานใหญ่ของปัญหานั้นก็คือ หนี้สิน ด้วยเหตุนี้ สถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่ายจึงเกิดขึ้น เพื่ออุดช่องโหว่การไหลออกของเงินในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องหนี้สิน และเพื่อส่งเสริมทัศนคติในการออมเงินของชาวชุมชนอีกด้วย

ศิวโรฒ จิตนิยม “จากการทำแผน เราเห็นตัวเลข เห็นข้อมูล เราจึงเห็นปัญหานี้ภาพออกเลยว่าเป็นแต่ละปีเราเงินที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงของเรา ออกไปข้างนอกเยอะขนาดไหน จึงทำให้เริ่มคิดว่าจะจัดการอย่างไร”

จากฐานคิดของปัญหาที่ว่า ชุมชนมีรายได้รวมกันต่อปี 76 ล้านบาท มีรายจ่าย 72 ล้านบาท มีหนี้สิน 86 ล้านบาท และในแต่ละปีนั้น มีเงินจำนวนหลายล้านบาทไหลออกไปนอกชุมชน เพื่อไปใช้หนี้ เป็นดอกเบี้ยที่จ่ายออกไป ด้วยเหตุนี้สถาบันการเงินจึงเกิดขึ้น เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2549 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นแหล่งทุนของชุมชนมาตรฐานระดับชาติ ทุกคนร่วมกันออม พร้อมจัดสวัสดิการ ยึดมั่นหลักคุณธรรมนำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โอนหนี้จากภายนอกมาเป็นหนี้ในชุมชน

กระบวนการก่อนจัดตั้งเป็นสถาบันการเงิน

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหนองสาหร่าย และกองทุนหมู่บ้านหนองซุยร่วมกันบูรณาการองค์การการเงิน (เริ่มเดือนธันวาคม 2547)

2. ประชุมกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้านเพื่อบูรณาการรวมกองทุนเป็นสถาบันการเงินและจัดสวัสดิการชุมชน (เริ่มเดือนเมษายน 2548)

3. คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหนองสาหร่ายและกองทุนหมู่บ้านหนองซุยประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานทุกวันที่ 3 ของเดือน

4. ผู้จัดการ ธกส. สาขาพนมทวน และพัฒนาการอำเภอพนมทวนร่วมกับตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลหนองสาหร่ายและตัวแทนกองทุนหมู่บ้านหนองซุยประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจถึงวิธีการขั้นตอนการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย และเลือกที่ตั้งสถาบันการเงิน (วันที่ 10 สิงหาคม 2548 เวลา 14.00 น. ที่บ้านหนองซุย)

5. ประชุมแกนนำและผู้นำชุมชนตำบลหนองสาหร่ายร่วมกับผู้จัดการธนาคาร ธกส. สาขาพนมทวนและพัฒนาการอำเภอพนมทวน (วันที่ 22 สิงหาคม 2548 ที่ อบต.)

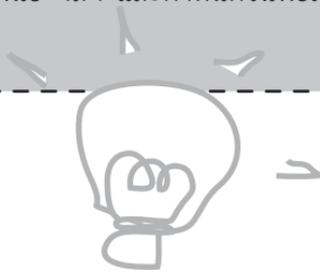
6. ประชุมสภาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่ายเพื่อหาข้อสรุปแนวทางการจัดตั้งสถาบันการเงินโดยให้ทุกกลุ่มองค์กร ทุกหมู่บ้านทำประชาคมเพื่อห้ามติการเข้าร่วมเป็นสถาบันการเงินฯ (วันที่ 30 สิงหาคม 2548 ที่ อบต.)

7. ประชุมสภาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองสาหร่ายเพื่อหาข้อสรุปเรื่องสถานที่ตั้ง การเตรียมความ
พร้อมสถานที่ คณะทำงาน (วันที่ 22 กันยายน 2548 ที่อบต.)

8. ก่อสร้างที่ทำการสำนักงานสถาบันการเงินฯ พร้อม
อุปกรณ์สำนักงาน

9. เลือกตั้งคณะกรรมการบริการ กรรมการที่ปรึกษา
ผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วยตำแหน่งผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ
ฝ่ายการเงิน ฝ่ายสินเชื่อ ฝ่ายบัญชี ฯลฯ และทำการอบรมเพื่อ
ให้รู้วิธีการทำงาน

10. จัดทำระเบียบและข้อบังคับเรื่องการดำเนินการ
การฝาก-ถอน อัตราดอกเบี้ย การกู้เงิน งานด้านการบริการ
การระดมทุน การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ และกำหนดวันพิธีเปิด
สถาบันการเงินฯ

สถาบันการเงิน สร้างการเรียนรู้ สร้างคนดีมีคุณธรรมให้ชุมชน

กระบวนการการดำเนินงานของสถาบันนั้น มีคณะกรรมการดูแล บริหารจัดการ โดยคณะกรรมการต่างเป็นตัวแทนจากกลุ่มกิจกรรมของชุมชน 9 หมู่บ้าน กิจกรรมของสถาบันเริ่มจากการรณรงค์ให้ชาวบ้านรู้จักการออมเงิน สถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่ายได้จัดทำกระปุกออมสินจำนวนกว่า 2,000 ใบแจกให้ชาวบ้าน ระยะเวลาเริ่มแรกนั้น ใช้เวลากว่า 4 - 5 เดือนที่จะมีเงินเข้ามา แรงจูงใจที่สถาบันใช้นั้นคือ “ไม่ต้องเอาเงินออมจากรายได้ แต่ให้อุดออมจากรายจ่าย”

วิธีการอุดออมจากรายจ่ายนั้น ชุมชนสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการลดค่าใช้จ่าย โดยการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ อย่างน้อย 5 ชนิดต่อหนึ่งหลังคาเรือน และทำบันทึกรายรับ - รายจ่าย และกลไกสำคัญที่นอกจากจะเป็นกลไกในการควบคุมแล้ว ยังเป็นเครื่องมือเสริมแรง กระตุ้น และสร้างเสริมคนในชุมชนด้วยก็คือ คนดี และความดี 22 ข้อ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชุมชนอยู่ดีมีสุขตำบลหนองสาหร่าย โดยมีเกณฑ์ หรือตัวชี้วัดความดีและคนดี ดังนี้

คนดีศรีหนองสาหร่าย

“เรากำหนด ไม่ใช่สถาบันกำหนด”

ผู้นำดี/ ผู้ตามดี ที่หมายถึง คนที่คิดดี พูดดี ทำดีเป็นประโยชน์โดยรวมต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ มีความซื่อสัตย์ มุ่งมั่นตั้งใจจริง ทำงานโปร่งใส เสียสละ มีความรับผิดชอบ (โดยชาวชุมชนจะประเมินด้วยวิธี แสดงความคิดเห็นร่วมกัน)

สุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง จิตใจโปร่งใส ไม่เป็นโรคซึมเศร้า ร่างกายไม่มีกลิ่นเหม็น บ้านเรือนสะอาดเรียบร้อย ร่วมมือช่วยทำความสะอาดในหมู่บ้านอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี และออกกำลังกายสม่ำเสมอ (อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ช่วยติดตาม ประเมิน)

อาชีพดี ทำงานสุจริตไม่ผิดกฎหมาย มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว กลุ่มองค์กรดี มีการรวมกลุ่มกันทำงาน และสามารถแก้ไขปัญหาได้ มีโครงสร้างการบริหารและกรรมการ มีระเบียบข้อบังคับชัดเจน และผ่านการยอมรับจากชุมชน

ครอบครัวดีไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง รับประทานอาหารพร้อมกันอย่างน้อยอาทิตย์ละ 3 มื้อ จิตใจดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่น บริจาคเงินให้วัด โรงเรียน ชุมชน สาธารณะ มีความเมตตา กรุณา มีสัจจะ ซื่อตรง (ยืมเงิน/กู้เงินชำระคืนตามเวลาที่กำหนด ประเมินโดยแหล่งทุนและกองทุนต่างๆ ของชุมชน)

เรียนรู้อัตี มีความกตัญญู ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ตักบาตร ทำบุญอย่างน้อย 12 ครั้งต่อปี ประหยัดอยู่แบบพอเพียง ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย (จัดบันทึกรายรับ รายจ่ายแล้วสามารถลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5) ใช้น้ำใช้ไฟ ประหยัด ค่าไฟ ค่าน้ำลดลง

ตรงต่อเวลา เข้าร่วมประชุม นัดหมายมาตรงเวลา การมาทำงาน เข้าเรียน (ประเมินตามการลงเวลาที่ประชุม) ละเว้นสิ่งเสพติดและอบายมุข ไม่เสพยาเสพติด ไม่สูบบุหรี่ ในที่สาธารณะ ไม่ดื่มสุราในการทำงานและขับรถ ไม่เล่นการพนัน

มีมารยาทและวัฒนธรรมไทยที่ดี รู้จักเคารพผู้อาวุโส มีสัมมาคารวะ และมีส่วนร่วมดี เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านอย่างน้อยปีละ 8 ครั้ง เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างน้อยปีละ 12 ครั้ง ตัวชี้วัดต่างๆ จะมีกลไกในการประเมินต่างกันไป บางข้อนั้น อสม. เป็นผู้ประเมิน บางข้อโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้าน สถาบัน การเงิน อบต. เป็นผู้ประเมิน เป็นต้น

ภายใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าว ชาวบ้านเข้าร่วมโดยการถือหุ้น ที่จำกัดอยู่ที่จำนวน 11 หุ้นต่อคน ในราคาหุ้นละ 100 บาท ชาวบ้านยอมรับกระบวนการของสถาบันการเงินแห่งนี้ เพราะกลไก กฎระเบียบต่างๆ นั้น “เรากำหนด ไม่ใช่สถาบันกำหนด” กระบวนการต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมีส่วนร่วม ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎเกณฑ์ต่างๆ นับแต่การยกสร้างสถาบัน ทิศทางการดำเนินงาน ดังนั้นทุกคนจึงรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่าย

ทั้งนี้ กฎเกณฑ์ต่างๆ นี้มีผลต่อการกู้ยืมเงินของชาวบ้าน หากใครทำความดี 11 เรื่องไม่ต้องมีคนค้ำประกัน เป็นคนดีได้ 15 เรื่อง สามารถกู้ยืมเงินได้โดยไม่ต้องค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยจำนวน 10,000 บาท เป็นคนดีได้ 18 เรื่อง สามารถกู้ยืมเงินได้โดยไม่ต้องค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยจำนวน 15,000 บาท

และหากทำความดีได้ครบ 22 เรื่อง สามารถกู้ยืมเงินได้โดยไม่ต้องค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยจำนวน 20,000 บาท รวมทั้ง อาจได้รับบ้านจาก อบต. ที่สนับสนุนงบประมาณในการสร้างบ้านปีละ 3 หลัง ค่าใช้จ่ายประมาณหลังละ 70,000 – 80,000 บาท โดยที่สถาบันการเงินก็จะคอยตรวจตรา และประเมินด้วยว่าคนใดมีความประพฤติดีตรงตามเกณฑ์ตัวชี้วัด

“ออมเงิน ออมใจ”

ในแต่ละวัน ชาวบ้านจะออมเงินกันคนละ 4 บาทต่อวัน แบ่งเป็นเงินออมทรัพย์ และเงินสวัสดิการ ชาวบ้านทั้งตำบลจำนวนกว่า 3,622 คน ดังนั้นเงินออมต่อวันมีจำนวนกว่า 14,488 บาท คิดเงินออมเป็นเดือนเดือนละ 434,640 บาท ที่สามารถนำมาฝากเองที่สถาบันการเงินซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านหนองขุย หมู่ 4 ตำบลหนองสาหร่าย หรือนำเงินมาออมในช่วงการประชุมของชุมชน ที่มีการทำปฏิทินชุมชน ระบุวัน เวลา และสถานที่ การประชุมของชุมชนตามหมู่ต่างๆ

จากจำนวนเงินออมนี้ชาวบ้านจะมีสมุดเงินฝาก3เล่ม ประกอบด้วย สมุดเงินฝาก สมุดการถือหุ้น และสมุดประจำตัว สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งสมุดเงินดังกล่าวจะเป็นเครื่องสะท้อนถึงความสัมพันธ์ ประโยชน์ของสมาชิกที่ได้รับจากสถาบันการเงินของชุมชน การได้รับเงินปันผลจากจำนวนการถือหุ้น และการได้รับสวัสดิการต่างๆ จากกองทุนสวัสดิการซึ่งสมาชิกออมรายปีๆ ละ 400 บาท ซึ่งเป็นเงินสะสมสำหรับชุมชน

อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

- > เงินฝากออมทรัพย์ ร้อยละ 0.85 บาท/ปี
- > เงินฝากประจำ 36 เดือน ร้อยละ 4.10 บาท/ปี
- > อัตราดอกเบี้ยเงินกู้
- > เงินกู้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 9.00 บาท/ปี
- > เงินกู้ปลดหนี้ ร้อยละ 9.00 บาท/ปี
- > เงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ร้อยละ 9.25 บาท/ปี
- > เงินกู้ของกลุ่ม ร้อยละ 8.00 บาท/ปี
- > เงินกู้โดยใช้ความดีค่าประกันร้อยละ 7.00 บาท/ปี

เราเปิดกระปุกกันเดือนละครั้ง

ศิโรตม์ จิตนิยม “ เริ่มต้นเลยที่เดียว เรามองว่า ชุมชนเราเป็นหนี้ถึง 86 ล้านบาท หากคนทุกคนร่วมกันหยอดกระปุกออมสินกันวันละ 1 บาท เราออม 80 ปีหนี้สินเราก็จะหมด

แต่ถ้าออมวันละ 2 บาท ออมไป 40 ปีหนี้สินเราก็หมดจากความ
คิดจนก่อเกิดสถาบันเราก็แจกกระปุกให้ชาวบ้านเพื่อให้ทุกคน
เก็บออมจากค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่าย จากกระบวนการที่ทำกับ
ผู้ใหญ่ เราก็ขยายไปสู่เด็ก เริ่มต้นพูดคุยกับทางโรงเรียน ให้ครู
อาจารย์ช่วยกันสำรวจจำนวนเด็กเพื่อแจ้งแก่สถาบันฯ จากนั้น
ทางเราก็จะจัดหากระปุกไปแจกให้ และตั้งเป้าว่าเราจะเปิด
กระปุกกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง แต่ทำไปทำมาทุกคน
ตื่นตัว สนใจเรื่องการออมเงิน โดยเฉพาะเด็กๆ ประกอบกับ
เรามีหลักสูตรการบันทึกรายรับ-รายจ่ายประจำวันของเด็กใน
โรงเรียน ดังนั้นเด็กๆ ก็จะบันทึกรายรับรายจ่ายต่างๆ
เก็บออมจนเต็มพอเต็มกระปุกเด็กเล็กก็จะให้คุณครูเอามาฝาก
ให้ ส่วนเด็กโตหน่อย ช่วงพักเที่ยงก็จะเห็นภาพพากันเดินมาที่
สถาบันการเงินเพื่อเอาเงินมาฝาก เรียกว่า เอากระปุกมาเปิด
ฝากกันเห็นๆ จากสิ่งที่เราริเริ่มทำเรื่องหยอดกระปุกมาตั้งแต่ปี
พ.ศ.2549 พบว่า เด็กทุกคนมีเงินฝาก บางคนมีเงินถึง 4,000 –
5,000 บาท เด็กบางคนตั้งเป้าเลยว่า จะมีเงินเก็บให้ได้ 40,000
– 50,000 บาท

จากกระบวนการออมเงิน หยอดกระปุกที่พวกเราทำ
ดอกผลมันเกิดขึ้น เรามีทุนของเราเอง ที่เกิดจากการที่ชาวบ้าน
ร่วมกันออมเงินมาฝาก แล้วเราก็เอาทุนนี้ไปปลดหนี้สินของ
ชุมชน เอาเงินที่ได้มาหมุนเวียนช่วยเหลือชาวบ้านที่มีปัญหา
เรื่องหนี้สินนอกระบบ ซึ่งดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 5 ที่ไปๆ มาๆ
หากไม่มีการส่งคืนก็จะเรียกเก็บดอกเบี้ยทุกเดือนกลายเป็น

ร้อยละ 60 เป็นภาระอย่างมากสำหรับชาวบ้านเอง ดังนั้นพอเรามีกระบวนการเรื่องการออมเงิน มีสถาบัน มีระบบสวัสดิการ มันก็เข้ามาช่วยบรรเทาปัญหาของชุมชน”

พัฒนาการกองทุนสวัสดิการ

“ทุกคนมีสวัสดิการ แบ่งปันความรัก เอื้ออาทร คุณค่าเท่าเทียม ครอบคลุมทั่วถึง สร้างวัฒนธรรมชุมชนสู่สังคมคุณธรรม”

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย จัดตั้งขึ้นเพื่อสาธารณะประโยชน์สำหรับชุมชน โดยสถาบันจะปันเงิน 30% จากรายได้เข้ากองทุนสวัสดิการชุมชน ที่ผ่านมาได้ใช้กองทุนดังกล่าวเป็นเงินสวัสดิการผู้สูงอายุแล้วกว่า 60 ราย เดือนละ 100 บาท รวมทั้ง สวัสดิการผู้พิการ และทุนการศึกษา แก่ลูกหลานในชุมชนอีกด้วย

- ระยะแรก จัดสวัสดิการเฉพาะในสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้านหนองซุย โดยเฉพาะสมาชิกต้องออมเงินร่วมกัน เด็กอายุไม่เกิน 13 ปี ออมปีละ 100 บาท ผู้ใหญ่ออมปีละ 200 บาท

- ระยะที่ 2 จัดสวัสดิการให้ทั้งตำบลทุกคนออมร่วมกัน คนละ 350 บาทต่อปี

- ระยะที่ 3 จัดสวัสดิการให้ทั้งตำบลทุกคนออมร่วมกัน คนละ 400 บาทต่อปี

สวัสดิการนอกราย

- > สมาชิกมีส่วนร่วมโดยใช้เงินหรือผลผลิตที่มีมา
ออมรวมกัน
- > สมาชิกไม่ต้องออมเงินร่วมได้ กรณีที่เป็นผู้พิการ
หรือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม
- > ทำความดีเป็นทุนโดยไม่ต้องใช้เงินออม

การจ่ายสวัสดิการ

- > ครอบครัวสมาชิกมีเด็กเกิดใหม่ เปิดบัญชีให้
1,000 บาท
- > ทุนการศึกษาทุกระดับชั้นเรียน 50 - 200 บาท
- > ทุนประกอบอาชีพฟรีสำหรับผู้ผ่านเกณฑ์คนดีศรี
ชุมชน ที่ดินทำกิน ครอบครัวละ 2 ไร่
- > สวัสดิการการแต่งงาน เงินขวัญถุง 2,000 บาท
- > สวัสดิการเรื่องตั้งครรภ์ กระเช้าสุขภาพ 300 บาท
- > เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลสวัสดิการคืนละ
50-300 บาท 12 คืน/ปี
- > ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ มอบสวัสดิการให้ทุกคน
โดยไม่ต้องออม เดือนละ 100 - 200 บาท
- > ผู้สูงอายุมอบให้คนละ 100-1200 บาท ต่อเดือน
- > ผู้เสียชีวิต มอบให้รายละ 6,000 - 70,000 บาท
- > สวัสดิการผู้นำชุมชนสวัสดิการทำดีเป็นทุนมอบทุน
ประกอบอาชีพให้โดยไม่คิดดอกเบี้ยรายละ 20,000-40,000
บาทต่อปี

สำหรับคนหนองสาหร่าย “สวัสดิการ” มีความหมายมากกว่าการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 300-500 บาท เพราะสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย หมายถึง การให้ความช่วยเหลือกันและกันฉันทันญาติมิตร ให้ความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ให้ความดูแลเอาใจใส่กันและกัน ทำให้การจัดสวัสดิการมีใช้เพียงแค่การแจกเงินเท่านั้น แต่สวัสดิการเป็นทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์ ความรู้ ซึ่งชุมชนมุ่งหวังให้เกิดการจัดสวัสดิการ คือ **“ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี มีส่วนร่วมเป็นธรรมเท่าเทียม”**

- ให้อย่างมีคุณค่า เป็นการให้คุณค่า ความหมายของสวัสดิการที่ไม่ใช้ตัวเงินถึงเวลาก็แจกเงินกันตามหน้าที่ แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน การดูแลเอาใจใส่ให้ความห่วงใย ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ไม่สามารถประมาณค่าเป็นตัวเงินได้

- รับอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นการรับที่ผู้รับเองก็ต้องรู้ว่ารับเงินอะไรและไม่ได้รอรับเงินเพียงอย่างเดียว แต่รู้ว่ากองทุนสวัสดิการมีทิศทางเป้าหมายยังไง และตัวเองมีส่วนร่วมอย่างไรในกองทุนสวัสดิการ

- มีส่วนร่วมเป็นธรรมอย่างเท่าเทียม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ตัดสินใจผ่านประชาคมชุมชน คนในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดสรรสวัสดิการที่มุ่งเน้นให้ทุกคนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง สมาชิกมีส่วนร่วมในการออมปีละ 400 บาท หากสมาชิกที่ไม่มีรายได้ ชุมชน

จะนำเข้าประชาคมเพื่อช่วยเหลือต่อไป เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสวัสดิการอย่างทั่วถึง

กระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้น สำหรับสถาบันการเงิน ตำบลหนองสาหร่ายอาจเพิ่งจะเริ่มต้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการธนาคารด้วยคุณธรรม ใช้คุณธรรมพื้นฐานที่ชาวชุมชนสามารถเข้าถึง เข้าใจและปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง การจัดการระบบการเงินของชุมชนด้วยการเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน คิดที่จะช่วยกันอย่างจริงจัง จริงใจ ยอมรับและพอใจในการทำงานระหว่างกัน

แม้จะกล่าวได้ว่า วันนี้ ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการ อาจยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีคนดีที่เข้ามากู้ยืมเงินตามกฎกติกาที่ไม่ต้องค้ำประกัน เพราะกว่า 60 รายที่มากู้ยืมยังต้องค้ำประกันอยู่ แต่พบว่า สถาบันได้ใช้กระบวนการชุมชนในการปล่อยกู้ ชาวบ้านจะรู้ว่าใครเป็นคนดี หรือไม่ดี และจะรู้ว่าควรจะให้ใคร หรือไม่ค้ำให้ใคร คนจะกู้ได้จึงต้องเป็นคนดีพอที่จะมีคนมาค้ำให้ได้

และแม้ว่าสถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่าย อาจยังไม่สามารถบูรณาการสร้างคนดีได้ดังที่ตั้งใจ แต่กลับพบว่า กระบวนการหว่านเพาะคุณธรรม ความดีนี้กำลังปฏิบัติการอย่างเข้มข้น กำลังปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้คนในชุมชนที่ละเล็กทีละน้อย

ดังคำบอกเล่าของ บุปผา วัลลา ผู้ช่วยเลขานุการสถาบันการเงินหนองสาหร่าย “ห้ามไม่ให้เป็นหนี้ ห้ามยักห้ามไม่ได้ แต่สถาบันจะเป็นผู้ดูแล ควบคุมเพื่อปรับเปลี่ยน

การใช้เงินของคนในชุมชนเอง” ขณะเดียวกัน กระบวนการของสถาบันการเงินก็ไม่ได้แยกขาดออกจากกระบวนการทำงานกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน การออมจากรายจ่ายมาพร้อมกับสร้างรายได้จากอาชีพ คนหนึ่งคนในชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมหลายต่อหลายกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มก็จะมี การออมของกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มปลูกอ้อย ออมเดือนละ 10 บาท กลุ่มเลี้ยงวัว ออมเดือนละ 10 บาท กลุ่มปลูกข้าว เดือนละ 20 บาท เป็นต้น ด้วยเชื่อว่า กระบวนการดังกล่าวจะลดรายจ่าย ลดการเป็นหนี้ และทำให้ชาวบ้านอยู่ได้อย่างพอเพียง

หากถามว่าสถาบันการเงินเอารายได้จากการปล่อยกู้ให้ชาวบ้าน มาปันผล มาใช้จ่ายต่างๆ หากวันหนึ่งชาวบ้านมากู้โดยไม่ต้องค้ำ ไม่เสียดอกเบี้ย หรือ พวกเขาไม่ต้องกู้แล้วสถาบันจะเป็นอย่างไร?

บุบผา วัลลา บอกเล่าด้วยสีหน้ายิ้มๆ ว่า “หากวันนั้นมาถึงหากไม่มีคนมากู้เลยไม่ต้องค้ำเลยเราก็ดีใจและยินดีและอยากให้เป็นอย่างนั้น”

ทิศทางข้างหน้าของคนหนองสาหร่าย

เรื่องราว เส้นทางการทำงานของชุมชนตำบลหนองสาหร่าย กำลังบอกเล่าให้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาจากฐานชุมชนหลายชุมชนประสบผลสำเร็จ และยังมีอีกหลายชุมชนลุ่มลูกคลุกคลาน ลองผิดลองถูกอยู่บ่อยครั้ง

แต่เชื่อแน่ว่า ในวันข้างหน้า สถาบันการเงินตำบลหนองสาหร่ายจะเป็นคำตอบในการแก้เงื่อนไขปัญหาเรื่องหนี้ของชุมชนได้ดังตั้งใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหนองสาหร่าย ตามที่ ศิวโรดม จิตนิยัม บอกไว้ว่า “เราต้องการพัฒนาสถาบันการเงิน เพราะกลุ่มออมทรัพย์ หากโตขึ้นก็จะไม่ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่สถาบันการเงินเป็นเครื่องมือที่สามารถตอบโจทย์ของชุมชนได้”

ทิศทางในอนาคต เรากำลังประสานสถาบันการเงินของประมาณจากรัฐ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (กส.) และธนาคารออมสิน โดยที่ในกรณีชาวบ้านหนองสาหร่ายที่มีบัญชีกับธนาคารนั้น เราจะขอโอนหนี้มาให้สถาบันการเงินหนองสาหร่ายจัดการ และรวมทั้งจะของประมาณจากสถาบันการเงินของรัฐมาหมุนเวียนแก้ไข และเราจะใช้คืนทั้งหมดทั้งมวลล้วนเป็นกระบวนการที่คิดเพื่อชาวบ้านคนหนองสาหร่ายทั้งสิ้น บนเส้นทางที่เราทำอยู่ จุดสำคัญที่เราไม่เคยลืม คือ ภาพรวมของการทำงานที่เป็นภาพรวมของความเท่าเทียมกันของคนทุกคนในชุมชน ทุกคนเสมอภาค และเท่าเทียม เราช่วยเหลือกันโดยไม่แบ่งชั้น เราเน้นเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นตัวตั้งและเมื่อทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมพลังของการมีส่วนร่วมและกระบวนการในการทำงานก็เกิดขึ้น โดยสิ่งสำคัญที่เราจะละเลยไม่ได้ก็คือ เราต้องเชื่อมั่นว่า เราทำได้ และเราจะทำให้อุ”

ตัวแทนจากหมู่บ้านใน
สัดส่วนที่เท่าๆ กัน

ศึกษาองารณ แลกเปลี่ยน
เรียนรู้กับชุมชนอื่นๆ

- ตัวแทนกลุ่มเด็กและเยาวชน
- ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน กำนัน
- ตัวแทนกลุ่มสตรี
- ตัวแทนกองทุนหมู่บ้าน
- ตัวแทนกลุ่มค้ำข้าว
- ตัวแทนกลุ่มของทวีพี

สภาผู้นำ

คำบสนองสหภาพ
"แผนแม่บทชุมชน"

อบต. : งบประมาณ และทุนการศึกษา

ทำงานประสาน บวร.
(บ้าน วัด โรงเรียน)

พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

- 5 องค์กร 93 กลุ่มกิจกรรม
- องค์กรการเงิน
- องค์กรด้านสุขภาพ
- องค์กรกลุ่มอาชีพ
- องค์กรพัฒนาคน
- องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

- กำหนดทิศทางเป้าหมาย
- แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- วางแผนในการพัฒนาชุมชน

ตัวแทนจาก 9 หมู่บ้าน

สถาบันการเงินชุมชน

- เงินผู้ต่าง ๆ
- เงินกู้ประกอบอาชีพ
- เงินอุปถัมภ์
- เงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย
- เงินกู้ของกลุ่มกิจกรรม
- เงินกู้ใช้ความดีต่อกัน

- แจกกระปุก 2,000 ใบ
- ได้เงินปันผลจากการออม
- บันทึกการรับ—รายจ่าย

คนดี ความดี 22 ข้อ
ปลูกพืชสวนครัว
5 ชนิด/ครัวเรือน

- สร้างชุมชนที่มีความสุข
- ออกรายทั้งตำบล
- มีสุขภาพดีทั่วหน้า
- เพิ่มรายได้ของชุมชน
- จับเคลื่อนงานบนฐาน
การสร้างคนคน

30% ของรายได้จากธนาคาร

กองทุนสวัสดิการ

- ระยะเวลาในตำบลออม
ร่วมกัน 400 บาทต่อปี

- ระยะเวลาในตำบลออม
ร่วมกัน 350 บาทต่อปี

- ระยะเวลาในตำบลออม
ร่วมกัน 200 บาทต่อปี

- ทำความดีแทนเงินออม
- ผู้มีการเป็นสมาชิกโดย
ไม่ต้องออม
- สมาชิกได้รับผล
จากการออมร่วมกัน

ธนาคารชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลควนโพธิ์

อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

สำนักงานธนาคารชุมชน หมู่ที่ 2 ตำบลควนโพธิ์

อำเภอเมือง จังหวัดสตูล โทร.074 – 724 – 883

และสายอินเทอร์เน็ต ศรีน้อย

รองประธานธนาคารชุมชนตำบลควนโพธิ์

089 – 978 – 5324

ธนาคารชุมชนอิสลาม : “คน ทุน คุณธรรม”

ตำบลควนโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ครั้งหนึ่งในสมัยอดีต ท้องทะเลกว้างใหญ่ เรือลำแล้ว ลำเล่าแล่นผ่านท้องทะเล ไกลออกไปมองเห็นเนินสูงที่เรียกกันในภาษาใต้ว่า ควน เห็นอยู่ไกลริบๆ เหนือเนินสูงนั้นมีต้นโพธิ์ ตั้งตระหง่านแผ่กิ่งก้านให้ร่มเงา และนี่คือที่มาของการลงหลักปักฐานของผู้คนที่ควนโพธิ์

แม้ว่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน จะเล่าขานกันมาหลายต่อหลายรุ่น ตามคำบอกเล่าของชาวชุมชน 200 กว่าปีมาแล้ว ที่บรรพบุรุษของพวกเขาเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยทำกินบริเวณควนแห่งนี้

จากกลุ่มคนที่ล่องเรือผ่านไปมาไม่กี่คน ก็เริ่มมีผู้คนจากที่ต่างๆ อพยพเข้ามาอยู่รวมกัน ควนโพธิ์แห่งนี้จึงเริ่มเป็นชุมชนที่มีผู้คนคับคั่ง โดยเฉพาะในยุคสมัยก่อนสงคราม

โลกครั้งที่ 2 ผู้คนจากจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงต่างพากันเข้ามาตั้งหลักสร้างบ้านเรือนกันจำนวนมาก ทั้งคนมุสลิม คนพุทธต่างอยู่ร่วมกัน 7 หมู่บ้านในตำบลบนพื้นที่ 5,420 ไร่ ไร่แตกต่างหาใช่แตกแยกในชุมชนแห่งนี้

เมื่อชุมชนเริ่มโต หลายอย่างก็เปลี่ยนแปลง

คงไม่แตกต่างไปจากชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ เมื่อชุมชนเริ่มเติบโตขึ้นทั้งความคราครั่งของผู้คน บ้านเรือน ความเจริญทางเศรษฐกิจก็เติบโตตามมาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกิดขึ้น พร้อมๆ กับการพัฒนาสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน ทั้งถนนหนทาง ระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า และระบบการศึกษาที่นำพาลูกหลานของชาวชุมชนออกไปห่างไกลจากวิถีชุมชนของตนเอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำมาหากิน พื้นที่ราบลุ่มริมทะเลอย่างควนโพธิ์ ชาวชุมชนทำกินด้วยการเพาะปลูก ทำนาทำสวนเป็นส่วนมาก เกือบทุกครัวเรือนทำนาบนที่ดินของตนเอง คล้ายๆ ว่าพวกเขาน่าจะมีความสุข มีที่ทำกินไม่ต้องดิ้นรน แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้นชาวชุมชนพบว่า ยิ่งทำยิ่งจน หักค่าใช้จ่ายต่างๆ เหลือเงินเพียงหยิบมือ

ทำนาคำคร้วเรือนละ 50 ถึง ถึงละ 12 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 4.50 บาท มีรายได้จากการทำนาประมาณ 2,700 บาท แต่กลับมีรายจ่ายมากมาย ตั้งแต่ค่าจ้างไถไร่ละ 450 บาท ซื้อพันธุ์ข้าวประมาณ 5 บาทต่อไร่ ค่าจ้างดำ 400 บาท

(ปัจจุบันประมาณ 700 บาท) ปู่ไร่ละ 25 กิโลกรัม เสียค่าใช้จ่าย 300 บาท ค่าจ้างเก็บตักปีบละ 12 บาท ไร่หนึ่งเฉลี่ยแล้วเก็บได้ประมาณ 50 ปีบ รวมๆ แล้วค่าใช้จ่ายประมาณเกือบ 2,000 บาท

ด้วยสภาพทำนาแล้วขาดทุน แรงงานที่จะมาทำนาก็มีน้อย เพราะแรงงานทยอยออกจากชุมชนไปทำงานโรงงานที่เริ่มตั้งกันมากขึ้นภายในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงเช่น โรงงานปลากระป๋อง เป็นต้น พอแรงงานมีน้อยแต่กลับต้นทุนสูงมาก ชาวชุมชนหลายคนจึงถอดใจเลิกทำนา ทิ้งที่นาให้รกร้าง หลายคนหันไปยึดการทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก

ราวๆ ปีพ.ศ.2529 แต่ละหมู่บ้านในควนโพธิ์ก็เกิดการรวมกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในแต่ละชุมชน เกิดกลุ่มออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน เกิดการรวมเงินขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเหตุที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์นั้นเกิดขึ้นจากพัฒนาชุมชนที่เข้ามาให้ความรู้ สนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเงินของตนเอง จากการสนับสนุนให้ข้อมูล ชาวชุมชนได้ร่วมกันคิดและมองเห็นว่า การหวังพึ่งพาเงินงบประมาณจากภาคส่วนรัฐนั้นเป็นเรื่องยาก ขณะที่ต้องยอมรับว่าปัญหาการทำนาได้สร้างภาระหนี้สินอย่างมากให้กับชุมชน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์น่าจะเป็นเครื่องมือที่เข้ามาแก้ปัญหาเรื่องนี้ เพื่อให้เกิดการสะสมเงินขึ้นในชุมชนได้

จากต่างคนต่างทำ จากต่างหมู่บ้านก็เข้ามารวมกัน
“อสมทrophy” : “รวมกันเราอยู่”

ทำไปทำมากลุ่มอสมทrophyในระดับหมู่บ้านก็เกิดการ
 หลอมรวมหรือที่ชาวชุมชนใช้คำว่า **“บูรณาการกลุ่มบูรณาการ
 ทุน”** แกนนำชุมชนหลายคนเริ่มคิดริเริ่มที่จะสร้างกระบวนการ
 มีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชน ในช่วงปี พ.ศ.2544 - 2545
 นับได้ว่าเป็นช่วงบ่มเพาะรัก ขยาย และสร้างการมีส่วนร่วม
 ให้เกิดขึ้นเต็มพื้นที่ชุมชน

สายัณห์ ศรีน้อย แกนนำชุมชน **“เราเองมีโอกาสไป
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้างนอก เรียนรู้ชุมชนอื่นๆ เราเห็นกระบวนการ
 การที่ชุมชนอื่นทำอยู่อย่างเรื่องการฟื้นฟูเห็นทุนของชุมชน
 นั้นๆ เราก็กลับมามองตัวเราเอง หากเราจะเริ่มในชุมชนเราบ้าง
 เราควรเริ่มอย่างไร คิดไปคิดมา เราพบว่าอันดับแรกเลยเราต้อง
 ทำเรื่อง คน**

พอมามองว่า คนคือต้นทุนที่สำคัญของชุมชนแล้ว ก็
 เริ่มคิดว่าเราจะเชื่อมโยงคนเหล่านี้ได้อย่างไร อะไรจะดึงคนได้
 เราแลกเปลี่ยนพูดคุยกันจนพบว่า **“สิ่งที่จะให้พลังแก่คนได้คือ
 กิจกรรม ดังนั้นเราต้องมีกิจกรรมที่จะเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกัน
 แต่ก็มาคิดว่าแล้วกิจกรรมอะไรล่ะ เราก็มาดูเรื่อง เงิน
 เรื่องทุนในชุมชน พบว่า ที่นี้มีกลุ่มอสมทrophyทุกหมู่บ้าน บาง
 หมู่บ้านมีเงินทุนเป็นแสน สองแสน หากรวมกันทุกหมู่ก็จะ
 เป็นจำนวนเงินทุนที่มากทีเดียว จากจุดนี้เราก็เลยเริ่มทำเรื่อง
 การรวมพลังทุนของชุมชน เกิดการรวมเงินจากทั้ง 7 หมู่บ้าน**

ที่บางหมู่บ้านมีกลุ่มออมทรัพย์หลายกลุ่ม รวมไปถึงรวมมาก็เฉลี่ยแล้วหมู่บ้านละ 1-2 กลุ่ม หากรวม 7 หมู่บ้านก็รวมได้ประมาณ 12 กลุ่ม ที่มีจะมีจำนวนเงินทุนรวมประมาณ 10 กว่าล้านบาท แต่ในการรวมกลุ่มออมทรัพย์ เราก็พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ กลุ่มคนต่างๆ กระจัดกระจายกันไปตามกลุ่ม วิธีคิดของกลุ่มออมทรัพย์ก็จะมองแค่ว่ามีการฝากเงินจำนวนหนึ่งมีการฝากและการกู้ก็ถือว่าจบ แต่ละกลุ่มต่างก็มีศักยภาพ มีวิธีการของตัวเอง หากเราจะรวมทุกกลุ่มเข้าด้วยกันคงลำบาก

ดังนั้น วิธีการที่เราใช้ คือ เราปรับที่วิธีคิดของคน เราสร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านเห็นข้อมูล เห็นประโยชน์ร่วมกัน จากนั้นเมื่อเราไม่สามารถรวมทุกกลุ่มได้ กระบวนการที่เราทำคือ เปิดกลุ่มใหม่โดยมีกระบวนการจัดการที่ต่างจากกลุ่มออมทรัพย์ แต่กว่าจะถึงวันนั้น เราต้องเริ่มต้นด้วยการชักชวนผู้คนที่มีความคิดเดียวกันมาร่วมกันทำงาน ร่วมกันคิด เราต้องสร้างคน ขยายแนวคิดและทำความเข้าใจเสียก่อน”

และจากแนวคิดนี้เอง แกนนนำชุมชนจึงเริ่มทำงาน ขยายแนวคิด ผ่านกลยุทธ์การขายตรง จากแกนนำเพียงหนึ่งคนเข้าบ้านไหนก็เริ่มพูดคุย เริ่มแลกเปลี่ยนกับเจ้าของบ้านจากหนึ่งคน แยกออกเป็น 7 คน และจาก 7 คน ขยายผลเป็น 14 คน

14 แกน 1 เป้าหมาย

คนเพียง 14 คนที่ตกผลึกทางความคิดร่วมกัน มองเห็นปัญหา มองเห็นโอกาสในการที่จะแก้ไข คนเหล่านี้กลายเป็นแกนนำหลักของชุมชนที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานต่างๆ ของชุมชนในเวลาต่อมา แม้ว่าในช่วงเวลานั้น จะถูกหาว่าบ้าเถื่อน แต่สิ่งสำคัญที่เหล่าแกนนำเรียนรู้ร่วมกันคือ การปฏิบัติการที่พิสูจน์ให้ชาวชุมชนได้เห็นนั่นถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างมากในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนเช่นกัน พวกเขาทั้ง 14 คนก็ล้วนเป็นผลผลิตที่ตกผลึกมาจากการเรียนรู้ร่วมกันด้วยนั่นเอง

ระยะเวลา 1 ปีช่วงพ.ศ.2546 แกนนำเหล่านี้ได้พัฒนาและก่อเกิดขึ้น อีกหนึ่งปีถัดมา ในปี พ.ศ.2547 จากคนเพียง 14 คน ขยายผลเป็น 30 คน และจาก 30 คน สร้างแนวร่วมได้ 74 คน ที่ต่อมาได้ขยายครอบคลุมทั้งตำบลควนโพธิ์ กล่าวได้ว่าชุมชนควนโพธิ์นั้นมีความรู้ที่นำเสนอได้อย่างยิ่งในเรื่องการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน

แม้จะมีผู้คนมากมาย แต่กลับพบว่าคนเหล่านี้ ไม่ว่าจะเริ่มต้นจากคนเพียงคนเดียว หรือขยายผลเป็น 14 คน จนครอบคลุมทั้งตำบลก็ตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ก็ยังเป็นหนึ่ง เป้าที่อยากให้เห็นพี่น้อง ชาวชุมชนอยู่ดีมีสุข เกิดการรวมทุน เกิดการรวมพลังความสามัคคีของคนที่แตกต่างกันแต่ไม่แตกแยกอย่างคนมุสลิม และคนพุทธ คนทุกคนอยู่ได้อย่างมีความสุขในระดับ ทุกตำบล และขยับสู่ทุกจังหวัดในอนาคต

มีคน มีทุน มีเครื่องมือในการจัดการ

ขณะเดียวกัน ในช่วงเวลาที่ชุมชนเองกำลังมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องการรวมทุนนั้น ปี พ.ศ.2547 โครงการฟื้นฟูชีวิตชุมชนและท้องถิ่น โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เกิดขึ้น และชุมชนตำบลควนโพธิ์เองก็ได้ใช้โครงการดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำงาน

โครงการฟื้นฟูชีวิตชุมชนและท้องถิ่นเกิดขึ้นบนฐานคิดที่ว่า ชาวชุมชนควนโพธิ์มีทุนทางทรัพยากรที่สำคัญ ชาวชุมชนพึ่งพิง พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการทำกินอิงอาศัยสูง การฟื้นฟูชีวิตชุมชนจึงควรที่จะเริ่มจากจุดเล็กๆ ตัว จากทุนในชุมชน ประเด็นร่วมกันที่ชาวชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วม หรือ เศรษฐกิจร่วมกันของชาวชุมชน และจากการก่อเกิดโครงการฟื้นฟูฯ ดังกล่าวนี้องค์ได้กลายเป็นการจุดประกายให้ชาวชุมชนคิดริเริ่มที่จะจัดการชุมชนของตนเองในเวลาต่อมา

...ทั้งนี้ โครงการฟื้นฟูชีวิตชุมชนและท้องถิ่นได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างการเรียนรู้ให้กับชาวชุมชน เกิดการเก็บข้อมูล ค้นหาปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของชุมชน ปัญหาที่มองไม่เห็นสาเหตุ ก็ค้นพบสาเหตุ ปัญหาที่ยากจะแก้ไขก็ค้นพบวิธีการ ชาวชุมชนพบว่า ที่นาในชุมชนถูกทิ้งร้างกว่า 2,000 ไร่ โดยสาเหตุล้วนเกิดจากปัญหาเรื่องรายจ่ายที่สูงขึ้น ป่วยแพง ค่าใช้จ่ายฉิบาณะมากมาย สู้ตายชวานาก็ต้องเลิกทำ

เมื่อค้นพบปัญหาแนวทางการแก้ไขจึงเกิดขึ้น เกิดการรวมกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนขึ้นมาเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา บูรณาการองค์กร โดยมองถึงศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ ซึ่งทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์หาเครื่องมือที่ชุมชนจะใช้ในการจัดการตนเอง และคำตอบที่ได้คือ “ธนาคารชุมชน”

“ธนาคารชุมชน” บนหลักชะริอะฮ์

ฐานความคิดที่ก่อให้เกิดธนาคารชุมชนนั้น คือ ชาวชุมชนมีเงินน้อย ก็ฝากน้อย การไปฝากกับธนาคารในระบบนั้นอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การทำกิน ด้วยเงื่อนไขเรื่องเวลา การเดินทางระยะทางไกลเพื่อเข้าเมืองฝากเงิน รวมทั้งเงื่อนไขความสอดคล้อง ทั้งในแง่การฝาก และการถอนเงิน เพราะบนฐานวัฒนธรรมอิสลามนั้น ศาสนาไม่มีระบบการเชื่อเงิน การคิดดอกเบี้ย อันถือว่าเป็นผิดหลักศาสนา แต่ในสภาพที่เป็นจริงนั้น ธนาคารในระบบส่วนใหญ่มีการคิดดอกเบี้ย และระบบการเชื่อเงิน

ดังนั้น ก่อนการเริ่มก่อตั้งธนาคารชุมชน แกนนำคณะกรรมการหลายคนได้ไปแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ศึกษาดูงานในศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ เช่น ธนาคารชุมชนเขาคคราม จังหวัดกระบี่ ธนาคารชุมชนบ้านป่าคอกอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดกาฬสินธุ์ นวัตกรรมจากชุมชนอื่นๆ ได้จุดประกายแนวทางต่างๆ ให้แก่เหล่าแกนนำที่ออกไปศึกษาเรียนรู้ สิ่งที่พวกเขาได้จากการไป

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ประสบการณ์ของตนเอง และ ประสบการณ์จากชุมชนต้นแบบ ข้อมูล ความรู้ บทเรียนทั้ง ประสบผลและล้มเหลว กระบวนการทำงาน การจัดการ การ ขยายผล ล้วนเป็นข้อมูลที่แกนนำได้นำมาประยุกต์ปรับใช้ให้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวชุมชนควนโพธิ์

**โดยกระบวนการ ขั้นตอนกว่าจะเปิดธนาคารชุมชน
ได้นั้น ประกอบด้วย**

- > หากคนที่มีจิตใจร่วมกัน สร้างและพัฒนาแกนนำ
- > แกนนำสร้างแกนนำ แบ่งบทบาทหน้าที่
- > ทำเวทีระดับหมู่บ้าน ก่อนการเปิดทำการ

โดยชุมชนต้องทำเวทีระดับหมู่บ้าน 1 ครั้งต่อหมู่บ้าน เพื่อขยายแนวคิดการจัดการธนาคารชุมชน การจัดการทุน การ บริหารจัดการธนาคาร ประโยชน์ การจัดสวัสดิการ ยกข้อดี ข้อเสียของระบบการจัดการเงินรูปแบบต่างๆ เช่น ธนาคาร พานิชย์อื่นๆ และระบบสหกรณ์(นิติบุคคล) เช่น การเป็น สหกรณ์จุดเด่นที่บอกว่าทุกคนเป็นเจ้าของนั้น กลับพบว่าใน กระบวนการแล้ว แท้จริงนั้น ทุกคนไม่ได้เป็นเจ้าของจริงๆ สมาชิกมีหน้าที่แค่ฝากเงิน กระบวนการมีส่วนร่วมน้อยมาก เป็นต้น

> แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต่างๆ สำหรับควนโพธิ์ได้มีการ ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามชุมชนต่างๆ เช่น ชุมชนตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่ และชุมชนตำบลบางโรง จังหวัดภูเก็ต ชุมชน อำเภอดกลาง จังหวัดภูเก็ต โดยการไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นั้น มุ่งหวังจะพัฒนาสร้างแกนนำ ที่พาคน 74 คนไปจุดประกาย

ไปเรียนรู้ โดยก่อนการไปเรียนรู้ ก็จัดให้มีการประชุมเตรียมตัว แบ่งกลุ่ม หาข้อมูลของพื้นที่ แบ่งบทบาทหน้าที่กันตามความถนัด ภายหลังจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละกลุ่มก็จะนำเสนอความคิดเห็น การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ที่พบว่า ทุกคนต่างต้องการมุ่งหวัง อยากรู้สถานการณ์ชุมชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพราะชาวบ้านได้เห็นภาพดำเนินการจริง เกิดภาพของชุมชนที่เชื่อมโยงกับพื้นที่เรียนรู้

> ทำข้อมูลให้มีพลัง เพราะชุมชนจะเชื่อมั่น และเข้ามามีส่วนร่วม หากพวกเขาเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น โดยสิ่งที่จะทำให้เกิดความตระหนักนั้นก็คือ ข้อมูล ดังนั้นแกนนำจึงริเริ่มถอดบทเรียนชุมชน ผ่านเครื่องมือ และกลไกของโครงการฟื้นฟูชีวิตชุมชนและท้องถิ่นที่เริ่มต้นถอดบทเรียนจากฐานปัญหาของชุมชน และจากฐานกลุ่มออมทรัพย์ ด้วยคำถาม เช่น เดิมชุมชนมีอะไรอยู่แล้วบ้าง และเกิดอะไร สถานการณ์อย่างไร แล้วเราจะแก้ไขจัดการร่วมกันอย่างไร เป็นต้น

> ยกร่างระเบียบ เมื่อเกิดความเข้าใจและตระหนักร่วมกันแล้ว นำมาสู่การร่วมกันกำหนด ทำจัดระเบียบการจัดการ ระเบียบการทำงาน ที่มีรูปแบบไม่ตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกำหนดโครงสร้างกรรมการที่คัดสรร เลือกกันมาจากแต่ละหมู่บ้าน แบ่งบทบาทกระจายความรับผิดชอบ และการได้มาของประธาน ซึ่งทั้งกรรมการและประธานมีวาระ 2 ปี รวมทั้งกำหนดวันเปิดธนาคาร ที่เปิดให้บริการในเดือนธันวาคม พ.ศ.2548

เสรี คงพันทะระ กรรมการธนาคารชุมชน อีกหนึ่ง
 เรี่ยวแรงสำคัญ เสรีนับถือศาสนาพุทธ แต่สำหรับการทำงาน
 ร่วมในธนาคารชุมชนอิสลามแล้ว เสรี กล่าวว่า “คนพุทธ
 มุสลิมก็ล้วนคนไทยด้วยกัน ศาสนาแค่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคน
 เท่านั้น เพราะทุกศาสนาต่างสอนให้คนเป็นคนดี ที่เข้ามาร่วม
 กับธนาคารชุมชน ก็เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่ดี พี่น้องไทยพุทธ
 ก็ได้ประโยชน์ เราไม่มีดอกเบีย เราเอาทุนมาแบ่งปันกัน เรา
 จัดการบริหารบนฐานคุณธรรม ปันน้ำใจพี่น้อง เรามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่ทุกคนรับรู้ร่วมกันว่า ทุกคนเป็นเจ้าของ เราจึง
 พึงความเห็นส่วนรวมของทุกคน และในยามที่เกิดปัญหาจึงมี
 คนเข้ามาช่วยเราแก้ไขสมาชิกกลุ่มแม่บ้านบางคนช่วยเหลือเรา
 แม้กระทั่งเอาเงินกว่าแสนบาทมาให้เราใช้ในยามธนาคารเจอ
 วิกฤติ”

“เราไม่มองเครดิต แต่เรามองว่าสมาชิก

เขาจะอยู่ได้หรือไม่?”

มะแอ เจ้าบา ผู้จัดการธนาคาร “ธนาคารชุมชนนั้น
 ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ การจัดการเป็นอย่างไร ระบบมี
 รูปแบบอย่างไรนั้น ทุกคนรับรู้ ร่วมกันคิด เรามีความคิดที่จะ
 ช่วยเหลือสมาชิกจริงๆ เพราะพวกเราเองต่างก็มีบทเรียนจาก
 สหกรณ์ที่ว้าววยร่วมรวายนั้น แต่ในความจริงพอรววย สหกรณ์
 ต่างหากที่รววย แต่พอเป็นธนาคารชุมชน สมาชิกเป็นเจ้าของ
 ร่วมกันเราก็ช่วยเหลือกันได้เช่น การให้บริการธนาคารเป็นหลัก

อิสลามนั้นเราไม่มีระบบเชื่อ ระบบการคิดดอกเบี้ยเพราะถือว่าเป็นการผิดหลักศาสนา ธนาคารให้บริการโดยที่เรามีสถานะเป็นผู้ขายของผ่อน สมาชิกที่ฝากเงินได้ 3 เดือน สามารถใช้บริการในเรื่องต่างๆ กับธนาคารได้ หากอยากจะซื้อสินค้าสมาชิกก็มาแจ้งรายละเอียด ชนิดสินค้า จากนั้นธนาคารจะจัดการซื้อสินค้า และบวกค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากราคาจริง 10 - 20% แล้วจึงนำมาขายแก่สมาชิก เมื่อสมาชิกมาซื้อสินค้าพวกเขาจะเสียค่าผ่อนสินค้าในอัตราคงที่ตลอดระยะเวลาที่กำหนดร่วมกัน จุดนี้คือ จุดต่างที่สำคัญ ในระบบของธนาคารในระบบเขาคิดดอกเบี้ยถ้าสมาชิกกู้ยืมเงินแล้วสมาชิกขาดการผ่อนส่ง ดอกเบี้ยธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ...แต่ในธนาคารอิสลาม เราจะมี การพูดคุย เจารจากัน เพราะเรากำหนดระเบียบ ที่เน้นประโยชน์สมาชิกเป็นหลัก ส่วนต่างที่ธนาคารได้ก็เป็นปันผลเพื่อสมาชิก ดังนั้นการจัดการเราจึงเน้นสมาชิกอยู่ได้ และมีกำลังสามารถส่งได้ ซึ่งรูปแบบเช่นนี้ก็รวมถึงการกู้เพื่อลงทุนสร้างอาชีพ และการกู้หมุนเวียนด้วย

สำหรับสิ่งที่กู้ไม่ได้ คือ การกู้ซื้อทอง เพราะในการจัดการธนาคารชุมชนบนหลักอิสลามนั้น จะพิจารณาให้ความสำคัญกับสมาชิก ความจำเป็น ความสามารถในการชำระที่ไม่เกินตัว สมาชิกอยู่รอดและส่งได้ไม่เดือดร้อน ดังนั้นหากสมาชิกจะกู้เพื่อซื้อทอง จึงมองว่าไม่มีความจำเป็น หรือการกู้เพื่อไปแต่งงาน การกู้ไปใช้หนี้ด้วยเช่นกัน”

รูปแบบการบริหารจัดการของธนาคารชุมชนอิสลาม นอกจากจะเป็นการเข้ามาร่วมเงินทุนในชุมชนตามเป้าหมายเบื้องต้นที่ตั้งใจไว้แล้ว ธนาคารแห่งนี้ยังเป็นกลไกหนึ่งในการทำงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนอีกทางหนึ่ง ภาพสะท้อนสำคัญคือ การกู้ยืม ธนาคารจะมองความจำเป็นในการดำรงชีวิตเป็นหลัก และไม่หวังดอกเบี้ย ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารชุมชนอิสลามกับสมาชิก จึงต้องมีสินค้าเป็นตัวกลางเพื่อไม่ให้เกิดดอกเบี้ย โดยที่การค้ำร่วมนั้นจะมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ผู้ซื้อ ผู้ขาย สินค้า การทำกิจกรรมของธนาคารอิสลามต้องครบทั้ง 3 อย่าง

มะแอ เจ๊ะบา “เราใช้ระเบียบที่เป็นพี่น้องมากกว่าระเบียบที่เราเรียกว่า “อามานะ” ที่หมายความถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกันธนาคารในระบบเขาจะมองเรื่องเครดิตมองความสามารถว่าจะสามารถใช้คืนได้หรือไม่ แต่สำหรับเรา ธนาคารชุมชนนั้นไม่มองเรื่องเครดิต เราไม่มองว่าเขาจะใช้หนี้ได้หรือไม่ แต่เรามองว่าเขาจะอยู่ได้หรือไม่”

ด้วยความคิด ความเชื่อบนฐานการดูแลสมาชิก ความไว้วางใจระหว่างกันแล้ว หากสมาชิกขาดส่ง กระบวนการที่ธนาคารชุมชนใช้ในการจัดการเรื่องนี้ คือ หากขาดส่งเข้าสู่เดือนที่ 2 จะมีการเรียกมาตักเตือน พูดคุย หากขาดส่งในเดือนที่ 3 จะเรียกเข้ามาคุย หาแนวทางแก้ไขจัดการร่วม และพยายามอะลุ่มอะล่วยไปเรื่อยๆ เพื่อช่วยให้สมาชิกมีเวลาในการจัดการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ ที่ผ่านมายังไม่มีสมาชิกสักรายที่มี

ปัญหาเรื่องการส่ง เพราะธนาคารได้ใช้กระบวนการทางสังคม ในการจัดการควบคุมดูแลสมาชิกอีกทางหนึ่ง

ในส่วนของบริษัทหน้าที่สำคัญนั้น กรรมการ ธนาคารและเจ้าหน้าที่ธนาคารต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อสินค้า การจัดจ่าย ชำระเงิน กรรมการจะต้องไปซื้อสินค้ากับสมาชิกผู้ซื้อสินค้า โดยที่ สมาชิกไม่สามารถซื้อสินค้ามาแล้ว เอาให้ธนาคารจ่ายเงินให้ได้ ถือว่าผิดหลักการจัดการอันเป็นไปตามบทบัญญัติเรื่องการใช้ บริการของธนาคารบนหลักศาสนาอิสลามนั่นเอง ทั้งนี้ ปัจจุบัน ธนาคารมีเงินออมกว่า 3 ล้านบาท และเงินระดมทุนที่ธนาคาร จะนำไปลงทุนอีกกว่า 3 ล้านบาท และนับตั้งแต่เปิดดำเนินการมานับตั้งแต่ปี 2548 พบว่า ธนาคารชุมชนมีกำไรต่อปีอยู่ที่ 30,000 กว่าบาท

แล้วชาวชุมชนควนโพธิ์ได้อะไร

จากธนาคารชุมชนของพวกเขา

หลักคิดสำคัญในการจัดการธนาคารชุมชนแห่งนี้ ตั้งอยู่บนคุณธรรม ตั้งอยู่บนหลักคิดทางศาสนา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นศาสนาใด ความเชื่อแบบไหนก็สามารถเข้ามาใช้บริการ และเป็นส่วนหนึ่งของธนาคารแห่งนี้ได้

หลักศาสนาอิสลาม ตั้งอยู่บนฐานการพึ่งพิงอิงอาศัย การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างคนกับคน ชุมชนกับชุมชน ด้วย หลักความเชื่อเช่นนี้ ธนาคารชุมชนตำบลควนโพธิ์จึงมีแนวทาง ปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักการจัดการเงินแบบอิสลาม

ในระยะเริ่มก่อร่างจัดตั้งธนาคารชุมชนนั้นแกนนำ 74 คน มีกระบวนการสรรหาคณะทำงานขึ้นมากร่างระเบียบ ข้อปฏิบัติเพื่อให้ชาวชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา พิจารณ์ มีการปรับเปลี่ยน และเน้นความยืดหยุ่นของระเบียบ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ธนาคารชุมชนเปิดรับฝากทุกวันจันทร์ ถึงเสาร์ ตั้งแต่เวลาบ่ายโมงครึ่ง จนกระทั่งเวลาสี่โมงครึ่ง เพราะช่วงเวลาเช้า ชาวชุมชนส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับการกรีดยาง

สมาชิกรุ่นแรก แบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ สมาชิกถือหุ้น เพื่อการลงทุน โดยมีค่าสมัคร 50 บาท ถือหุ้นได้ไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น หุ้นละ 100 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 536 คน

สมาชิกออมทรัพย์ ฝากถอนรักษาททรัพย์ 12 เดือน จึงสามารถถอนเงินได้ และสมาชิกว่าด้วยการกู้เงินฉุกเฉิน ปีหนึ่งกู้ได้ 2 ครั้ง (6 เดือนครั้ง)

พื้นฐานของระเบียบเงื่อนไขเช่นนี้ ชาวชุมชนจะได้สิ่งใดจากธนาคารแห่งนี้ พบว่า บนหลักคิดการจัดการเงินแบบอิสลาม มีหลักสำคัญเรื่อง ซากาต ความหมายของซากาต นั้นคล้ายคลึงกับการให้ การบริจาค ดังนั้นทุกสิ้นปี เมื่อธนาคารทำการปิดบัญชีประมาณ 2.5% ของเงินที่มีถือเป็นเงินซากาต ที่จะหมุนเวียนกลับมาสู่คนในชุมชน ซึ่งธนาคารชุมชนจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการซากาตให้แก่สมาชิกเอง แตกต่างจากระบบธนาคารในระบบ ที่ผู้ฝากที่เป็นคนมุสลิมนั้นจะต้องจัดการซากาตด้วยตัวเอง โดยที่การซากาตนั้น อาจจะได้ไม่เกิดการหมุนเวียน แบ่งปันแก่คนในชุมชนก็เป็นได้

การซากาดของธนาคารชุมชนควนโพธิ์จึงทำให้คนในชุมชนทุกระดับได้ช่วยเหลือ แบ่งปันเกื้อกูลกันด้วยระบบการจัดเก็บซากาด นับว่าเป็นการจัดการเงินที่ก่อให้เกิดสมดุลขึ้นในชุมชน ทั้งนี้ การซากาดนั้น มีหลายประเภทด้วยกัน เช่น ให้แก่คนอนาถา คนจน คนที่ตรก ระหว่างการเดินทาง คนเพิ่งเข้าศาสนาอิสลามมาได้ 3 ปี คนที่ทำงานเผยแพร่ศาสนา คนที่เป็นทาส (ในสมัยอดีต) เจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่จัดเก็บซากาด แต่สำหรับธนาคารชุมชนตำบลควนโพธิ์ เงินซากาดเหล่านี้จะถูกนำมาใช้ก่อเกิดประโยชน์ในชุมชน

นอกจากระบบการจัดการเงินแบบอิสลามโดยเฉพาะ เรื่องการจัดเก็บซากาดแล้ว ธนาคารชุมชนแห่งนี้ยังถือเป็นพื้นที่เรียนรู้สำคัญของชาวชุมชนที่คนในชุมชนมาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนกันมากขึ้นมีพื้นที่ที่จะรวมตัว ขณะเดียวกันก็ก่อเกิดการรวมเงิน รวมทุน ...และเมื่อธนาคารชุมชนสามารถเข้ามาจัดการเรื่องเงินให้แก่คนในชุมชนได้แล้ว จากเป้าของธนาคารที่ต้องการก่อให้เกิดการออมการสะสมเงินก็ขยายไปสู่การฟื้นฟูชุมชนทั้งระบบ เกิดการเชื่อมโยงปัญหาหนึ่งไปสู่ปัญหาอื่นๆ

“ธุรกิจ” สร้างงานให้คนในชุมชน

เอาเงินสมาชิกฝากมาลงทุน

“เราทุกคนคือเจ้าของ”

จากที่นำร่าง เกิดการคิดแก้ไข ผ่านการบูรณาการทุน โดยกลไกของธนาคารชุมชน ทำให้เกิดโรงสีข้าว โรงอบข้าว รถไถชุมชน ที่เข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ชาวชุมชนประสบเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการทำนา เกิดกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ที่เชื่อมโยงกัน อย่างเป็นระบบ เช่น

- > กลุ่มฌาปนกิจ
- > กลุ่มแม่บ้าน
- > กลุ่มเยาวชน
- > โรงอิฐชุมชน
- > รถหกล้อบริการ
- > รถไถรับจ้าง
- > วิทยุชุมชน

สร้างธุรกิจชุมชน โรงสีข้าว โรงอบข้าว โรงปุ๋ย ลดต้นทุนการผลิตเพิ่มรายได้ การลดต้นทุนการผลิตของครัวเรือน เช่น จากเคยใช้จ่าย 300 บาทต่อไร่แต่หากเป็นสมาชิกธนาคาร ลดค่าใช้จ่าย เพราะลดให้ 30 บาท เป็นว่าลงทุนต่อไร่ 270 บาท

เมื่อเป้าหมายขยับมาสู่การแก้ไขปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สิน ธนาคารชุมชนควนโพธิ์ได้เข้ามารับซื้อหนี้จากชุมชน เปลี่ยนเจ้าหนี้จากหนี้ในระบบ หนี้ธนาคารในระบบ

มาเป็นหนี้ของธนาคารชุมชนของตัวเอง สร้างหนทางในการหลุดพ้นจากวงจรดอกเบี้ย ด้วยการช่วยเหลือสมาชิกผ่านรูปแบบการขายผ่อนสินค้า สมาชิกได้สินค้าที่ไม่มีดอกเบี้ย จ่ายคืนในอัตราคงที่จนกว่าจะจ่ายคืนหมด

กระบวนการการจัดการต่างๆ ที่เกิดขึ้น เชื่อมร้อยให้เกิดการจัดการเงินของชุมชนอย่างเป็นระบบ ชาวชุมชนมีเงินออม มีรายได้ ลดรายจ่าย ลดภาระหนี้ มีเวลาให้กับครอบครัว มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตมากขึ้น ขณะเดียวกันระบบการเกื้อกูลกันของชุมชน ยังถูกสร้างขึ้นผ่านกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ทั้งค่ารักษาพยาบาลทุนการศึกษา เงินผู้สูงอายุ 70 ปีขึ้นไป

สวัสดิการชุมชน

>เมื่อมีการเกิดจะเปิดบัญชีให้แก่ลูกโดยธนาคารเปิดให้จำนวนเงิน 500 บาทต่อลูกหนึ่งคน (โดยที่พ่อแม่ต้องเป็นสมาชิกทั้งคู่)

>หากมีการนอนโรงพยาบาล ธนาคารจะจ่ายค่าชดเชยให้ 100 - 2,000 บาทต่อปี เป็นระยะเวลา 20 คืนต่อ 1 ปี (โดยมีอัตราการจ่ายชดเชย คือ เป็นสมาชิกระยะเวลา 1 ปี คืนละ 100 บาท เป็นสมาชิก 2 ปี คืนละ 120 บาท)

>ทุนการศึกษาตามช่วงชั้น ป.1-ป.3, ป.4-ป.6, มัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี

>เอื้ออาทรตอนชรา อายุ 70 ปีขึ้น อายุสมาชิก 1 ปี ให้เดือนละ 20 บาท สมาชิกเวลา 20 ปีเกณฑ์สูงสุดถึง 300 บาท

>เยี่ยมไข้ ไม่เกิน 150 บาทต่อครั้ง หากแต่ผลลัพธ์ที่ตามมาคือเกิดกระบวนการเชื่อมโยงกัน สมาชิกได้เจอสมาชิกเพื่อนบ้านเจอเพื่อนบ้าน ชาวบ้านสนิทกันมากขึ้น

>สิ้นชีวิต จะขึ้นอยู่กับอายุการเป็นสมาชิก แต่อยู่ระหว่าง 500 - 10,000 บาท

>อุบัติเหตุ ช่วยเหลือ 20% ในฝ่ายคู่อุบัติ โดยธนาคารมองว่า หากช่วยเหลือทั้งหมดจะเป็นการส่งเสริมให้คนเกิดความประมาท จึงช่วยเพียง 20% เท่านั้น

สายัญท์ ศรีน้อย

มะแอ เจ้าชะบา

เสรี คงพันทะระ

จากวันแรกของธนาคารชุมชน จนถึงวันนี้

หากถามว่า จากวันแรกๆ ที่ต้องทำงานอย่างหนัก ขยายแนวคิดเรื่องการเปิดธนาคารชุมชนนั้น มีทั้งถูกหาว่าบ้าเถื่อน ไม่ได้รับการยอมรับนั้น ก็วันนี้ธนาคารชุมชนตำบลควนโพธิ์ และแกนนำผู้ร่วมกันบุกเบิก รู้สึกอย่างไรบ้าง

สายัณห์ ศรีน้อย ยิ้มน้อยๆ ก่อนบอกว่า “เป็นเรื่องจริงที่ว่าเราไม่ได้เรียนรู้ด้านธนาคาร เราไม่เคยจบการศึกษาเรื่องบัญชี ธนาคาร แต่ธนาคารชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับเรา เราเรียนรู้ทั้งปัญหา และอุปสรรค และนอกจากเราคนทำงานแล้วธนาคารชุมชนยังได้สร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับคนในชุมชนเช่นกัน

จากเป้าหมายที่เราตั้งไว้ว่าจะเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือคน เรามั่นใจว่าถ้าเรารวมคนได้ พลังของคน พลังของทุน พลังของภูมิปัญญาต่างๆ จะนำไปสู่การจัดการชุมชนทั้งระบบ ทั้งการฟื้นฟูนาร้างการฟื้นฟูทรัพยากรและการฟื้นฟูวัฒนธรรม และหากประเมิน เราก็พบว่าเราก้าวมาไกล เราไปได้ไกล กว่า 70 - 80% คือ เรามีสมาชิก 1,000 (จากจำนวนประชากร 6,000 กว่าคน)แต่ความสำเร็จคิดนั้นเรามองที่ครัวเรือนสมาชิก รายคนที่เชื่อมโยงไปสู่ระดับครัวเรือนของตัวเอง ที่เรามีครัวเรือนกว่า 1,200 ครัวเรือน ใหม่ๆ ที่เราเริ่มต้นจากที่ไม่มีอะไรเลยในชุมชน คนในชุมชนร่วมกันต่อยอด เราสร้างคน เราเพิ่มทุนคนแก่ชุมชน

ดังนั้น สำหรับเราแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้มากกว่าเรื่องเงิน เพราะเรารู้จักที่จะจัดการตัวเอง เกิดคนที่มีจิตอาสา เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม เรามีการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการ เรามองเห็นทุน เห็นทรัพยากรที่มีในชุมชน”

บูรณาการ “ทุน” : คุณค่าที่มากกว่ามูลค่าเงินออม

แม้ว่า ธนาคารชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญในการรวมทุนต่างๆ ของชุมชน ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า นี่คือการบูรณาการทุนนั้น หลายคนอาจมองว่าทุนที่ชาวบ้านพูดถึงคือเงิน คือทรัพย์สิน แต่แท้จริงแล้ว กระบวนการที่ชุมชนร่วมกันทำเป็นสำคัญไม่ใช่เรื่องมูลค่าของเงินออมเท่านั้น แต่เบื้องหลังของมูลค่านั้นมีคุณค่าที่มากกว่าเกิดขึ้น

“ทุน” ที่ก่อเกิดขึ้นบนฐานคุณธรรมของชุมชน คุณธรรมบนหลักศาสนาที่มุ่งหมายจะให้ผู้นอนอยู่อย่างมีความสุขพึ่งพาตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน ผู้คนที่หมายรวมถึงคนทุกคนในชุมชนไม่ใช่เฉพาะสมาชิกเท่านั้น ทุนที่หมายรวมถึง คนเงิน ทรัพยากร วิธีชีวิตวัฒนธรรม

สายัณห์ ศรีน้อย แกนนำชุมชน “ธนาคารเป็นเพียงสถานะที่ทำให้เกิดการรวมคน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อบูรณาการทุนทุกอย่างในชุมชน ทั้งคน สังคม ทรัพยากร ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และทุนทรัพย์ แม้ว่าจะไม่บรรลุผลสำเร็จ เราไม่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐเลย แต่เราได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ พลังจากชุมชนด้วยตนเอง ถึงลำบาก น้ำตาไหล ก็ภูมิใจ”

มะแอ เจ๊ะบา ผู้จัดการธนาคาร “เราสร้างฐานะของตนเอง เห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้รับจากธนาคาร”

เสรี คงพันทะเล กรรมการธนาคารชุมชน “ธนาคารสร้างการให้ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมสวัสดิการของคนในชุมชนทุกคน แม้ยากที่จะทำได้แต่หากทำได้เราจะเข้มแข็ง และจะเป็นจุดเรียนรู้สำหรับคนอื่นๆ ต่อไป”

การจัดการธนาคารชุมชน หรือสถาบันการเงินของชุมชนตำบลควนโพธิ์บนหลักศาสนาอิสลามนั้น จึงเป็นการบูรณาการทุนสำคัญทุกอย่างของชุมชนเข้ารวมกัน ทุนต่อทุน ทุนเพิ่มทุน ก่อเกิดทุนคน แกนนำ 74 คนที่หมุนเวียนเข้ามาทำงาน และขยายผลสู่สมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกลุ่มสตรี แม่บ้าน ที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมทั้งทุนสมาชิก 1,200 คนที่เป็นหนึ่งของการขับเคลื่อนธนาคารชุมชน

ทุนใจ จากผู้คน 1,000 กว่าคน ที่เชื่อมั่นเอาใจมา
ร่วมกันทำงาน เป็นสมาชิกธนาคาร ทุนเงิน ที่มีเงินออกกว่า 3
ล้านบาท และเงินเพื่อการลงทุนกว่า 3 ล้านบาท และรวมทั้ง
เงินสวัสดิการ กองทุนสวัสดิการอีกกว่า 200,000 บาท

ทุนกิจการ เกิดกิจการที่ธนาคารลงทุนทำ ที่ทุกคน
เป็นเจ้าของร่วม 4 กิจการและ 1 ศูนย์การเรียนรู้

ทุนสังคมชาวบ้านลดรายจ่ายเกิดการระบบเศรษฐกิจ
ระดับครัวเรือนที่เน้นความพอเพียง ใช้เงินตามความจำเป็น มี
การช่วยเหลือกันและกัน ผ่านเงินสวัสดิการ และมีการเรียนรู้
ระหว่างกัน

และที่สำคัญ คือ ทุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การก้าว
เดินของชุมชนเริ่มตั้งต้นจากความไม่รู้ เจอทั้งปัญหา อุปสรรค
หากแต่สิ่งเหล่านั้นได้นำสู่การเรียนรู้ที่จะจัดการแก้ไข โดยที่
ทุกคนเป็นเจ้าของและเรียนรู้ที่จะจัดการปัญหาพร้อมกัน “เราคุ
ยกันแบบลูกชาวบ้าน หลานชานา เราไม่เคยเรียนรู้การมีส่วน
ร่วมจากคนข้างนอก เพราะเราสร้างการมีส่วนร่วมกันเอง และ
หลายคนสามารถสร้างการเรียนรู้ให้คนอื่นต่อ”

ธนาคารชุมชนตำบลควนโพธิ์

สร้างคน สร้างงาน สร้างรากฐานชุมชน

ก้าวที่เดินมา และก้าวที่หวังจะไปต่อ

วันนี้ กระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลควนโพธิ์ต้องยอมรับว่าดอกผลสำคัญภายใต้กระบวนการต่างๆ นั้นคือ แกนนำ คือผู้นำในชุมชนที่มีการเรียนรู้ตัวเอง เรียนรู้ผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง จากแกนนำเพียงหนึ่ง ชัยบชัยยแพะกล้าสร้างคนเป็นร้อย และจากคนเป็นร้อยสามารถก้าวขึ้นมาเป็นวิทยากรกระบวนการได้กว่า 20 คน ไม้ผลัดต่อไปที่ชุมชนมุ่งจะส่งต่อ คือ ลูก หลานในชุมชน

เด็กและเยาวชน ที่พ่อแม่ ผู้หรั้บผู้ใหญ่ในชุมชนได้ปูทาง สร้างการเรียนรู้ไว้ให้ ในทุกงานเวทีประชุม งานกิจกรรม ศึกษาดูงาน จะมีพื้นที่สำหรับเด็กๆ ในการเข้ามาเรียนรู้ด้วยเสมอ มีการสลับผลัดเปลี่ยนคนในชุมชน ให้ทุกคนได้เข้าถึงความรู้ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ คนทุกคนในตำบลจึงมีโอกาสรับไม้เท้าๆ กันเรียนรู้ร่วมกันชุมชนตำบลควนโพธิ์จึงเป็นชุมชนเรียนรู้ทั้งเรียนรู้ตัวเองและเรียนรู้ผู้อื่น

จากก้าวที่เดินผ่านมานั้น การเชื่อมประสานกับหน่วยงานภาคีต่างๆ เป็นอีกจุดสำคัญในความสำเร็จนั้น ในระยะเวลาที่ชุมชนทำงานขับเคลื่อนมา มีกองหลังที่เข้ามาหนุนเสริมไม่ขาดหาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งเล็ก ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยแห่งชาติ (สกว.) ศูนย์คุณธรรมสถาบันการจัดการทางสังคมและหน่วยงานอื่นๆ อีกหลายแห่งที่อาจจะไม่ได้กล่าวถึงก็ตามที่

สายัณห์ ศรีน้อย “ขณะเดียวกัน ภาครัฐ ภาคีต่างๆ ก็ยอมรับศักยภาพของคนตำบลควนโพธิ์ เกิดการเชื่อมโยงภาคีทำงานร่วมกับปกครองจังหวัด พัฒนาชุมชน เกษตร กศน. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ก๊าซหุงต้ม ที่เป็นความร่วมมือทั้งในแง่งบประมาณ และความรู้ต่างๆ

สำหรับควนโพธิ์ เราไม่มองตัวภาคีพัฒนา แต่เรามองที่ตัวเราก่อน เริ่มต้นจากตัวเอง และมองคนในชุมชนที่คิดเหมือนกัน และคนๆ นั้นจะต่อกับใครบ้าง ภาคีเรามองที่หลัง เรายืนบนลำแข้งของเราเอง เราไม่ให้ใครกำหนดทิศทางของเราเอง

ถามว่าทำไมทุกคนมีข้อ เราทำได้แต่ถอยไม่ได้เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะปัจเจกหรือองค์กร การถอยและถอยจะนำมาสู่การล่มสลาย การเจออุปสรรคจะเป็นบทเรียนในการพัฒนาต่อ ยืนให้มั่นและมั่นใจ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม อย่าเดินคนเดียว เราต้องเดินอย่างมีส่วนร่วม ..วันนี้ เราสร้างคนรุ่นใหม่โดยใช้กระบวนการเรียนรู้คนรุ่นใหม่ที่เป็นลูกหลานของสมาชิกเราหยิบภาพถ่ายมาดู ภาพถ่ายของวงประชุมที่เราจะเจอผู้คน กลุ่มคนที่หลากหลาย วัย อายุ ความคิด รวมทั้งตัวกรรมการเองก็มีความหลากหลายของอายุด้วย ตั้งแต่ 20- 30- 40 จนกระทั่ง 50 ปีก็ยังมี”

มะแอ เจ๊าะบา ผู้จัดการธนาคาร “วันนี้ เราพบความเข้มแข็งของชุมชน เราพูดได้ว่า คนในชุมชนได้รับสวัสดิการที่เท่าเทียมกัน อยากให้คนทำงานในด้านนี้เริ่มจากตนเอง

อย่าไปเริ่มจากบุคคลอื่น อย่าคิดว่าคนนั้น คนนี้จะทำให้เรา เพราะเราต้องเริ่มจากทุนของเราเอง มือของเราเอง”

ระยะเวลาไม่นานนักที่ชุมชนตำบลควนโพธิ์ได้สร้างเครื่องมือในการจัดการแก้ปัญหาของตนเอง จัดการสังคมของตนเอง คงบอกไม่ได้ว่า เครื่องมือ หรือนวัตกรรมที่ชุมชนสร้างขึ้นนั้นจะแก้ไขปัญหามาได้อย่างไร และสมบูรณ์แบบ เพราะเส้นทางจากนี้ไปคือการเรียนรู้ ทดลอง ปรับใช้ ปรับแก้ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ให้เหมาะสมกับสภาพสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก้าวที่ได้เดินผ่านมาแล้ว ย่อมเป็นบทเรียนสำคัญที่จะก้าวต่อ ปัญหาวิกฤติยังเป็นบทเรียนท้าทายสำหรับชุมชนเสมออย่างที่แกนนำธนาคารชุมชนกล่าวไว้ ท้อได้แต่อย่าถอย แม้ น้ำตาจะไหลก็ยังมีความภูมิใจเกิดขึ้นในสิ่งที่ลงมือทำ

หากถามว่าจุดเด่นที่น่าสนใจของธนาคารชุมชนตำบลควนโพธิ์คืออะไร คำถามที่แจ่มชัดที่สุด คือ คนที่นี่มีจิตใจของความทุ่มเท และมีกระบวนการสร้างคน พัฒนาต้นทุนของชุมชนบนฐานคุณธรรม ชีวิตที่มีความสุขไม่ใช่การอยู่รอดคนเดียว แต่ต้องเป็นกระบวนการสำหรับคนทุกคน ที่จะมีมีความสุขและรอยยิ้มร่วมกัน “คน ทุน คุณธรรม” จึงเป็นสิ่งที่สามารถมาเรียนรู้ได้ที่ควนโพธิ์

ขั้นตอนการเปิดธนาคารชุมชน

- หากคนที่มีจิตใจร่วมกัน สว่างและพัฒนาแกนนำ
- แกนนำสว่างแกนนำ แบ่งบทบาทหน้าที่
- ทำเวทีระดมสมองบ้าน
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต่าง ๆ
- ทำข้อมูลให้สัมพันธ์

- ความคิดเป็นเป้าหมายธนาคารชุมชน
- มีเงินเหลือ - ผากน้อ
- อันระการเดินทาง สะดวกขึ้น
- เรื่องไร้สอดคล้องในการฝากถอนตามหลักศาสนา
- ให้นำเงินไปช่วยเหลือชุมชน
- ชาวบ้านช่วยเหลือได้มีเงินฝาก
- เชื่อมโยงไปสู่วิสาหกิจชุมชน
- เกิดการบูรณาการกิจกรรมในชุมชนได้แท้จริง

หน้าที่คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่
จัดซื้อสินค้า จัดจำหน่ายรายวัน และไปซื้อสินค้ากับสมาชิกผู้

ธนาคารชุมชนตำบลหนองโพธิ์

ผลที่เกิดขึ้น
ธนาคารมีเงินออมกว่า 3 ล้านบาท และเงินระดมทุนที่ธนาคารจะนำไป
ลงทุนอีกกว่า 3 ล้านบาท และมีตั้งแต่เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี
2548 พบว่าธนาคารชุมชนมีกำไรต่อปีอยู่ที่ 30,000 กว่าบาท
สมาชิกชุมชนร่วมมือร่วมกันพัฒนาชุมชน เกิดการรวมคน รวมเงิน
รวมใจ และการเรียนรู้ของสมาชิก

- ภารกิจของธนาคารชุมชน
- ไร่ วิสาหกิจชุมชน
- กลุ่มอาชีพบริการ
- รถได้วิ่งจ้าง
- กลุ่มแม่บ้าน
- กลุ่มออมทรัพย์

- ### การบริหารจัดการบนหลักชีวิตวิถี
- วาดลึนซ์ คือ การรักษาทักษะ การออมทรัพย์ ฝากเงินเท่าไรก็ได้
 - ยุคทองบั้นี่ คือ การร่วมลงทุนตั้งแต่ฐานเงิน 1,000 บาท
และไม่ต่ำกว่า 10 พัน ฝากทำงมถนระยะเวลา 1 ปี
- ### รูปแบบการบริหารจัดการอื่น
- ให้อุปการะจ้างทำเป็นในการดำรงชีวิต(เศรษฐกิจพอเพียง)
 - ใช้สินค้าเป็นตัวกลางมาใช้ดอกเบ็
 - ใช้ระเบียบความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
 - ติดตามหนี้ด้วยการตั้งเตือนหยุด
 - ใช้กระบวนการทางสังคมจัดการควบคุมดูแลสมาชิก

- ### สวัสดิการ
- เมื่อมีการเปิดบัญชีให้กลุ่ม จำนวนเงิน 500 บาทต่อหนึ่งคน (พ่อแม่เป็นสมาชิก กักใจ)
 - หากมีการถอนรายช่อบาอ ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยให้ 100 - 200 บาทต่อปี
เป็นระยะเวลา 20 คืนต่อ 1 ปี
 - ทุนการศึกษาตามช่วงชั้น ป.1-ป.3, ป.4-ป.6, วิทยาลัยศึกษาระดับมัธยมศึกษา
• เชื้ออาหารตมชรา อายุ 70 ปีขึ้นไป อายุสมาชิก 1 ปี ให้เดือนละ 20 บาท
สมาชิกเวลา 20 ปีเกณฑ์สูงสุดถึง 300 บาท
 - เชื้ออู่ให้ ไม่เกิน 150 บาทต่อครั้ง
 - ส่วนชีวิต จะขึ้นอยู่กับอายุการเป็นสมาชิก แต่อยู่ระหว่าง 500 - 10,000 บาท
 - อุบัติเหตุ ช่วยเหลือ 20% ในฝ่ายคุ้มครอง

บทสรุป : หัวใจของเหรียญบาท

“จนเงิน แต่ไม่จนใจ”

สำหรับชาวชุมชนแล้ว การจนเงินอาจทำให้พวกเขาต้องทำงานหนักขึ้น ประหยัดขึ้นหรือบางที่อาจถึงขั้นกระเป๋ยัดกระเสียนมากขึ้นแต่ก็ยังอยู่รอดได้เพราะใจยังสู้อยู่ใจยังไหวอยู่หากแต่วันใด ถ้าพวกเขาจนใจ ก้าว่างของการเดินต่ออาจสะดุด และหยุดชะงักงั้น

...จากบทเรียนและประสบการณ์จากกระบวนการ
การบูรณาการทุนชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นในพื้นที่ใด ทั้งเครือข่าย
ออมทรัพย์สำโรงใต้ จังหวัดสมุทรปราการ, ธนาคารความดี
ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี, บ้านบุกลาง ต.บุเปือย
อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี และธนาคารชุมชนหลักอิสลาม ตำบล
ควนโพธิ์ จังหวัดสตูล ยืนยันได้ดีว่า การบูรณาการทุนของชุมชน
ไม่ใช่การควมรวมสถาบันการเงิน บริษัทการเงินอย่างในภาค
เศรษฐกิจทำกัน และไม่แค่เอาเงินมารวมกันเพื่อให้ได้เงิน
ก้อนโตๆ แต่สำหรับชุมชนแล้วนั้น “ทุน” มีความหมายที่ลึกซึ้ง
และมีคุณค่ามากกว่ามูลค่า ทุนที่พวกเขารวมกัน คือ

> **ทุนเงิน** ที่หาเก็บหาได้จากการทำมาหากิน ไม่ใช่เงินมากมาย หลักร้อยหลักพันแต่มีคุณค่าเพราะชาวบ้านอดเพื่อออม หรือลดรายจ่ายเพื่อออมโดยแท้

> **ทุนทางสังคม** จากเงินทุกก้อนที่ออมร่วมกัน สมาชิกทุกคนคือเจ้าของร่วม ได้รับผลประโยชน์ทั้งระดับบุคคลจากการปันผลและผลประโยชน์ส่วนรวมดอกผลต่างๆจากเงินทุนที่งอกเงยขึ้นจะถูกคิดเพื่อสร้างสิ่งดีๆ สำหรับลูกหลาน ผู้เฒ่าผู้แก่ คนพิการ คนเจ็บไข้ได้ป่วยในชุมชน แม้จะไม่มากมายในมูลค่าแต่มากมายในคุณค่าของน้ำใจที่มอบให้กัน

> **ทุนกิจการ** กลุ่มต่างๆ ที่สร้างอาชีพต่อยอดขยายขยายฐานงานเพื่อคนในชุมชน เช่น โรงสี โรงปุ๋ย กลุ่มไข่เค็ม กลุ่มแม่บ้านแปรรูป เป็นต้น สิ่งนี้จะเป็นอาชีพสำหรับลูกหลานต่อไปในอนาคต

> **ทุนความรู้** ในกระบวนการทำงานต้องเจอทั้งปัญหาและอุปสรรค หลายแห่งล้มลุกอยู่หลายครั้ง หลายแห่งผิดพลาดอยู่หลายหน ทั้งคิดทั้งค้นเครื่องมือที่จะใช้อย่างเหมาะสมกับชุมชนของตนเอง ก่อเกิดเป็นความรู้ ที่เชื่อได้ว่า หลายหัวดีกว่าหัวเดียว ความรู้หลายหัวระดมร่วมกันจนเกิดเอกภาพและใช้ขับเคลื่อนงานในชุมชนได้จริงๆ

> **ทุนมิตรสหาย** ที่นอกจากจะทำงานกันเองภายในชุมชนแล้ว ยังมีการขยายต่อเชื่อมไปยังชุมชน กลุ่มภายนอกเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกัน เอาประสบการณ์เอาความรู้มาแลกเปลี่ยนจุดประกายไฟร่วมกัน เกิดมิตรที่มีฝันร่วมกันกระจายทั่วประเทศ

และที่สำคัญ คือ ทุณคนและทุนใจ ประสบการณ์ จากทั้ง 4 พื้นที่พิสูจน์และยืนยันได้ดีว่า “ชาวบ้านไม่เคยจนใจ อาจไม่ร่ำรวยเงินทอง แต่รวยใจ” มากด้วยหัวใจของผู้ คนที่มาร่วมกันทำงาน ไม่ว่าจะเป็นแกนนำที่ต้องต่อสู้ต่อเสียง วิพากษ์วิจารณ์นานปีการ สมาชิกที่เอาใจมาร่วมด้วยช่วยกัน มีน้อยช่วยน้อย มีมากช่วยมากตามแรงตามกำลัง นี่คื่อดันทุน ที่ยิ่งใหญ่ ที่ไม่ว่าในอนาคตสถาบันการเงินของชุมชน หรือ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มใดๆ จะเติบโตมากหรือน้อย จะไปต่อ หรือจะหยุดนิ่ง แต่ผู้คนที่ก่อเกิดจากกระบวนการเรียนรู้นี้ ใจที่ ตระหนักรถึงคุณค่าของตนเอง คุณค่าของชุมชนร่วมกันนี้ ย่อม เป็นรากฐานสำคัญในการทำงานกิจกรรมต่างๆ ในอนาคต

ท่ามกลางกระแสคลื่นของการพัฒนา เศรษฐกิจเรา เศรษฐกิจโลกที่ไม่อาจแยกส่วนจากกันได้ เหมือนเต็ดดอกไม้ สะเทือนถึงดวงดาว กระทบจากจุดหนึ่งก็สั่นสะเทือนไปตามๆ กัน วันนี้ชุมชนท้องถิ่นกำลังยืนสู้กับกระแสคลื่นลมนั้น คนเล็กๆ ที่ไม่นิ่งเฉยต่อปัญหา เหมือนเงินบาทอาจน้อยนิด แต่เมื่อมี หลายบาท มีหลายคนก็มีพลังมากมายจริงๆ... “คนจนผู้ยิ่งใหญ่ เขาเหล่านี้คือ นักรบหัวใจเหรียญบาทอย่างแท้จริง”

นักเรียน
เพื่อสุขภาพ

นักเรียน
เหรียญบาท

นักรบ
เพื่อชัยชนะ

